

SFİNTELE PAȘTI SĂRBĂTOAREA TREGERII DE LA MOARTE LA VIAȚĂ CEREASCĂ

(Din Cuvântul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel din noaptea Sărbătorii Învierii Domnului, anul mântuirii 2010, rostit din fața Reședinței Patriarhale în prezența a mii de credincioși)

În această noapte de Paște este necesar să ne gândim la legătura care există între viața noastră de creștini și Sfintele Paști, dar și la legătura care este între viața fiecărui om din lume, credincios sau necredincios, și taina Învierii lui Hristos și a Învierii celei de obște sau universale. Învierea Mântuitorului nu este proclamată în interiorul edificiului bisericii, ci în afara lăcașului de cult, pentru că ea privește pe toți oamenii. Nu numai creștinii vor învia, ci la a doua venire a Mântuitorului Iisus Hristos, când va veni El să judece viii și morții, va avea loc învierea tuturor oamenilor din toate timpurile și toate locurile, indiferent de religie, de neam, de vârstă sau de rasă. Toți oamenii vor învia din morți. Sfântul Apostol Pavel spune în Epistola I către Corinteni că „după cum toți (oamenii) mor în Adam, toți vor învia în Hristos” (I Corinteni 15, 22).

Învierea lui Hristos ne privește pe toți

Mai întâi se realizează învierea sufletului din moartea păcatului, iar apoi, la învierea cea din obște, învierea trupului din moarte și stricăciune. De aceea, sărbătoarea Sfintelor Paști este și o anticipare, o arvună, a învierii noastre când va fi Învierea cea de obște. Învierea lui Hristos ne privește pe toți, pe fiecare în parte și pe toți laolaltă, pentru că El, înviind din morți, „S-a făcut începutul a învierii celor adormiți” (I Corinteni 15, 20). Deci, Hristos Domnul ne deschide nouă calea învierii trupului din stricăciune. De aceea, Hristos este numit „Paștele nostru”.

Cum s-a făcut trecerea de la Paștele iudaic la cel creștin ne spun Sfintele Evanghelii. Pe când prăznuia Hristos Domnul Paștele iudaic, către sfârșitul prăznuirii, a instituit Paștile cele noi în însăși Persoana Sa, pentru că „pe când mâncau ei, Iisus, luând pâine și binecuvântând, a frânt și, dând ucenicilor, a zis: Luați, mâncați, acesta este trupul Meu. Și luând paharul și mulțumind, le-a dat, zicând: Beți dintru acesta toți, că acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor” (Matei 26, 26-28).

Credința în Înviere dă sens vieții noastre

Cuvântul Paște înseamnă „trecere” și are legătură directă cu existența noastră. Omul, când se uită atent în jurul lui, vede și simte că totul este trecător; astăzi moare cineva, mâine altcineva. Astfel, fiecare om trece prin lumea aceasta și din lumea aceasta în altă lume. Văzând cum toate trec, constatăm că și noi suntem trecători. Credința, însă, înseamnă legătura noastră a oamenilor trecători cu Dumnezeu Cel necreător. De aceea, prin credință noi dăm sens trecerii noastre prin lumea aceasta și din lumea aceasta spre un alt mod de existență. Credința dă sens sau lumină vieții, pentru că noi nu mergem sau nu trecem într-un loc necunoscut, despre care n-am auzit niciodată, ci mergem la Hristos Împăratul Cel ce a biruit păcatul, iadul și moartea. De aceea, oamenii care au credință puternică în Hristos și se împărtășesc cu El prin Sfânta Euharistie se pregătesc de moarte din timp. Aceștia simt că moartea lor, adică paștele vieții lor, înseamnă trecerea lor din această viață pământească la Domnul Hristos Cel fără de moarte, Care Se află în ceruri. Deci, credința în Înviere dă sens vieții noastre și, ca atare, nu ne mai confruntăm cu nonsensul sau cu absurdul morții. Absurditatea morții era preocuparea principală a păgânilor. Toate tragediile lumii antice aveau în centrul lor tema de moarte. Iar Sfântul Apostol Pavel spune că Hristos a venit ca „să izbăvească pe aceia pe care frica morții îi ținea în robie toată viața” (Evrei 2, 14-15).

Deci, în Hristos Cel Înviat din morți, Biruitorul păcatului, al iadului și al morții, noi avem nădejde, avem lumină. Noi aprindem lumânări de Sfintele Paști și pe mormintele celor dragi ai noștri, pentru că toți vom învia, iar în Crezul Ortodox, ultimul articol este acesta: „Aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie.”

† DANIEL

Arhiepiscopul Bucureștilor, Mitropolitul Munteniei și Dobrogei, Locțiitor al tronului Cezareei Capadociei și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Ferestre spre cer

Fără îndoială că fiecare lună a anului are importanță și frumusețe, precum fiecare zi, precum fiecare moment din cuprinsu-i. O piesă de lego din ceea ce va însemna, până la urmă, frumosul palpabil al vieții noastre!

Pentru mine, aprilie, este cea mai frumoasă lună din an, pentru că în ea m-am născut și în timpul domniei ei am pătruns în lumea dumnezeită a Pământului. Îi simt în mine nemărginirea frumuseții și nutresc convingerea că liniile din palma mea au ceva din cerul de cireș, de măr, de gutui, de prun...

Îmi închipui venirea mea pe lume alături de tot ce se năștea atunci, primul meu țipăt împreunându-se cu cele din muguri, flori, verde... Încerc în felul acesta să aflu mai mult despre mine, despre adevăr, despre viață!

Cea mai frumoasă lună, regină cu multe diademe peste celelalte surate, aprilie, este acum pe Pământ! Nu cu distrugerii sau altfel de răutăți alungă încăpățânarea ultimilor rămășițe ale iernii, ci cu bunătate, frumos de floare, de verde, de senin, de zâmbet... Zile de trăire deplină, de admirat minuni, de invitație la vals! Așa cum viața oamenilor trebuie să fie!

În aprilie învierea este universală! Splendoarea dumnezeirii încetează să mai fie o taină, dezvăluindu-se simțurilor! Copacii izbăviți de așteptare primesc verdele fremătător al frunzelor. Lacrimile zăpezii se scurg pe obraji pământului modelând nostalgii și miracole, păsările se afundă în văzduhul albastru decretând libertatea generală de a fi. Albul netrădat, furat zăpezii, începe povestea prefacerii în culori de tot felul.

Zilele au lumina începutului, sevele din adâncuri răspund trezirii. Mugurii, personaje din piesa universală „a fi sau a nu fi”, țipă despre viață și în simplitatea lor dau cea mai adevărată definiție vieții. Se deschid ferestrele spre cer!

Diminețile împacă răcoarea deja îmblânzită a nopților, cu blândețea căldurii ce va fi dar și cu o poftă nebună de hai hui! Ghiociei, toporașii, narcisele, mângâie gândurile pădurilor netăiate, aducând zâmbetul adevărat! Nopțile au cerul de liniște. Visele capătă încredere și putere de zâmbet.

Căutați un cireș înflorit cu minunea de alb a cerului, priviți-l cu sufletul! Veți simți bucuria și înțelegerea rostului a toate câte sunt pe acest pământ. Este vremea de gânduri nedeșarte pentru viețile tuturor. Ființele se unesc în pacea înțelegerii! Copacii, păsările, cerul, oamenii, sunt una!

Ninsoarea iernii se mută în livezi! Ca și atunci ninge cu alb peste gândurile și viețile oamenilor! În lumea albului de atunci se năștea Iisus, iar în cea de acum reînvie! La fel și speranțele noastre! Universul se primește!

În curând va fi Paștele, adică ziua de adevăr și credință!

Să ne pregătim pentru a primi darul mântuirii și în semn de mulțumire să ridicăm privirea spre Cer strigând șoptit:

Hristos a înviat!

Emil Proșcan

Vavila POPOVICI (Carolina de Nord - S.U.A.)

Fenomenul istoric - reversibil sau ireversibil?

MOTTO: „Istoria lumii este tribunalul lumii.”

Friedrich von Schiller

ESER

Proverbele sunt vorbe pline de înțelepciune. Ele provin din experiența vieții celor care au existat înaintea noastră și a căror existență s-a înscris în istoria acestei lumi. „Un nebun aruncă o piatră și zece înțelepți se chinuiesc s-o scoată”, este proverbul românesc pe care-l aud tot mai des în ultima vreme. Chiar așa? Multor înțelepți un singur nebun le poate da de furcă? Cert este că fiecare dintre noi simte dezordinea din jurul său, libertatea fără de măsură și de reper, disproporția covârșitoare între cei bogați și cei săraci, mizeria morală care include vicii, păcate și atitudini provocatoare. Ordinea a lăsat demult loc haosului, dar să ajungem până la o gravă turbulență - ea fiind una dintre manifestările haosului - parcă nu ne-am fi așteptat. Există credința unora că s-a pierdut legătura cu dimensiunile mai înalte ale conștiinței, dimensiuni spirituale și, din această cauză s-ar produce o involuare, omul ajungând să fie o „specie dăunătoare, ce ar putea distruge întregul Univers”. Oare nu mai cunoaștem Calea care trebuie urmată? Un destin neînțeles ne condiționează existența?

Există, totuși, în profunzimea ființei umane dorința de regăsire a adevăratei naturi, de ieșire din visul materiei și de întoarcere la spiritualitate, la divinitatea care veghează și ne îndrumă calea vieții. Dar pentru regăsirea adevăratei Căi, trebuie să ne oprim din drum, să decelăm între bine și rău și numai apoi să mergem mai departe. Vocea interioară, vocea sinelui trebuie să fie mai puternică ca cea a Egoului. Numai ea ne poate face să cunoaștem Calea ce trebuie urmată. Comparând apoi lumea de ieri cu cea de astăzi, adică reflectând asupra istoriei, am putea, cu ajutorul minții, să alegem, cu o mai mare ușurință, binele pentru lumea în care trăim.

Filozofii români au vorbit mult despre omul a cărui viață se înscrie în istoria lumii. **Lucian Blaga** (1895-1961), personalitate impunătoare și polivalentă a culturii interbelice, spune despre istorie că „este prin excelență o dimensiune a existenței umane. Printre toate ființele singur omul se poate mândri cu o istorie. [...] Omul creează istoria... Omul deplin este așadar ființă istorică prin definiție”. Ca atare, istoria rămâne un câmp de manifestare și realizare a posibilităților umane, modul însuși de ființare a omului. Mai mult decât atât, pentru definirea mai completă a istoriei, **Lucian Blaga** face din ea expresia destinului sisific al existenței umane: „veșnic mutilată, redusă, frânată sau chiar anihilată prin preschimbarea transcendentă, stilistică a **Marelui Anonim**”. Principala caracteristică a modului blagian de a concepe existența ar fi misterul, ca element fundamental al existenței generate de **Marele Anonim**, care lucrează în viață și dincolo de viață, omul încercând mereu, dar zadarnic, să reveleze misterul prin plâsmuirile culturii. Nemulțumindu-l teoriile cunoașterii - teorii ale fap-

tului - începând cu Kant, Blaga năzuia spre formularea unui tip de cunoaștere care să cuprindă în obiectivul ei și lumea nepuizabilă a misterelor, pentru a lăsa loc îndoielii și neliniștii, permițând astfel realizarea unor presupuneri. Aceasta, probabil, în scopul previziunii viitorului. Omul, conform gândirii lui, are posibilitatea de a înstăpâni natura prin inteligență, având un orizont larg, orizontul necunoscutului, inexistent la animale, de aceea „*Omul trebuie să-și prepare singur armele de apărare și de atac, de care este despuiat și hrana ce nu-i stă în chip natural la dispoziție*”. Pentru el, fenomenul istoric este un „*fenomen concret cosmic - spațial, numeric singular care poate avea când aspecte ireversibile, când aspecte de repetiție*.”

În aceeași idee, **Petre Țuțea** (1902-1991) afirma: „*Sunt două mari discipline guvernate de principiul ireversibilității: termodinamica și istoria*” (Se referea la Principiul II al termodinamicii considerat a fi cea mai metafizică dintre legile fizicii, prin faptul că arată direcția în care merge lumea.) Plastic, Țuțea mai spunea: „*Istoria e întemeiată pe conversația dintre Eva și dracul. Așa începe istoria, această rătăcire a omului, ca o damnație...*”.

Constantin Noica (1909-1987) în **Jurnalul de idei** vorbea despre existența a două procese de conștiință remarcabile pentru viața sufletească a fiecăruia dintre noi: captarea conștiinței negative și a celei pozitive. Cu alte cuvinte, conștientizarea limitelor, descoperirea faptului că nu putem face orice, oricât de lungă ar fi viața noastră, sau cum frumos își încheie poetul latin Vergiliu, Egloga a VIII-a: „*Non omnia possumus omnes*” (Nu toți putem toate.)

Această descoperire omul nu o poate face prea curând în viața sa, și uneori chiar niciodată. Celălalt proces ar fi conștientizarea sau descoperirea faptului că, deși nu poți face decât un lucru anumit oricât de lungă ar fi viața, poți totuși face destul, în limitele care-ți sunt prescrise: „*Cum îți apare câte o barieră, câte o sentință a destinului, spunându-ți: asta nu e pentru tine, tot așa îți apare câte un îndemn, amintindu-ți: asta e pentru mine...*” S-ar înțelege - necesitatea măsurii, simț întâlnit la puțini oameni. Fiindcă nimic omenesc nu ne este interzis, dar trebuie avut un simț al măsurii. Cântarul! Apropos de acest simț al măsurii, amintesc întâlnirea dintre Nicolae Iorga care avea o memorie formidabilă și o folosea în oratoriile sale, și omul politic (inginer ca formație) Ion I. C. Brătianu: „*Ce pot eu învăța de la un inginer?*” „*Simțul măsurii, domnule Iorga!*” i-ar fi răspuns Brătianu. Ca o observație, toți fanaticii sunt niște exaltați malefici, care nu cunosc măsura, nu acceptă dialogul, părerea altora, ci numai „adevărul” lor.

Filozoful **Nae Ionescu** (1890-1940) împărțea istoria umană în două mari perioade, una până la Renaștere și cealaltă după Renaștere: „*Până la Renaștere omul își cerea scuze în fiecare zi lui Dumnezeu că există, iar după Renaștere Dumnezeu este obligat să ceară omului scuze că există. Chiar dacă istoric această perioadă nu este justă, metafizic este, fiindcă ne revelează drama omului modern supus unui proces de dezdivinizare*”. Iată că, în vremurile noastre, acest proces continuă prin încălcarea legilor divine și nu-i împiedică pe fanatici să-și ur-

meze planul lor diabolic. Așa apar „*frustrații planetei*”!

Emil Cioran (1911-1995) a exprimat, la vremea sa: „*Americanii fac greșeli extraordinare de grave, pentru că în primul rând nu știu să mintă; și apoi, ei cred în cuvânt ca într-un lucru sacru, al cărui judecător este poporul. Nu-i văd având vreodată un Talleyrand*”. Iată că alții, prin viclenie, profită și încalcă gândirea celor care respectă legile logice. Așa s-o fi scriind istoria? Adevărat că toți trăim sub același soare, dar nu toți avem același orizont! Înainte de a dori să transformăm ceva, să bulversăm echilibrul și așa fragil al lumii, ar trebui să ne cunoaștem, să ne respectăm pe noi înșine dar și pe cei de lângă noi. Înainte de a impune lumii gândirea pe care o ai, întâi cântărește-ți-o pe a ta! Privește-te - n oglindă dimineața și întreabă-te dacă poți vedea în bucata aceea de sticlă argintată, atât de fidelă, chipul pe care ți-l dorești și întreabă-te dacă, vanitatea zărită pe chipul tău nu provoacă altora disprețul, chiar durerea. Căci nebunia va fi suferința aceluia care nu și-a văzut imaginea adevărată în oglindă. Uneori mă întreb dacă s-a construit cumva un zid împotriva înțelegerii semenilor, a iubirii? Dar zidul va fi dărâmat într-o zi, de cei în a căror inimi mai există flacăra iubirii, a toleranței, casa iubirii - casa existenței fiind!

Istoria este laboratorul în care experimentăm viața, obținând rezultate bune sau rele, în funcție de gândirea noastră care acționează ca un reactiv, dar poate acționa și ca un catalizator, grăbind o reacție distructivă. Din nașterea și moartea unor perioade ale istoriei, ar fi trebuit să se tragă învățăminte. Există dreptul de a apăra binele dobândit, de a nu rămâne pasivi la distrugerea unui popor, oricât de mic ar fi, de dragul intereselor meschine, a poftelor expansioniste.

Nu pot uita interesantul roman al scriitorului polonez **Jaroslav Iwaszkiewicz**, **Slavă și fală**, citit cu zeci de ani în urmă, din care am reținut avertizarea: „*Omenirea a alunecat pe o pantă funestă!*” Și când a fost întrebat ce înseamnă o pantă funestă și dacă se referă la aspectul moral, personajul a explicat: „*Nu, cătuși de puțin! Material, cât se poate de material! O pantă vătămătoare omului pe pământ. Întregul efort al cugetului omenesc tinde spre sinucidere. [...] Poate perioada Renașterii și umanistilor, poate în perioada lui Leonardo Da Vinci a fost cotitura mare a istoriei omenirii [...] Da, știu, acum știu ce fel de sfârșit vom avea!... ca în Biblie, ca în Apocalipsă. În focul general, în dezintegrarea în atomi a tot ce există și în dispersarea atomilor. Înțelegi ce crimă a fost dezintegrarea atomului? Știința a trebuit s-o comită...*”

Așa gândea scriitorul în perioada în care a trăit (1894-1980). Iată că acum „panta funestă” privește aspectul moral care se adaugă celui material. Ce-i mai rămâne omului? Care-i este slava, care-i este fala?

Se repetă istoria lumii? Nu se repetă și uneori se repetă! Este ireversibilă fiindcă vremurile sunt altele, dar uneori se repetă datorită oamenilor care uită relele trecutului. Cred că nimeni nu are dreptul să-și bată joc de libera alegere a unui popor care-și dorește independența, democrația și libertatea și a interveni cu armele. Și mai cred că nimeni nu poate accepta ca Răul să fie prezentat în chip de Bine.

Interviu cu scriitoarea Valeria Manta Tăicuțu

Poezia este „acasă” mea

A consemnat:

Lucian MĂNĂILESCU

– Care, din multiplele ipostaze ale scriitoarei Valeria Manta Tăicuțu - dramaturg, prozator, eseist, poet, critic literar, redactor-șef, editorialist - este cea mai apropiată de sufletul dumneavoastră? Și care este volumul în care vă regăsiți, cel mai bine, destinul literar?

– Orice creștere - deci și cea artistică - are momente dureroase, momente de schimbare, momente de îndoială, de neliniște, când întreaga ființă, încercând să se echilibreze în raport cu sine și cu lumea, nu reușește decât să sufere, inutil și fără sens, tânjind mereu după altceva. O vreme, aveam credința că m-am născut pentru a fi dramaturg, iluzie repede spulberată: nu mă potriveam în rol, nu eram mulțumită de ceea ce scriam, era ceva fals în ipostaza aceea de început, așa că mi-am căutat *fericirea* în alt gen literar: proza scurtă, apoi romanul. Nici acolo nu era mai bine, dar măcar nu mi se clătina pământul sub picioare. Nu m-am întrebat niciodată dacă am talent, n-am scris niciodată pe gustul vreunui cetitor sau critic literar și nu m-a interesat succesul: mi se părea mai important să am ceva de spus și s-o fac în chip onest. În paralel, am continuat să fiu o cititoare îndrăgostită de literatura bună, așa că nu mi-a fost greu să-mi dau cu părerea despre câteva sute de cărți semnate de contemporanii noștri. Nu m-am considerat critic literar, pentru că „meseria” de critic nu ar trebui să se rezume la cronici de întâmpinare, ea fiind, după cum suntem învățați prin licee și facultăți, ceva mult mai complex. Foarte târziu, când începusem deja să mă întreb dacă n-ar fi cazul să renunț la scris, m-am pomenit compunând poeme. Desigur, nu orice fel de poeme, ci sonete, adică specia aceea dificil de abordat, unde, dacă n-ai ceea ce-ți trebuie, te umpli de ridicol. Primul volum, **Citește, Ulise, și plângi** m-a „consacrat” ca poetă, fiind el foarte bine primit de critica literară românească. Acum, când am ajuns la a patra carte de poeme (în 2013 mi-a apărut și cea intitulată **Copiii plictisiți ai întâmplării**), pot spune, cu mâna pe inimă, că am ajuns acasă. Nu contează cât de bună poetă mă cred sau nu mă cred confrății: am ajuns unde mi-a fost scris să ajung, poezia este „acasă” mea și sunt sigură că de aici n-am să mai plec decât foarte departe și pentru totdeauna, în locul acela tihnit care, până la urmă, ne adună pe toți. Fiecare volum pe care l-am publicat mă reprezintă în felul lui, n-aș putea spune că mă regăsesc cel mai bine într-unul singur. Puse la un loc, cărțile mele de poezie alcătuiesc imaginea poliedrică a ceea ce sunt.

– Vorbeați, undeva, despre reșezarea necesară a valorilor, sugerând că ea s-a produs după criterii arbitrare. Din această perspectivă ce șanse credeți că are literatura română să se impună, în concernul literaturilor lumii, și altfel decât prin evadările de tipul Eugen Ionescu, Eliade, Cioran sau Herta Müller?

– Dezamăgirea a devenit „sport” național, așa că îmi este greu, în acest moment, să vorbesc despre valori românești după cum, în egală măsură, mi se pare utopie curată să sper într-o reșezare a lor și intrarea - triumfală, cum

altfel?! - în concertul universal. Cititorii sunt puțini și pierduți, rătăciți prin marea mulțime a amatorilor de falsuri grosolane, a consumatorilor de kitsch „educați” de tabloide și talk-showuri păcătoase, unde se face haz de fleacuri și neuronul dormitează liniștit. Dacă nu există cititori avizați, prin cine promovezi literatura de calitate? Cui o adresezi? Confrăților? Dar ai încredere că măcar ei citesc și altceva decât propriile creații? Să sperî într-o traducere de calitate, care să te impună în ochii lumii, ar putea fi un drum, dar este anevoios - vezi Mircea Cărtărescu - și prea puțini aleși, prea puțini chemați. Să pleci așa, de capul tău, la Paris, la Madrid, la Londra sau Honolulu și, din spălător de vase prin restaurante ori culegător de căpșuni și alte cele, să ajungi scriitor consacrat de străini și numai bun de slăvit apoi în patria mamă cred că este o pagină de basm modern. Numai acolo lupii cei răi din țară fac sluj în fața scufițelor roșii premiate în străinătate pentru coșulețul lor cu poezele și romane.

– Pentru fiecare din noi există o motivație a scrisului (improvizarea fericirii, nevoia de a te vindeca de ceilalți, lupta cu zădărnici etc.). Ce resort a declanșat, în cazul dumneavoastră, disperarea de a face cultură, într-o lume tot mai aculturală?

– Lumea - cu adevărat tot mai aculturală - are nevoie de cât mai multe gesturi prin care să se încerce cumva scoaterea ei din starea de prostrație. Orice loc, lăsat gol, este ocupat rapid de ceva sau de cineva, după cum ne învață legile mișcării, și nu altfel se întâmplă în cultură: când cei care au și harul, și talentul, și pregătirea necesară sau deoparte, retrași în turnul lor de fildeş, locul le este ocupat de vanghelioți plini de încredere în ei și gata să se dedice inclusiv „culturalizării” poporului. E greu să stai nepăsător și să privești, din marginea ta de lume literară, spectacolul sinistru al celor care terfelesc, de fapt, valorile culturale, de la înălțimea funcțiilor în care au ajuns prin noroc, tupeu sau prin repartitie politică. Scrisul a fost dintotdeauna și un mod de a evada dintr-o realitate nepotrivită cu aspirațiile noastre, o încercare de a propune alte lumi în locul celei ruinate de nepăsarea generală; din păcate, în zilele noastre, cei care sunt capabili să creeze universuri și să schimbe perspectiva asupra vieții nu umplu stadioane și piețe, nu aduc rating canalelor de televiziune, nu sunt „eficienți economici”, nu sunt citați/ascultați și seamănă tot mai mult cu Ioan strigând în pustiu. Decent și comod ar fi să nu insiști la uși care ți se trântesc în nas, dar te lasă oare inima să cedezi în favoarea impostorilor și să scrii într-o ladă de gunoi?

– Devine tot mai pregnantă ideea că globalizarea este, paradoxal, o fărâmițare a universalului. Ceva în genul: fiecare sat cu câinii lui, cu poezii, cărțile și revistele lui. Cum modifică, o astfel de abordare, viața spirituală în provinciile Dumnezeului unic? Și care ar fi, acum, cele mai mari păcate ale culturii, devenită - cum spunea Blaise Pascal - o sferă care are circumferința nicăieri și centrul pretutindeni?

deni?

– Fărâmițarea universalului, ca urmare a globalizării, este, cred, expresia orgoliului (nu a patriotismului) local; când fiecare sat are câinii, poezii, cărțile și revistele lui, competiția este la nivelul cel mai de jos, badea Gheorghe se compară cu badea Vasile și se crede mai grozav decât el, iar țața Floarea, care n-a citit, în viața ei, decât poeziile scrise de nepotul tractorist, crede că cei doi sunt pe nedrept numiți „poezii satului”. Cam aceasta ar fi povestea și nu este una de succes, atâta vreme cât *political correctness* încearcă să impună drumul pe care trebuie să-l urmeze literatura. Câte elite culturale există într-un sat? Sunt recunoscute aceste elite, admirate și apreciate și în satele vecine? Sigur că nu. Badea Gheorghe și badea Vasile se simt confortabil în sătucul lor, scot cărți din bani publici, pe care nu le citește nimeni, se bucură că apar, în „Foaia locală de cultură”, cronici în care sunt declarați genii de către amicii de șpriț și de fotbal pe tăpșan, citesc în școli (în cadrul proiectelor de tipul „Satul/școala/birtul/clubul”) unor tineri care ar prefera să fie în altă parte (cu gândul, chiar sunt!); badea Gheorghe și badea Vasile cred că literatura începe și se sfârșește cu ei și au o singură mahnire (repede înecată în alcool): că n-au luat încă premiul Nobel pentru literatură. În tot acest timp, satul „european”, în plină criză economică, îi ignoră, omorându-și timpul cu orice altceva decât lectura cărților.

Cultura se face vinovată, în momentul acesta, de toate cele șapte păcate capitale. Nu știu dacă există și pentru ea o judecată de apoi, dar, dacă ajunge acolo, cel mai greu va atârna, la condamnare, *vanagloria*, adică mărirea de sine.

– Iată un citat din excelenta carte **Comunismul cu rele și cu rele, a doamnei Magda Ursache**: „Ne distanțăm de limbă, de cultură, de comunitatea etnică, fapt vizibil. Un derivat al proletcultismului pare a dirija alt soi de reeducare, printr-o acțiune de lobotomizare. Pierdem simțul istoriei, odată cu simțul limbii. Limba e urîțită, degradată; monumentele sunt sluțite, degradate. Soluții? Poate ne înghite cea mai tânără gaură neagră, vine al treilea război mondial (de joi, după o clarvăzătoare) ori sfârșitul lumii (în 23 decembrie 2012) după maiasi. De ce ne-am mai complica, păstrându-ne vestigiile, cutumele, sprijinind cultura vie? De ce-am mai reevalua corect istoria?” În această bulversantă actualitate, cât de mare este nebunia de a face o revistă? Sau, altfel spus, de ce o revistă culturală la Râmnicu Sărat, la Lugoj, la Mizil sau la... Pârscov și la Buzău sau la Ploiești nu?

– Inteligentă, cultivată și cu o mare capacitate de a scoate în evidență bolile cronice ale începutului de mileniu, Magda Ursache a radiografiat, nu o dată, lumea în care trăim. Semnalele ei de alarmă nu au fost luate în seamă, fiindcă nu mai există timp pentru lectură și meditație într-o lume neașezată, tulburată, cu linia ontologică trecând direct prin stomac. Aș zice că am fost ajutați să ajungem pe fundul prăpastiei, dar ne-am ajutat și singuri, am comis, fiecare, cel puțin un compromis, am acceptat nonvalorile, le-am lăsat să trăiască, n-am protestat când pacienți scoși de la operația de spălare a creierului au ajuns diriguitori ai țării și ai culturii ei. Din această cauză, am început să pierdem, treptat, tot ce aveam de preț, inclusiv simțul limbii, gustul pentru frumos, interesul pentru istorie și dorința de a schimba lumea în bine. Trăim cu toții cam la voia întâmplării, de pe o zi

(Continuare în pag. 4)

(Urmare din pag. 3)

pe alta, așteptând un salvator sau distrugerea totală, urmată de liniștea cea fără de sfârșit. Ne temem, nu fără temei, că nimic bun nu ne mai așteaptă, că orice efort este zadarnic.

Adevărul este că drobul de sare poate să ne cadă în orice secundă în cap: aceasta să însemne, oare, că trebuie să așteptăm rezemați cu seninătate, în toiagul strămoșesc, sfârșitul anunțat al lumii și al literaturii? Putem fi pesimiști și e normal să fim, dar ar fi greșit să renunțăm la mica noastră luptă cu oricine și cu orice. Exact din această cauză scot o revistă la Râmnicu Sărat: fiindcă nu pot privi, senină, retrasă, mândră și indiferentă, cum totul se prăbușește în jurul nostru. Dacă locuiam în București, singura capitală a țării, scoteam o revistă la București. Sau la Cluj. Sau la Bacău, ori la Iași, ori la Vaslui, ori... Dar locuiesc în Râmnicu Sărat... Am fost atentă la un lucru: să nu transform revista într-o industrie locală; să nu promovez numai „gloriile” din teritoriu ci să propun, cu discernământ și bun-gust, valori autentice și din alte zone geografice. Pare un gest disperat de a trezi lumea din somn și poate așa și este.

Mi s-a spus, cândva, că semăn cu Magda Ursache: aș vrea eu... Nu voi fi niciodată dură, bătaioasă și spontană ca ea; nu voi reuși niciodată să mă opun cu atâta vehemență prostiei și tupeului celor care cred că ne conduc; mai lovesc și eu (cu vorba, nu cu parul!), dar nu am vocația cruciadelor.

– Două dintre misterele evenimentelor din decembrie 1989 rămân neelucidate: Unde au dispărut teroriștii și literatura de sertar? Dar sunt, mai ales în cultură, multe alte Atlantide: școala românească, cartea valoroasă (nu doar ca preț), măriile sa cititorul ș.a.m.d. Ce șanse mai are, așadar, spiritualitatea noastră, care spală cu apă de ploaie operele lui Brâncuș de la Târgu Jiu, să se redefiniească? Este generația care vine capabilă să stabilizeze pământul care ne fuge de sub picioare, într-o alunecare a terenului rămas fără rădăcini?

– Mă număr printre „fraierii” care, în ultimele zile ale lui decembrie 1989 și în primele luni ale lui 1990, chiar au crezut că epoca de aur s-a prăbușit prin revoluția curată a tinerilor cu flori în mână. Și eu am fost convinsă că există teroriști, că ei trag în popor ca să-l apere pe Ceaușescu și să mențină „epoca de aur”: cum altfel, când înseși elitele noastre culturale ne spuneau, cu talent și aplomb, acest lucru, de sute de ori pe zi, la televizor, la radio și în puzderia de reviste și ziare pentru care stăteam la coadă?... Treptat, am înțeles că n-am asistat, de fapt, decât la un spectacol regizat de comisari cu mâinile curate, demni de recunoștința noului val de comuniști și îngropați, târziu de tot, când țara nu mai avea ce pierde, cu onoruri militare, ca niște eroi ai patriei distruse. Acum știu că n-au existat teroriști, așa cum știu și că n-a existat literatură de sertar. Dădea bine la imagine să te lauzi cu o disidență pe care, de altminteri,

nici măcar în gând n-ai practicat-o.

Nu sunt adepta nici unei teorii conspiraționiste, dar nu pot să nu remarc o grijă destul de abil instrumentată pentru transformarea românilor într-un popor de analfabeți bolnavi. Primele sisteme atacate de tăvălugul noii istorii care se făurea sub ochii noștri creduli au fost învățământul și sănătatea. Dacă privim înapoi - fără ură și mânie! - înțelegem rostul zecilor de manuale proaste, „alternative”, chipurile, al învățătorilor și profesorilor fabricați pe bandă rulantă, al inginerilor acceptați să predea istorie, limbi moderne și alte discipline îndată ce întreprinderile unde lucrau i-au trimis în șomaj; înțelegem de ce investiția în educație a fost nesemnificativă, de ce nu s-au mai construit școli, de ce am avut, în general, miniștri ai educației care nu se sinchiseau de problemele învățământului românesc. Înțelegem și de ce sistemul sanitar din România se află în colaps, și de ce se închid spitale, și de ce mizeria, boala și sărăcia tind să se generalizeze.

Este ușor să guvernezi peste oameni bolnavi și analfabeți. Ca să fii senator sau deputat în zilele noastre, nu-ți mai trebuie carte: poți să fii cioban, tractorist sau lăcătuș mecanic, dacă partidul la care cotizezi te pune pe liste, poți să ajungi și senator, și deputat, și ministru care va accepta, senin, să fie spălate cu apă de ploaie operele lui Brâncuș.

Da, povestea Atlantidei se repetă: cultura, sănătatea, învățământul au fost deja înghițite de adâncuri, mai circulă doar legende despre „măreția” lor pierdută și, cine știe, poate că va veni și vremea când se vor construi noi Atlantide, fiindcă e greu de trăit (și de murit) fără ele. Ca profesoară, ar trebui să am încredere în noua generație, în capacitatea ei de a „stabiliza pământul care ne fuge de sub picioare”. Sincer? N-am încredere. Și n-am fiindcă văd ce urât a fost ajutată să crească această generație și cât de puțin i-a păsat țării de ea.

– Ați abordat, cu o oarecare feroare, critica literară. În această opțiune a contat și nevoia propriilor clarificări? Cât de necesară e, dacă mai e, critica de întâmpinare?

– Am abordat critica de întâmpinare într-o vreme când încă mai credeam că literatura merită promovată și că avem pentru cine s-o promovăm. Am citit cărți scrise de contemporanii noștri, m-am bucurat descoperind că unii dintre ei au talent, știu să-și aleagă teme viabile și că scriu cu miză, dar am avut și mari dezamăgiri: voci importante ale momentului, laudate la unison de cei câțiva critici literari - mași în patrie, nu numai că nu-și meritau locul „în top”, printr-o inexplicabilă supralicitare, ci și propuneau un drum (artistic) periculos, probabil că din dorința de a se sincroniza rapid cu Occidentul. Recunosc, n-am luat atitudine, și mă felicit pentru înțelepciune, fiindcă n-aș fi avut nici puterea, nici perseverența, nici tupeul de a pune la zid pe câțiva dintre greii literaturii de tranziție; n-aș fi reușit decât să mă las antrenată într-o luptă sterilă, care mi-ar fi luat timp și m-ar fi consumat inutil. Când am mai văzut și că orice poet mediocru, orice prozator inițiat, la senectute, în tainele calculatorului, orice profesor, inginer, medic, polițist, muncitor necalificat, fermier etc. se simțea dator să scrie „critică de întâmpinare” și să-și laude prietenii și vecinii de scară la bloc pentru reușitele literare, am renunțat să mai scriu cronici: să concurez cu „noul val” mi se părea (și mi se pare și acum) nebunie curată. În plus, am mai constatat și că esești, de altfel stimabili, au început să cedeze presiunilor extraculturale și să promoveze nonvalori, cărți fabricate de unii și

semnate de alții, un fel de kitschuri intertextuale, plus pastişe, compilații ori plagiate foarte apreciate de unii membri ai USR. Critica de întâmpinare ar fi trebuit să ajute la cernerea valorilor, la semnalarea unor apariții valoroase, ar fi trebuit să trezească cititorul român din somn, să-l incite la lectură. Când ți se prezintă, însă, tone de cărți, toate „geniale”, începi să-ți pierzi încrederea și, în loc să te duci glonț la cărțile prezentate sau să faci eforturi pentru a ți le procura, preferi să-ți găsești de unul singur lecturile potrivite; viața este suficient de scurtă ca să nu ai timp pentru tot ce merită citit, n-ai de ce s-o mai și irosești triind maculatura!

– Spuneți, într-un interviu, că la întrebarea stereotipă: „Ce-ai vrea să te faci când vei fi mare?” n-ați răspuns „Critic literar / poetă / prozatoare”, ci „Profesoară de limba și literatura română”. În sensul devenirii, ce răspuns ar da azi profesoara și scriitoarea Valeria Manta Tăicuțu la această întrebare?

– Aș da același răspuns, cu mențiunea că mi-aș fi dorit ca profesorii să se bucure de mai mult respect și atenție din partea autorităților. Școala românească este în cădere liberă nu pentru că dascălii sunt slab pregătiți, corupți, agresivi, șpăgari etc., ci pentru că nu se investește în educație, pentru că toate nereușitele, toate greutățile, toate mizeriile se aruncă în ograda școlii. Se așteaptă ca școala să facă minuni, exact ca în bancul cu cetățeanul zgârcit, care a tot redus rația zilnică de paie pentru măgarul său: „Ce ghinion! A murit nenorocitul, tocmai când îl învățasem cu un pai pe zi!” - mă rog, știți bancul... Mi-ar fi plăcut să predau în școli unde nu se implementează forme fără fond, unde nu se copiază practici și modele. Reformele de pe hârtie (sau compilate la calculator) nu se potrivesc cu situația reală, sunt ridicole și dau bine doar în campanii electorale; de fapt, ele consumă bani și energie în modul cel mai păgubos cu putință, căci, în învățământ, se întâmplă ca în construcțiile civile: nu poți înălța din carton, polycarbonat și rigips un castel care să reziste sute de ani: arată bine, mai ales în poze, dar se prăbușește la prima pală de vânt. Vorbe - uneori frumoase -, amenințări, controale, inspecții, statistici, hectare de hârtii inutile de scris, activități formale (de genul „Școala altfel: să știi mai multe, să fii mai bun”), programe incoerente, manuale stufoase, încălcite, nepotrivite cu vârsta, preocupările și interesul elevilor, clădiri insalubre, cu mobilier vechi și material didactic prăfuit, dascăli aduși la limita de jos a sărăciei... și mai vorbim de performanță, de competitivitate, de reformă, de... Cu toate acestea, încă mai cred că școala poate - dacă este lăsată! - să schimbe ceva: depinde de cine o conduce și depinde și de cine conduce țara, în întregul ei, de cât de luminată este „echipa” aleasă să-i fie bine țării...

– Mulțumindu-vă pentru amabilitate, vă rugăm să ne spuneți câteva cuvinte despre proiectele dumneavoastră literare și despre ceea ce ați dori să se întâmple, în plan literar, în anul 2014.

– Nu-mi place să-mi dezvălui proiectele literare, dintr-o superstiție despre care nu e cazul să vorbim aici; pot să vă spun doar că voi continua să scriu poezie, nu neapărat pentru a umple cu ea un volum, nu neapărat pentru a trimite grupaje pe la reviste, ci mai mult ca un exercițiu afectiv necesar. Printre lucrurile la care am renunțat nu se află, încă, poezia. Ce-aș vrea să se întâmple în 2014? O nouă revoluție, moncher, una fără vărsare de sânge nevinovat, care să așeze lucrurile la locul lor firesc.

POETUL LUNII APRILIE

Adela Naghiu

Poezia Adelei Naghiu aș asemăna-o cu marea poezie feminină românească din ultimele decenii. Neliniști metafizice, ironii metaforice ce țin loc de scut în fața unei realități fade și contondente. Nimic ostentativ, totul respiră și curge natural, fără verbiage de prisos.

(Ion Burnar)

Lucian Mănăilescu: Stimată Adela Naghiu, sunteți câștigătoarea Marelui Premiu la ediția a VI-a (2012) a Festivalului Național de Poezie „Agatha Grigorescu Bacovia”. Vă propun să reamintim cititorilor noștri câteva puncte de reper din activitatea dumneavoastră literară.

Adela Naghiu: Premiul obținut la Festivalul „Agatha Grigorescu Bacovia” m-a bucurat cu atât mai mult cu cât a fost și o confirmare, dintre cele mai credibile, având în vedere numărul mare de participanți și valoarea celor mai mulți. Revista „Fereastra” are marele merit de a fi cristalizat în jurul ei o serie de tineri scriitori cu preocupări comune, cu orientări apropiate, cu aceleași criterii de valoare. Puține reviste de literatură se pot lăuda cu un număr atât de mare de colaboratori și cu pagini atât de originale.

Evident, rolul unei reviste, al unei grupări literare e fundamental în formarea unei generații.

Dar să revin la poezie... Scriu din adolescență (toate fetele scriu versuri!) însă pentru o vreme am evitat să ies „în larg”. La început din nesiguranță, apoi pentru a nu pierde bruma de siguranță dobândită aproape accidental. Poezia n-a fost însă o opțiune personală. Graba de a trăi totul, cât mai repede nu-ți permite să abordezi un alt gen literar. Cel puțin la 20 de ani. (apoi cred că începi să ai tot mai mult timp liber!)

Dintre premiile literare, cel obținut la „Armonii de primăvară” în 1999 a fost unul hotărâtor. Atunci am avut șansa de a-l întâlni pe regretatul Radu G. Țeposu care era președintele juriului. Tot atunci primeam și premiul pentru cartea de debut.

Tot de dragul poeziei am făcut și filologia (deși absolvisem un liceu realist). Cred însă că, pe lângă sensibilitate și imaginație - care sunt în mare parte innăscute - formarea unui scriitor se face tot în preajma scriitorilor. Și, grație meseriei, acum mă ocup de poezie și atunci când mă aflu în „câmpul muncii”!

L.M.: *Nordul* a devenit un punct cardinal pe harta liricii românești actuale. În ce fel

v-a influențat acest spirit al Nordului poetic, pe care îl reprezentați, alături de Ion Mureșan, George Vulturescu, Ioan Es. Pop etc.?

A.N.: Ați enumerat niște nume cărora mă sfiesc să mă alătur. Spiritul „Nordului poetic” este evident însă cel puțin în numărul impresionant de poeți ce aparțin - cel puțin prin proveniență - acestui spațiu. Dacă prozatorilor nordici li s-a găsit ca trăsătură comună eticismul, pentru poeți cred că aceasta e existențialismul grefat pe biografism. Poezia Nordului e sobră, cu o oarecare apetență pentru mythosul locului (la George Vulturescu sau la George Achim), inițiatică și spectacol cultural (Vasile Latiș), autoreferențială (Ioan Es. Pop), meta-textuală (Ion Mureșan), subtilă și eterată (Viorel Mureșan). Și lista ar putea continua.

L.M.: Critica literară v-a fost, în general, favorabilă, sesizând lupta și îndoiala dumneavoastră, în fața frumoasei zădărnicii a poeziei. Cum explicați această dihotomie contradictorie?

A.N.: Există amândouă, și lupta și îndoiala, hrănindu-se una din cealaltă, rupând una din greutatea celeilalte, ca discurile aceluiași cântar. Frumoasa zădărnici a poeziei - așa cum o definiți - e pentru mine motiv de luptă, nu de îndoială. Miza unei bătălii fără miză e copleșitoare. Poezia, ca simplu exercițiu de supraviețuire, e suficientă. Numai că am mai observat ceva - și de aici îndoielile mele - poezia a ajuns astăzi o supraființă. Din ce în ce mai elitistă, mai încifrată, își îndepărtează cititorii (care vor prefera un text mai facil). Pe de altă parte, își devoră creatorul, împingându-l în genunea rătăririi și de-realizându-i existența. „O armă cu două tăișuri” cum o numește Ioan Es. Pop

L.M.: Are poezia tânără nevoie de modele? În ce măsură postmodernismul a creat o falie între generații?

A.N.: Poeții adevărați se recunosc între ei. Chiar trăind în secole diferite. Are Nichita o metaforă înduioșătoare spunând că a „privit” în ochii lui Eminescu. Cum, a fost înțeles. Simplu: privind în ochii lui Arghezi, care a privit în ochii lui Eminescu... Creându-se un asemenea „lanț” al spiritului și gândirii vom putea înțelege de ce poezia română e ca o scară în spirală. Nicio treaptă nu e perfectă geometric, dar imperfecțiunea fiecăreia e obligatorie pentru stabilitatea următoarei.

Revenind la polemicile între generații, ele au existat dintotdeauna. Mereu curentul nou era „decadent”, cel omologat fiind o garanție valorică. Dar e adevărat că azi prăpastia între generațiile de scriitori e resimțită mai acut. Poate „lupii tineri” sunt prea nerăbdători la „poarta” afirmării, complexul de „superioritate” dictând o atitudine de constantă desființare a valorilor. Poate și generația „confirmată” greșeste: ținându-se la distanță, ignorând necesitatea unui dialog, uitând că scrisul se învață de la scriitori și, la fel ca orice bun, trebuie lăsat urmașilor. Iar aceștia trebuie deprinși, îndrumați.

L.M.: Ce credeți că îi lipsește liricii noastre actuale, pentru a se ridica, din nou, la înălțimea pe care i-a conferit-o Nichita Stănescu la Struga?

A.N.: Literaturii române îi lipsește exact ceea ce îi lipsește României de azi: o direcție fermă în plan intern, o voce sonoră și autoritară în plan extern, criterii axiologice clare, o valorizare (nu doar abstractă) a oamenilor, o mai bună gestionare a patrimoniului și, foarte important, investiții în tineri.

L.M.: Dacă ar trebui să plecați pe o insulă pustie și ați avea voie să luați cu dumneavoastră nu o carte, ci o singură poezie, care

ar fi aceasta?

A.N.: Grea întrebare! Nu m-am gândit niciodată! Oricum, pe o insulă pustie aș scrie eu poezii ca să nu înnebunesc!

Iar dacă totuși ar trebui să aleg una cred că „Glossa” eminesciană mi-ar fi de ajutor.

L.M.: Cum *visați* evoluția dumneavoastră lirică și ce proiecte literare sunt prioritare, pentru poeta Adela Naghiu?

A.N.: Am greșit: asta e cea mai grea întrebare! După **finul risipitor și limita de discreție**, volumul publicat în 2012, mărturisesc că am trăit o fază de „remisie” lirică. Nu știu încă ce o să scriu. Am sentimentul că nu mai pot continua în aceeași direcție, că trebuie să încerc o altă formă de expresie. Încă nu știu care.

L.M.: Vă mulțumim pentru amabilitatea de a accepta acest dialog și vă urăm, din inimă, un călduros „La mulți ani!”

A.N.: Și eu vă mulțumesc pentru gândul avut, pentru încrederea atâtor măgulitoare superlative, pentru urări. Cititorilor revistei le mulțumesc și lor: dacă sunt atât de numeroși (și sunt) înseamnă că azi m-am întâlnit cu multă lume dragă...

mariaj

acasă la noi e un mormânt cu două intrări
aerul e-atât de otrăvit
încât abia ajunge de pe-o zi pe alta
cu toate că nu mai respirăm de mult
și ne e foarte greu să ne clădim viitorul
și ce ziua lucra noaptea se surpa
Numai dimineța
când trebuie hrănită fiara
și e un noroc să ai mână sigură
și să poți suporta până la capăt
nu ne pierdem cu firea
deși în curând vom izbi de pereți
fiecare amintirile celui alt
și apoi ni se va face foarte foame
dar pe noi nu ne hrănește nimeni
ca nu cumva să ne facă rău

Copiii noștri și ei sunt morți
poartă pe umeri ghiozdane pe care
în fiecare dimineță le desenăm cu cretă
pe umerii lor de lapte
și merg la școală
de unde se întorc mai bătrâni decât noi
îi certăm părintește - ce vă grăbiți așa, copii,
nici n-aveți un mormânt al vostru
și asta, vezi bine, se duce și el dracului
și azi-măine va trebui
să ne mutăm și noi și ce să facem
cu tot întunericul ăsta
ce-l avem de la părinții noștri
și vi-l lăsăm vouă
că altceva n-avem ce să vă dăm
tot ce-am strâns
a fost din dragoste pentru voi
dar voi nu carecumva să nu ne ascultați
să vă uitați după alții
și să vă apucați să respirați

(Continuare în pag. 6)

(Urmare din pag. 5)

POETUL LUNII

Adela Naghiu

când respiri pe-ntuneric
aerul se lipește de plămâni
și plămânii voștri seamănă tot
cu noi
sunt plini de mângă
și încă de ceva, veți afla voi
mai încolo
dar acum, dragii noștri, e ieri
și voi trebuie să creșteți
în continuare
noi să îmbătrânim părintește
să mergem până la capăt
cu dragostea noastră
murind și de morți și de vii

se stinge focul în vatra satului

moașele au devenit o raritate în sat
nu se mai naște nici măcar veșnicia
pe cale naturală - baciul Todor
dumnezărește comuniștii
că i-au băgat pământul
și vitele în ceapeu și pe el
l-au înfundat la ocnă
de nu-și mai poate
mișca un picior și democrația
de după objnouă - aiștia-ar trebui
pușcați tăți
și adus regele - și poștășița
planturoasă cum n-a dat pensiile
luna asta și hornul de la sobă
- spune nevasta amărâtă - e
ca la țigani
și tu stai și vorbești singur
și nu faci ca omul
ceva prin casă și mâni-alalt-o
să te pui să mori
și nici n-am plătit popii
și n-ai făcut cărare către cimitir
să poată oamenii sui mai lesne
dealul
- dealul cel aproape de
Steaua Polară
unde lumea se vede răsturnată
apoi nu se mai vede deloc

îmi cultiv nebunia

la adăpostul septic al rutinei
ca pe vremuri viermii de mătase
Niciunul nu ajungea
la lumină pentru asta zilnic
îi palpam pe spate
vârându-le aripile la loc
dar oricât amânam
într-o noapte pielea lor subțire
se făcea ferfeniță
și a doua zi găseam alții în locul lor

Așa am ajuns
după câțiva ani de scârbă
și de observații minuțioase
comandantă de unitate
- mătasea naturală era pe atunci
o rochie chinezească
din dulapul mamei
care pe an ce trecea se făcea
tot mai frumoasă
și-ntr-o zi a dispărut
și-n locul mamei sunt acum eu
tot pândind noaptea
locul acela infect
de unde se zboară prima oară
murind fără să te doară nimic

Stau lângă gura de aerisire a fricii

În somnul în care-am dormit
nu mai e nimeni toți au plecat
lăsând vorbă să nu fie deranjați
câtă vreme vor lipsi
Trag de viața mea
și nu se deschide poate am greșit-o
poate nu sunt eu cel care caută
poate că dincolo nu e
decât moartea
și devin dintr-odată prea
îndemânat
numai că după moarte
trebuie să-nveți din nou
să vorbești
și pe morții tineri
nimeni nu-i înțelege
vreo câțiva ani
și când încep în sfârșit
să lege ceva
li se pune în mână condeiul
dar scrisul
e cum ai plânge pe propriul umăr
și numai cei foarte bătrâni
pot plânge și cu ochii închiși

ritualuri de trecere

la naștere femeia iese și ea
dintr-un trup
între viață și moarte
se trece-ntotdeauna prin carne
și cineva se uită repede la ceas
și cineva e spălat de toate
drumurile
și coborât cu grijă
până în vârful oaselor
femeia când naște naște totul
și strigătul și-l naște-nspăimântată
decupând cu pietre
goluri de aer
unde respirația poate să-nceapă
bărbatul rămâne în urmă
și inelele lui se-nmulțesc
pe trupul femeii
ea strânge din dinți
și rămâne frumoasă
ca o inimă oprită
la jumătatea bății

feng shui

copilul meu nu știe că eu scriu
e ca și cum aș alăpta pe furiș
un prunc străin
ca și cum aș avea o boală rușinoasă
(una care nu se vede
în tabloul de familie)
Ar trebui să am mai multă grijă
să nu-l otrăvesc și pe el cu mine
e prea devreme să-nceap-a gânduri
cu litere de mână
și prea târziu
să mai avem aceeași umbră
Scriu poemul acesta pe o bucată
uscată de memorie

o supradoză de rămânere în viață
și-apoi aștept să-mi dispară
toxinele

să-mi crească din nou
mâinile cele calde
pe care pielea are gust
mai mult de lapte decât de sânge

de o parte și de alta a porții

străjuiesc două jumătăți de pasăre
fiecare cu o jumătate de aripă
fiecare cu o jumătate de zbor
Cei care așteaptă dincoace
râd și plâng cu ochii pe ceas
cei de dincolo au în loc de ochi
ceasuri
ce se-nvârt invers
dar atât de încet, de inegal
că și trecutul va mai trece o dată
pe partea cealaltă a pleoapelor

așteptarea
a devenit aproape o religie
aici lângă poartă
oamenii ies la arat, la semănat
își ies din fire și ies prost
în fotografiile din profil
se mai uită din când în când
prin istorie și-n zilele ploioase
vin și mai așteaptă puțin

copiii joacă șotron lângă poartă
și se măsoară după ea să vadă
dac-au crescut
destul cât să-nceapă s-aștepte și ei
cei mari îi împing mereu în față
le dau tot ce-i mai bun
ca ei să aștepte mai repede
decât ai altora

femeile tinere
așteaptă cel mai frumos
își primesc iubii chiar lângă
stâlpul porții
și li se văd sânii albi

din toate părțile
ele deschid poarta cu degetul
cel mic

și nici dincolo
și nici dincoace
pe umbra lor nu se mai așterne
nici un rid

ele știu că aici lângă poartă
oamenii uită repede și trăiesc încet
de aceea își toarnă parfume tari
alcooluri albastre în coapsele
tremurătoare

iar bărbații ajung între stâlpii porții
aproape fără să știe
convinși că se vor întoarce
ca de pe un câmp de bătaie
schilodiți și eroi și defilând
prin poeziile lumii

dar când sunt cu toții potopiți
de nesomn și buimaci de plăcere
deasupra lor se cască
gura fără dinți a uitării
se zbat puțin vorbesc toți deodată
că nici poarta
n-o mai aud scârțâind

sufletul meu reîncărcabil

cum te târăsc după mine
ca pe-un animal bolnav
cum te mut în fiecare noapte
dintr-un trup în altul
cum îmi apăs pe tine carnea
singura care-mi poartă de grijă

și de sânge și de limfă
și de toate umorile firii celei
zidite de tine

pe o rețea de tuburi și valve
după chipul și asemănarea
ta crezând că astfel

voi accepta moartea
din plictiseală și viața de frică
și viața veșnică de gura satului

numai sufletului meu
i-a intrat în cap că e nemuritor
și acum mă pune și pe mine
să mă comport frumos
să-i spăl cu părul meu
picioarele să-i cânt
din lăută să-i tai vițelul
cel gras să cred în ceva
să mă prefac când carnea
îmi întunecă mințile
-lasă-ți lumea ta uitată
și uitarea mai ține
însă foarte puțin

apocalipsa pe înțelesul copiilor

când mi-e foarte frică
mă țin departe de poezie
ca să nu înnebunesc
- așa se spune că se întâmplă
cu aceia

care-și trag răsuflarea
până în groapa comună

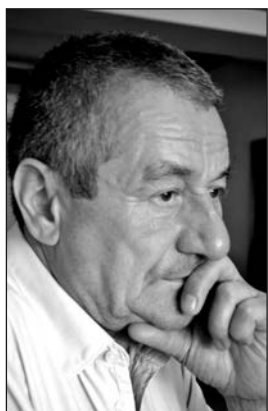
Poezia e Dumnezeu
în care-am crezut cel mai mult
poate de aceea mi se arată
ca dreptcredincioșilor
la fiecare trei fapte bune
numai că scrisul acela văscos
care apare din când în când
și mă face să mă târăsc
cum aș fi-nghițit un șarpe mort
se depune în straturi
- pe partea cu oamenii
mă fac foarte frumoasă
pe partea cu mine
crește animalul acela orb
care nu-și amintește decât
gustul de carne

și rugăciunea
către un animal atât de mare
că nu se poate ruga nimănui

mi-aș fi dorit niște silicoane

măcar pentru rezidentul înalt
de la radiologie
care vede prin sânii mei
ca prin sită
și mă-ntreabă tot mai
încruntat de când fumez
mie mi se face rușine
încep să-l încurajez
că va exista și următorul control
dar pentru asta mi-ar trebui
ceva de import ceva albastru
ceva de-mprumut
De dragul relației noastre
stabile eu am să mă jenez
să amintesc despre bani
el n-are să-mi dea
de înțeles nimic
din ce-ar putea să mă tulbure
- doar știm amândoi
să mințim onorabil
sau cel puțin așa ar fi normal
după atâția ani de școală

Emil
PROȘCAN

PROZĂ SCURTĂ

Locul acela

Nu la mult timp după ce am învățat să merg, mi s-a adus un fel de căruță albă, la care era înhamat un cal, și el alb, dar cu aripi mari și foarte sclipitoare.

– Va trebui să te înhami alături de el și să mergi! - mi s-a spus.

– Bine, dar visele, speranțele și toată agoniseala mea de pași de până acum?...

– Ți le poți lua! Așează-le în ordinea dimineților și nopților, lângă speranțe... Ia-ți ce crezi că e mai important, strictul necesar, pentru a lăsa loc și dezamăgirilor pe care le vei întâlni, că doar nu o să calci pe ele sau peste ele. Te apleci în rugăciune, le iei și le așezi lângă celelalte. Să nu uiți de zâmbete... să nu uiți de lacrimi... Să nu uiți, este foarte important!

– Și cât va trebui să merg așa înhamat? - am întrebat.

– Vei merge... până vei ajunge acolo!

– Unde, acolo?

– Acolo sus!

– Nu înțeleg, explică-mi te rog! Trebuie să știu unde ajung... Nu pot orbecăi... nu am nici măcar busolă.

– Ai visele și speranțele; ele îți vor arăta drumul!

– Și cum voi recunoaște locul acela, când voi ajunge la el?

– Dacă vei ajunge va fi simplu. Îl vei recunoaște, pentru că acolo vei simți gândurile copacilor, ale pietrelor, ale apelor și zilelor de duminică. Vei întinde mâna și vei simți rostul pașilor de până atunci!

– Dar de ce trebuie să car eu toate astea până acolo? Nu cred că va fi ușor deloc!

– Păi, nu ți-am spus?

– Nu...

– Ba da! Ți-am spus: ele îți vor arăta drumul.

– Aha! Și după aceia ce se va întâmpla cu ele?

– Se vor transforma în mâna aceea...

– Care?

– Care o va prinde pe a ta!

Atât a mai spus și a dispărut odată cu calul înaripat de alb. De atunci merg singur, înhamat la căruța asta și-mi târăsc din ce în ce mai greu strictul necesar de vise și speranțe... Și merg... și merg... Prin văi, prin câmpii, prin munți, către locul acela. Vreau cu orice chip să ajung, de aceea nu fac nici un popas, nici măcar când plouă sau când e furtună. Uneori mi se pare că e noapte, alteori că e ziua... dar de cele mai multe ori cred că ninge. Pe ninsoare merg cel mai bine. Nu că roțile cu multe spițe ar străbate mult mai ușor nesfârșirea albă, nu! Dar visele și speranțele sunt și ele albe, ca zăpada, și totul devine alb și posibil. Atunci am senzația că albule căldura acelei mâini, pe care o simt tot mai aproape. Și pornesc iar prin văi, prin câmpii, prin munți...

Merg înhamat și-mi târăsc cu tot mai

multă greutate căruța cu strictul necesar, risipit de multe ori prin crăpăturile acesteia, în praful drumului ce îngite urmele de roți și de pași. Oamenii pe lângă care trec își spun unul altuia, zâmbind: „Gata...! N-o s-o mai poată duce..., e prea obosit...” Numai că dorința de a vedea locul acela îmi dă puteri nebănuite... Merg mai departe și zidurile de ceață se năruie în lumina dintre copacii dimineților și pașii mei. Când mă opresc, pentru o clipă, mângâi pe rând amintirile și speranțele răvășite, le așez ponoseala, ca să încapă și altele...

Și merg... Prin văile cerului, prin munții mării, prin deșertul din suflet. Către locul acela.

Oare ce se întâmplă cu mine dacă nu învățăm să merg?

CERCUL

Oamenii nu pot trăi singuri și nici eu nu pot trăi fără **ea**. Știu că există. Știu că știe că există. Să ai pe cineva este cel mai minunat lucru pe care Dumnezeu îl putea face. Să fie numai pentru tine. Numai pentru singurătatea ta.

Ea este în linia aceea unde cerul se contopește cu pământul într-o luptă frățească. Altfel n-ar fi liniștea. Și nici linia... Cerul de deasupra liniștii din linia aceea e o mare cu valuri de senin sau, în alte zile, o mare cu valuri de nori... Uneori cerul e nemărginirea din care răsare soare, alteori o barieră roșie de corali, în freamătul căreia naufragiază lumina. Apoi cerul și pământul devin o mare cu valuri de întuneric. Și vine noaptea cu visele mele, în care simt fărâdepăcatul fericirii. Fericirea este stare inversă a nefericirii. Nefericirea este pentru cei care nu văd marea cu valuri de senin din linia aceea unde cerul se unește cu pământul. Nefericirea e un păcat. Un mare păcat.

Linia aceea unde cerul se unește cu pământul e pentru noi. Nu e pusă acolo degeaba. Trebuie să o vedem. Trebuie să o simțim. Pentru că trebuie să nu păcătuim.

Nu știu la alții cum e pentru că eu sunt în mine mereu. Mereu. Linia liniștii dintre cer și pământ e întotdeauna la depărtare egală față de mine atunci când mă răsucesc în jurul meu.

Eu merg tot timpul. Merg. La început credeam că am să ajung la linia aceea de liniște dintre cer și pământ. **Ea** este acolo. Știu că este acolo. Și mergeam tot timpul spre **ea** dar pașii mei o depărtau.

Prietenul meu care nu există râdea. Ești un prost spunea prietenul meu care nu există. Eu nu folosesc ghilimele. Doar un punct. Ești un prost. Așa spunea prietenul meu. Și râdea. Atunci mă opream și mă răsucesc de jur împrejurul meu și priveam linia de liniște dintre cer și pământ din stânga mea. Din dreapta mea. Din spatele meu. Eu nu folosesc virgule. Doar un punct.

Linia de liniște dintre cer și pământ era la fel de departe de jur împrejurul meu. Râdea prietenul meu care nu există. Eu zâmbeam.

După mai multe zile am înțeles. Am înțeles că eu trebuie să fiu la distanță egală de linia de liniște dintre cer și pământ. Un fel de centru. Măreția neatingerii. Frumoasa măreție a neatigerii. Pentru că linia aceea trebuie să fie totdeauna de jur împrejurul meu. Ca un cerc.

E foarte bine să ai un prieten care nu există. E chiar grozav. Știam că **ea** este acolo în linia aceea de liniște dintre cer și pământ. Știam și mă întristam. Pentru **ea**. Era condamnată să fie meru în linia aceea de liniște. Între cer și pământ. Aș fi vrut să mă întreb de ce pașii mei

o depărtau de mine. Sau de ce stă acolo. Sau până când. Dar eu nu folosesc semne de întrebare.

Am înțeles că **ea** trebuie să fie de jur împrejurul meu. Mereu. Ca un cerc. Totdeauna la distanță egală de mine. De ce trebuie să fie un cerc. Nu întreb. Eu nu folosesc semne de întrebare. Eu folosesc doar un punct. În mod sigur cercul vine din linia aceea de liniște dintre cer și pământ. Sau pote chiar ea este. Liniștea este cercul. Sau liniștea este **ea**. Eu nu mă mir. Eu nu folosesc semnul mirării. Eu folosesc doar un punct. Și îmi este bine. Sunt chiar fericit. Dacă există fericire. Trebuie să existe fericire.

Nu mai râde. Ai vrea tu să ai nopțile mele. Ai vrea tu să ai visele mele. Eu sunt cu **ea** tot timpul. **Ea** îmi dă starea de bine. Ea îmi dă zâmbetul. Atingerea ei mă face să simt clocotul acela înnebunitor. Primesc mereu liniștea și tot ce nu pot să ating în linia dintre cer și pământ. Nu râde. Nu numai noaptea e cu mine. Și ziua. Eu înțeleg. Și-mi ajunge atât ca să trăiesc. Trăiesc pentru **ea**.

Oamenii nu pot trăi singuri. Nici eu nu aș putea. Aș fi nimic fără **ea**. Totul ar fi nimic fără **ea**. Cu siguranță va veni într-o zi. Pentru fiecare există o zi. O zi în care totul sau ceva se sfârșește. Am văzut împrejurul meu. E un cerc în care mergi mereu. Și o poți lua de la capăt.

Sigur că e frumoasă. Eu nu folosesc semne de mirare. Doar un punct. Are chipul acela dintre toate felurile de chipuri. Și ochii îi are din toate felurile de ochi. La fel și mâinile. Și picioarele. Și sânii. Și buzele. Și tot ce e zâmbet. Și tot ce e zbucium. E din toate zbuciumurile acelea. Va veni cu chipul acela. Va veni cu ochii aceia din valurile de senin al mării dintre cer și pământ.

Ești tâmpit. Așa îmi spune prietenul meu care nu există. El nu știe că eu nu folosesc semnul exclamării și tâmpit fără acest semn e altceva. Ești tâmpit băiețș. Ziua întâlnești oameni. Copaci. Ape. Munți. Sunt reale. Te poți bucura de ele dacă lași bazaconiile. Așa îmi spune la nesfârșit prietenul meu care nu există.

Eu zâmbesc pentru că el nu știe. Îmi e milă de el. Săracul. Nu știe că acolo în visele mele am toate astea. Nu știe că **ea** îmi aduce toate astea în mine.

Eu simt oamenii. Simt copacii. Simt apele. Simt munții. Și nu e păcat. Pentru că eu nu folosesc semnele de ortografie. Doar un punct. Pentru că oamenii nu pot trăi singuri...

La o aniversare

Bunicul nostru este cam hai-hui,
Vânează fluturi mov cu ochi căprui,
Se dă de-a rostogolul prin livezi
Sau cumpără, de ziua lui, zăpezi.

Aseară am aflat și un secret,
- Ni l-a șoptit cățelele indiscret -
Că într-o zi anume din aprilie
Bunicul e la fel ca noi... copil.

Așa că i-am trimis un strop de soare,
Patru săruturi, o felicitare,
Și un buchet micuț de ghiocci.
Semnează:

Radu, Tudor, Mara și Matei.

Maria Pilchin

Lecturi scatologice cu Gaius Valerius Catullus (II)

„...bărbatul care, în pofida faptului că suportă injurii - și le provoacă - își păstrează sufletul curat.”

J.L.Borges, Evaristo Carriego

În plină epocă post-modernă, eul cultural și cel social are nevoie să înțeleagă că sexualitatea este temeiul împlinirii erotice, al conservării și reproducerii prin urmași, al aspirației la fericire, al trăirilor transbiologice și transpsihice, dar și sursă de conflict. Rivalități, gelozii, trădări, violențe sunt manifestări ale sexualității generatoare, uneori, ale actelor disperate, crime și sinucideri [17, p. 49].

Astfel, în zona corporalității poemelor catulliene, ajungi la gândul că a ignora astăzi sexualitatea umană înseamnă nimic altceva decât înconștiință de sine, a o nega înseamnă ipocrizie, a o mistifica înseamnă a o reduce la un sens particular, cel mistico-magic, miturile antice prezentând sexualitatea drept un temei al creației. Cu atât mai mult că elemente ale sexualității pot fi identificate în cosmogonia, teogonia și antropogonia mai multor mitologii.

R. Barthes, în eseuul său **Plăcerea textului** referindu-se la gândirea auctorială, concluzionează asupra corpului auctorial care nu are aceleași idei ca și mintea auctorială. Johan Huizinga în cartea sa **Homo ludens** afirma, cam în același sens, că nimic nu putea fi un teren atât de roditor pentru expresia poetică, precum unirea dintre sexe în timpul sărbătorilor de primăvară și al altor sărbători ale tribului, astfel poezia fiind o formă verbală a permanentului joc de atracție și respingere dintre tineri și tinere, formă ce conține nu o dată o subtilitate erotică sau o glumă vexatorie [34, p. 142-143].

Catul face năzbâtii cu propriul corp scriptural. Poemele lui sunt mici epopei ale corporalității, dar, în cea mai mare parte a lor, și ale spiritului uman, căci sexualitatea, corporalitatea, percepute mental, au fost atribuite de cele mai multe ori fizicului, organicului, ignorându-se aspectul spiritual ale acestora.

Este o poezie în care intimitatea și populațiile sunt scoase în stradă, o scriitură ce exhibă dificultatea de a exista pudic într-o lume în care corporalitatea este lăuntrică socialului, iar lubricul este perceput adesea drept un *naturalium*. Eul liric se supune imperativelor cârnii, el se dedă din plin actului veneric, sau poate așa protestează în fața unei forțe sociale în care individul se simte constrâns de un *mos maiorum*, de o societate în care senatorii și bătrânii sunt cap de toate.

Evocând o cultură populară, scatologică și senzuală, Mihail Bahtin vorbește despre „corpul grotesc” care debordează de toate excrețiile sale, totodată cercetătorul rus menționează că râsul domină totul, fiind un *catarsis* al indecenței [27, p. 495].

Giovanni Pascoli considera că poezia catulliană este viața transpusă; iar în viață stau alături surâsul și lacrima, hohotul și durerea. Astăzi când suntem inundați de nuditățile estivale și cele din mass-media, când la televizor poți auzi cum o femeie de societate vorbește injurios, fiind censurată de acel cu nimic mai puțin sugestiv „pi...”, poezia lui Catul pare a fi un joc cuminte al unui poet nebunatic. Citindu-l, ajungi la ideea că umanul se delectează reieșind din niște imperative culturale, din niște matrice culturale care te formează, te trăiesc și le tră-

iești, pentru că, spunea francezul D.- H. Pageaux, cărțile ne trăiesc, în timp ce și noi le trăim.

De aceea și apare acel *nugae -arum* f. pl. – fleac, mărunțiș, bagatelă, lucru de nimic, glumiță, moft, nonsens, absurditate, prostie. *Nugae* sunt o încercare de a alunga plictisul metafizic, acea expresie a unui timp în plus, a unei vieți în plus. Sau cum consideră I.V. Shtal, Catul este un poet care scrie nimicuri, pentru a-și califica în mod intenționat munca drept un joc, o distracție, expunându-se astfel în afara societății, răsturnând acel mult respectat *mos maiorum* [35, p. 11].

Lexemul *nugae* apare la Catullus o singură dată, dar devine un cod de receptare pentru cel care se apropie de textele lui. Această vocabulă este semnul unui talent de a face ceva din nimic [11, p. 243], este arta lui *ludus* (lat. – joc; joc de copii, distracție, recreere, întrecere, reprezentare scenică, joc de azart), pentru el *ludus superabundans est*, căci jocul este ceva secundar, e un lux metafizic. Prin joc și *otium*, el se opune unui *vanitas vanitatum* socio-politic al urbi. *Ludus* se transformă treptat într-un *iocus* (lat. – glumă, batjocură, poantă malițioasă) conștient elaborat.

Conceptul de *otium* are trei înțelesuri la el: cea de trai boem, lejer (biografic pentru Catul), cea de stil de a crea și *otium* care e echivalent cu o criză a creației, provocată de durerea poetului îndrăgostit. *Otium* este starea de lene, de visare, uitarea de sine, care poate sugera în plan textual evadarea din realitate, evaziunea în planul visului și al contemplației idolatre prin intermediul iubirii. În poemul **LI** găsim următoarea definiție poetică a unui *otium* care este malefic și care este în stare să distrugă regate: „*Otium, Catulle, tibi molestum est, / Otio exultas nimiumque gestis, / Otium et reges prius et beatas / Perdidit urbes*”.

Cercetătorul rus M. L. Gasparov, într-o analiză a operei catulliene, menționa că *otium*-ul apare ca o noțiune culturală atunci când o civilizație ajunge la un nivel ridicat de trai. Necesitățile fizice fiind satisfăcute, valorile spirituale încă nefiind definite, astfel, apare o tristețe metafizică. *Otium*-ul pune întrebări existențiale, iar latinul nu e învățat încă să gândească și gândurile lui o iau razna.

Cicero vorbește și el despre acest fenomen cultural și social, doar că el insistă pe un *otium cum dignitate*, majoritatea romanilor însă preferă un *otium sine dignitate*, cu orgii, ghiftuieli și beții. Acesta din urmă descătușă umanul să alunece într-o comunicare neformală, unde *naturalia non erant turpia*.

Eul liric este în primul rând un *homo ridens*, iar acest fel jucăuș, dar totodată suferind, nu fac decât un tot artistic. Mai târziu Horațiu, în **Către Pisoni**, va întreba: *Risum tenatis amici? (Vă puteți abține de râs, prieteni?)*. Catul nu că nu ar putea s-o facă, el se complăce în această ipostază, în ipostaza lui de marginal ce-și râde de ceilalți, ce râde chiar și atunci când pare să se jelească, sarcasmul adresat sieși, denotă aceasta din plin.

Viitorul logic al metaforei va fi, așadar, gagul [8, p. 100], or, cultura postmodernă ajunge să propovăduiască o filosofie a persiflării existențiale. Ironia postmodernă este soluția

unei supraviețuiri fizice, metafizicului fiind mozaicos și scufundat într-o parțialitate a reprezentării. Jocul este marea soluție a omenirii, simularea unei trăiri, pare a fi un semifabricat metafizic. Similar, ludicul catullian se sincronizează cu acel *panem et circenses* roman, acele circuri ce aveau o mare putere de evocare: sângele și moartea, unde jocul trecea în realitate. Gluma și improvizația sunt tehnici specifice scriiturii în care un poet periferic ca stil, ca tematică, ca sursă de inspirație, mută centrul urbei din Forum într-un circ mental, la un ospăț intelectual, la un banchet al voluptăților. Eul liric pare să anunțe abolirea unui centru degradat, închis și rupt de restul lumii, periferia devenind deodată mai necesară prin diversitatea sa.

Condiția ludicului catullian este una flotantă după natura sa. În orice clipă cotidianul sparge cronotopul jocului printr-un impuls exterior, prin încălcarea regulilor jocului, astfel survenind dezamăgirea și revenirea la realitate a jucătorului; chiar și în pomele fericite de dragoste Catul realizează că iubirea este și ea un joc, chiar dacă unul frumos și plin de beatitudine. La el țesătura tragică a iubirii alunecă adesea spre un fundal ludic al apropierei de trigasm.

Johan Huizinga constata că, dacă religia, știința, dreptul, războiul și politica își pierd încetul cu încetul tangența cu jocul, apoi creația poetică, născută în zona jocului, se simte și în prezent în albia sa, pentru că *Poesis* este o funcție ludică. Poezia stă de partea cealaltă a lucrurilor serioase, ea stă la începuturile de care sunt atât de apropiați copiii, animalele, omul primitiv și cel vizionar. Poezia ține de lumea visului, a extazului, beatitudinii și râsului, pentru că *poesis*, în filosofia baconiană, *doctrinae tanquam somnium* (poezia e ca un vis al științei) [34, p. 139].

Același Johan Huizinga impune ideea că orice poezie arhaică este totodată un cult, o distracție de sărbătoare, un joc colectiv, o exprimare a creativității, o probă de inițiere sau o ghicitoare, tot ce este poetic se naște din ludic: din jocul sacru de închinare zeilor, din curtuazia de sărbătoare, din jocul ostășesc al turnirelor, cu laudă, hulă și batjocură, din vorbe de duh și cutezanță, e vorba de jocul intelectual, când interlocutorul este ademenit cu întrebări provocatoare, pe care Socrate le considera niște întrebări-capcane ale sofistilor sub forma unui joc savant. În general putem vorbi despre faptul că întreaga poezie și dramaturgie greacă are la începuturile ei ludicul, care va fi preluat și de poezia elinistă, de unde se va inspira Catul.

R. Barthes, în **Gradul zero al scriiturii** se întreabă în privința faptului ce este o poantă? Este, răspunde el, maxima constituită în spectacol; ca orice spectacol, acesta vizează o plăcere (moștenită de la o întreagă tradiție prețioasă, a cărei istorie nu mai trebuie trasată); dar cel mai interesant este că, la fel ca orice spectacol, însă cu infinit mai multă ingeniozitate, întrucât este vorba aici de limbaj și nu de spațiu, poanta este o formă de ruptură: ea tinde întotdeauna să închidă gândirea într-o bravură, în acest moment fragil în care verbul tace, atinând în același timp, tăcerea și aplauzele.

(Continuare în pag. 9)

(Urmare din pag. 8)

Lecturi scatologice...

Catul sparge canoanele unei senzualități literare pudice, alegând drept motive poetice diferite zbenguieli amoroase și jocuri erotice. Este o poză socială, literară, poate că e vorba și de o afacere cu sinele artistic. Poate e o formă de realizare în viața personală a unui provincial, știindu-se că femeile romane din clasele înalte ale societății își alegeau amanții dintre paiațe, gladiatori și comedienți.

În cazul liricii catulliene este important să se spună din start că acele cuvinte care la început par scandaloase, nu mai supără deloc, la un moment dat. Totul ține de felul în care cauți să le înțelegi, mai sus fiind anunțată o epocă a comprehensibilității. Astăzi, în calitate de *homo sapiens novus*, trebuie să fim în stare să depășim tabu-urile inerente matricii noastre culturale.

Catul era conștient de eventualele acuzații pe care le poate primi de la posteritate, de aceea, în stilul unei *ars poetica*, el spune în **Carmen XVI**; „*nam castum esse decet pium poetam / ipsum, uersiculos nihil necesse est*”, adică indecența trebuie să i se reproșeze poetului și nu operei lui. Acest fel de poezie este, după Gasparov, și un joc psihologic cu sinele poetic, un joc care sublinia faptul că viața și poezia sunt lucruri distincte, că poetul scrie nu doar despre ce i s-a întâmplat, dar și despre ce ar vrea sau nu ar vrea să i se întâmple.

D. H. Lawrence, în prefața romanului citat mai sus, acuzat nu o dată de pornografie, convenea foarte pragmatic (în sensul unei pragmatice culturale) asupra faptului că pentru oamenii din vremea cruciadelor cuvintele aveau, desigur, o putere de evocare de care nu ne putem încă da seama. Cuvintele așa-zis obscene trebuie să fi fost primejdioase pentru naturile simple, obscure, violente ale Evului Mediu; poate că și astăzi pot influența firile inferioare, incomplete sau greșit evaluate. Dar o adevărată cultură permite a nu da unui cuvânt decât acele simboluri și imagini care țin de inteligența și resping reacțiile fizice, violente, iraționale, atât de primejdioase pentru decența socială. Altădată, omul avea spiritul prea slab pentru a-și considera corpul și funcțiile sale fără a se sinchisi de miile de reacții fizice pe care nu le putea stăpâni. Astăzi nu mai este așa. Cultura și civilizația ne-au arătat că trebuie să despărțim cuvântul de faptă, gândul de act sau de reacții fizice. Știm azi că actul nu urmează numaidecât gândul, că în realitate, gând și acțiune, cuvânt și faptă, sunt două forme separate de conștiință, două vieți pe care noi le trăim separat. Avem negreșit nevoie de continuitate între ele. Marea problemă este de a acționa după gândurile fiecăruia și de a gândi despre fiecare după actele sale. Aceste două condiții, a gândirii și a acțiunii, trebuie să coexiste în armonie.

Lingviștii au vorbit arareori despre scatologisme drept fapte de limbă. Tăcerea lor se explică din rațiuni diferite și ea ține de dificultățile legate de conceperea lor drept fapte de limbă de sine stătătoare. Există o problemă de percepere a elementului scatologic în limbă. Noi îl vedem așa cum a ajuns până astăzi, încărcat peiorativ și vexatoriu și nu în starea lui semantică originală. Înțelesul actual nu are de cele mai multe ori nicio legătură cu sensul pe care l-a avut în societățile ce ne-au precedat. E cazul mai multor lexeme scatologice din mai multe limbi. Spre exemplu, în Evul Mediu anglo-saxon, cei care încălcau interdicțiile cu pri-

vire la sexualitate erau purtați prin comunitate cu o tăbliță legată de gât cu inscripția *For Unlawful Carnal Knowledge* (pentru cunoașterea ilegală a carnalului), a cărui acronim (FUCK) constituie astăzi un scatologism uzual și multifuncțional în limba engleză. În sec. XVI-XVII-lea în Europa erau transportate cu corăbiile diferite mărfuri, iar până la invenția îngrășămintelor chimice, îngrășămintul principal era cel de origine animală. Baliga era transportată deseori în interiorul corabiei, unde ea elimina metan și au fost cazuri de incendii, de aceea companiile maritime au decis ca acest tip de îngrășământ să fie transportat în saci și nu în interiorul corabiei. Pe saci se scria *Ship High In Transit*, ceea ce înseamnă „a se transporta la suprafața corabiei”; acronimul SHIT și astăzi este utilizat în transportul maritim, dar este și un element scatologic foarte folosit în limba engleză.

E vorba de niște extensii de sens, aducem câteva care astăzi țin de un limbaj vexatoriu: în limba greacă cuvântul idiot desemna „o persoană fizică”, „o individualitate”. Grecii se numeau *polites*, iar cei care nu participau direct la viața publică erau numiți *idiotes*, adică „persoane ocupate cu propriile mici interese”. Din nerespectul față de așa o atitudine civică, cuvântul s-a extins semantic în direcția peiorativului desemnând „om limitat”. Romanii vor prelua doar *idiota* cu sensul de „ignorant, tont”. O istorie similară are și cuvântului *dawn*, care provine de la numele medicului care a descris boala psihică numită astăzi cu numele lui – L. Dawn. Cuvântul debil însă nu are nicio legătură cu aristocratul francez de origine americană De Bill, el vine de la latinescul *debilis*, adică „slab, fragil”. O istorie paradoxală are cuvântul *cretin* și anume: vreo cinci sau șase secole în urmă, în zona Alpilor francezi, *cretin*, element dialectal provenit din *chretien* (fr.), „creștin”, era un cuvânt des auzit. La un moment dat s-a observat că această populație alpică are anumite dereglări mentale legate de disfuncții ale glandei tiroide, din cauza insuficienței de iod în apa acelor locuri. Astfel *cretin* a evoluat semantic spre „individ slab dezvoltat mental”.

Scatologismele, injuriile, lexemele insultătoare denotă expresivitate nu atât prin sens, cât prin reperarea locului în care au fost puse. Ele sunt semnificative în țesătura poemului prin faptul că trădează o stare anumită a eului liric, care, spusă pe o cale eufemistică, ar fi sunat altfel, pentru că un scatologism este, pe bună dreptate monstruos, prin deplasarea de sens, de firesc (mai ales în structuri etajate), prin aspectul său amoral, dar atât de plastic la nivel de emoții, rapiditatea enunțării, imaginea gestuală a corpului în actul locutiv, șocul psihic și somatic al celui care ascultă. Or, scatologismul este o erupere verbală a unei concentrări de emoții negative, dar și pozitive (uneori). Rafalele injurioase sunt acei atomi de sens și sensibilitate ai unui *bad poetry*, creat în clipele de maximă intensitate psihică, când eul liric simte o dificultate insurmontabilă în fața căutării unui singur cuvânt.

Limbajul injurios abolește nu o dată relația limbă / gândire. Dacă s-ar face o statistică, s-ar constata că injuria este un cuvânt „tenebros” pentru majoritatea vorbitorilor unei limbi, adesea locutorul reproducând o structură, fără a-i căuta sensul lexical, pentru el conținând înțelesul afectiv, încărcătura emoțională pe care acesta o comportă. Până la urmă injuria este un pseudonim al unei stări psihice care s-a pietrificat adesea în niște semipreparate linguale. Când este căutat sensul, începe interpretarea

din care reiese scandalosul, ce apare din cauza că în opoziția injuriosului nu stă atât decența și frumusețea limbajului, cât interdicția, constrângerea. De aceea este dificil și parțial a se vorbi despre injurii într-o manieră univocă. Adesea se ignoră faptul că injuria nu ține doar de aspectul huliganic, neobrăzat, grobian, necioplit, licențios, abject (enumerarea ar mai putea continua) al vorbirii. Scatologismele pot fi și acele cuvinte obscene pronunțate în timpul actului veneric, când funcția lor este cu totul alta și anume cea a unei magii verbale, a unei descătușări a rațiunii alunecate într-o adevărată beție carnală. Momentul scatologic nu este doar acel care e marcat de un cenzor mental blocat de o stare psihică neechilibrată, când creierul uman are nevoie de o descărcare și aceasta se produce verbal sau prin lacrimi, este și cazul când mintea caută o delectare printr-o încălcare verbală conștientă a unui tabu moral.

În clasificarea scatologismelor, injuriilor, invectivelor nici că se încearcă a se căuta un sens, o logică, un sistem ascuns, o frecvență și o raritate a uzului. Desigur că există și un pericol al anacronismului. Pentru că ceea ce în limba română actuală desemnează o injurie categorică la ideea de cuplare sexuală, în limba latină clasică era mai degrabă un termen anatomic – *futatio*, *-nis* – declinarea III, feminin. De aceea este important a nu se ignora extensiile și mutațiile de sens ale unui lexem, fapt care nu întotdeauna este luat în considerație când este citit un text dintr-o altă epocă istorică. În această ordine de idei ajungem să concluzionăm că injuria este diacronic un travesti de sens.

Slang-ul este în primul rând un fapt de societate. Astfel problema injuriilor este și o problemă de ordin epistemologic. E vorba de o epistemologie a umanului în general, dar și a socialului în special. Limba înseamnă nimic mai mult decât o interpretare a lumii, o expresie a raporturilor dintre om și lumea înconjurătoare. Deși slang-ul este marginal în limbajul social, el este produsul celui dintâi. Societatea constată semnificantul scatologic, îl plasează într-o nișă axiologică, îi creează un semnificat corespunzător, imanent dictând practicile și interdicțiile uzului. De aceea este important pentru specialist a se delimita clar că injuriile nu se reduc nicidecum la sfera fiziologică, neurobiologică sau sexopatologică. Ele sunt de natură socială și trimit la comunicare prin limbaj, dar și prin gesturi.

Exemplele stau la baza oricărei analize textuale, în acest sens în scriitura catulliană e vorba și de un jargon latinesc al urbei. În **Carmen LXI**, „*Io hymen Hymenae io, Io hymen Hymenae!*” nu înseamnă decât „să vă ia dracul (naiba) de nuntă, dracul (naiba) să vă ia”. Iar în **Carmen XLI**, acel *puella defutata* semnifică o fată împătimită de dragoste, care, din textul catullian reiese, este bolnavă. Bolile venerice, a căror cauză nu era cunoscută și se refuza asocierea lor cu relațiile sexuale, făceau ravagii la Roma. Cum să nu ajungi a spune aceste cuvinte când prostituate de toate categoriile populau lăpanarele, teatrul, circul, băile și străzile.

Poetul ironizează pe marginea promiscuității bisexuale a lui Caesar, chiar dacă și el iubea un tânăr băiat, reproșându-le prietenilor atenția ce i-o acordau. Toate acestea trădează un univers pederast. *Pedicabo ego uos et irrumabo*, este un vers ce ilustrează o altă față a amorului latin. Am vorbit și mai sus despre faptul că la greci și la romani se practica oficial prostituția hetero- și homosexuală masculină ca di

(Continuare în pag. 10)

(Urmare din pag. 9)

Lecturi scatologice...

vertisment. La romani, în mod curent, *spadones* și *ganymedes* satisfăceau preferințele homosexuale ale doritorilor. Despre *poedicones* se spunea: *inter faeminas viri et inter viros feminae*, verbul *pedicabo* sugerând o felație homofilică.

Un filolog este firesc să fie tentat să cerceteze și acest aspect al limbii catulliene, chiar dacă îl găsește abominabil, cum un medic nu poate să nu cerceteze tot ce ține de ginecologie, obstetrică, urologie, andrologie. Dezmățul verbal, vorbitul pe șleau, aluziile străvezii, beatificarea licenței, exhibiționismul literar și cel lingual îl face să înțeleagă pe cel care are răbdarea lecturii că tânărul Catul divinizează în trivialitate, înjură în dezmiardare și se chinuie în adorație, violența invectivelor catulliene exprimând din plin violență traiului roman.

Totuși, a scrie nu înseamnă, neapărat, și a vorbi și chiar a fi, cum a crea un personaj criminal, nu înseamnă a fi un autor delincent. Eul liric proferă înjurături, fiind acea gură din text ce verbalizează pornirile unui autor poznaș precum este Catul, care te face să te întrebi dacă indecența nu este indispensabilă artei de a iubi și unui fel revoltat de a vedea lumea?!

Prin alunecarea într-un registru al limbii de care scriitorii docti de obicei fug, Catul a încercat să evite limbajul tautologic, eufemistic al literaturii, care de cele mai multe ori pune accentul pe elementul frumos ce este opus mai puțin frumosului. Această perspectivă o impune și Johan Huizinga în cartea sa **Homo ludens**, zicând că e nevoie de a ignora ideea că poezia are doar o funcție estetică și că ea poate fi înțeleasă și explicată doar de pe poziții estetice, poezia e un joc ce permanent rămâne la granița neînfrânării, a glumei, a distracției, la masa de banchet, ce cântă dragostea și poezii de hulă, ce ponegresc pe cineva, cultivând iluzia transparentă la viața sexuală, dar nu maniacal, ci ca niște cheflii, tovarăși de petrecere, care vor să alunge plictisul.

Expresiile grosolane, plebeiene, invectivele tipice pentru folclorul italic, se întâlnesc adeseori în poeziile lui sarcastice [13, p. 294]. E un datum, dar dacă am avea poezii scrise de un Catul atins de bătrâneți nu este exclus că am fi auzit acel horatian: *Aprinsa inimă / M-a îmboldit în anii tineri / Să torn ocară în iambii repezi. / Acum caut să schimb amarele / Cuvintele scrise cu dulci și gingașe. (Palinodie);* sau *vorba nelegiuită să înceteze (Comesenelor).*

Limbajul catullian se referă la diferite aspecte existențiale ale tinereții, astfel el presupune inerent unele lexeme pornografice și scatologice. Mai ales în formele poetice mici, limbajul catullian cu iuțea lui de expresie, cu familiaritatea, cuvintele vulgare și diminutivele lui galante ne dă o idee despre ce putea fi conversația din lumea mondenă a timpului, un amestec de naturalețe puțin aspră și de afectare [11, p. 253]. E vorba și de un teribilism literar, dar acesta te prinde prin fireasca renunțare la perifrastic în crearea unor imagini artistice oximoronic construite - versuri în care palpită o mare patimă pentru iubită alternează cu versuri grosolane și sarcastice, versuri lirice gingașe, adresate prietenilor, se învecinează cu atacuri verbale răutăcioase împotriva adversarilor [13, p. 293].

Astăzi postmoderniștii scriu erotic până la indecent, fără a lua în considerație niște precursori precum: Petronius, Catul, G. P. Sade, H. Miller, G. Bataille ș.a. Poetul basarabean Iulian Frunțașu, în cartea sa **Beata în Marsupiu**,

pare să anunțe un discurs poetic similar. În prefața la această culegere de poeme, Alexandru Mușina menționa că această poezie poate șoca prin violența limbajului, a imaginilor, dar acestea nu sunt rodul unui teribilism (post)adolescentin. Cuvintele, imaginile necuviincioase din poeziile sale nu sunt rezultatul manifestării spiritului derbedeu, nici al plăcerii aristocratice de a dispăcea. Ci rodul exasperării de a nu găsi, dincolo de febra cărnii, de mecanica eroticului sau a structurii discursului, de mizeria existenței ceva mai înalt [5, p. 4].

În sensul unui exercițiu comparatist, vom aduce câteva exemple din Frunțașu și Catul. Frunțașu, **Poemul mansardei** – „mătușa Vera, care este bătrână și grasă face pipi din picioare”; Catul, **poemul XXXIII** - „Hoc te amplius bibisse praedicet lotii”, unde *lotium* înseamnă „urină, spermă”. Frunțașu, același poem – „mătușa Vera care umblă semioloagă prin cartier bolborosind furioasă fu...cioșii, curvarii dracului”; Catul, **XXXII** – „Noves continuas fututiones”, unde *fututio, nis* înseamnă „cuplare, act sexual”. Exemplele ar putea să continue, dar nu acesta este obiectivul cercetării. Important este să se identifice aceeași dimensiune a discursului marcat de o *urbanitas* decadentă, de un spirit poetic aflat într-o stare de *otium* ce alunecă în disperarea verbală a unui corp bolnav de o impotență metafizică.

Peter Green, eminent istoric al lumii antice și unul dintre cei mai buni traducători din filologia clasică, consideră că obscenitatea lui Catul este semnul distinctiv al unei elite sociale, la fel, afirmă Green, cuvintele obscene din textele catulliene sunt mai șocante pentru noi, cititorii de azi, decât pentru cei de atunci. În poemul **Passer deliciae meae puellae** Green întreazărește o raportare sexuală a fetei la această *passer*, de ce nu, simbol falic (lucru confirmat și de S. Freud). Totodată, în slang-ul latin, *passer* este echivalentul lui „penis”. Catul a mers conștient pe acest echivoc. E un triumf amoros dintre fată, bărbat și organul virilității.

Acest poem, dacă s-ar merge pe o intuiție a sensurilor multiple, oferă spre lectură o imagine falică inerentă scriiturii și logicii textului, pe lângă fabula păsării moarte, e vorba și de un limbaj iconic, care, deseori, erupe în mod demonstrativ în alte poeme, aici păstrând tăcerea, pierzând deliberat în inteligibilitate momentană, dar câștigând printr-o surprindere uluitoare a unui lector ideal. E cazul când, dintr-un amalgam de insignifiante, răzbate latent un sens. Or, textul face să se audă în același timp altceva, fiind un „foietaj” de semnificații, pentru că imaginea este un synopsis rațional: ea nu ilustrează doar obiectul sau traseul acestuia, ci și spiritul însuși care îl gândește.

Analiza acestui poem drept istoria morții unei păsări pare a fi o „prejudată școlărească”, după formularea lui R. Barthes, o prejudată de analiză ce caută un plan, un personaj și un stil. Istoria tristă a iubitei care-și plânge pasărea moartă este un tablou în care, la nivelul dinamicii limbajului, este vorba de un semnificant al unui alt semnificant, astfel poemul e istoria unei întâmplări în care este implicat eul liric, iubita și obiectul a cărui metaforă este pasărea. E vorba de cel puțin două coduri texturale: cel al percepției *ad literam* (cuvânt = obiect real) și cel al comprehensiunii metaforice, simbolice care se descifrează profitând de metateză, care ascunde un sens condensat. Or, semnificantul este momentan suplinit de un alt semnificant. Acest poem te duce la ideea că un text este literar doar atunci când poți citi în interiorul său un alt text.

Unele poeme sunt adevărate dueluri lirice în care poetul se complăce într-o enunțare ce șochează și incită prin ștregăriile poetice, printr-un ascuțit gust pentru exces. Să nu uităm însă că poezia nu e doar limbaj, ci e limbaj în limbaj, de aceea opera lui Catul trebuie să fie receptată și prin prisma artisticului, nu doar a socialului și istoricului.

Unii critici ai poeziei lui Catul condamnă înjurăturile și înclină spre cenzurarea traducerilor, dar le scapă faptul că prin textele lui în italiană, franceză, spaniolă și portugheză a venit acel *basium* ce înseamnă sărut, căci romanii foloseau *osculum* sau *suavium* [10, p. 345].

Pasquale Giuffrida comenta lexemele popular-vulgare prezente la Catullus drept o estetică a formelor multiforme de expresie poetică. E vorba de o estetică a urâtului, o poetică a violenței de limbaj, o poetică a șocului verbal. Funcția scatologismelor este una bipolară: de insultă și una comică, provocatoare și relaxatoare. Important este și subtextul etimologic, care inițial poate fi foarte curat și inocent. De aceea este firesc să ne întrebăm ce intensitate lingvistică și etică aveau scatologismele din poemele catulliene? Mentalitatea latină din acea perioadă, care nu a cunoscut cenzura religioasă, probabil că reacționa altfel la lexemele ce ne stresează auzul nostru sensibil / sensibilizat de creștinism.

Punctul inițial este întrebarea firească: nu este oare limbajul obscen gratuit plasat în opera catulliană, din dorința de a provoca un șoc sau cel mai mic interes posibil prin deraparea într-un peisaj carnal?! Ne apropiem de scriitura lui, prin a exclude din start orice pornocultism literar, orice literatură ce jonglează pe o pistă hormonală. Acele mici particule de indelicatețe umană, când poetul pare să obosească de imaginea sa de om creator atins de aripa divinității, sunt pilonii pe care el pozează drept un vicios, care calcă tabuurile, aducând în scenă cuvintele-absență, realitățile-absențe verbale, vocabulele nespuse, dar trăite și gândite zi de zi.

Calificat drept limbaj necuviincios, obraznic, promiscuu, nereverențios, bătăran, pervers, trivial; o scriitura caracterizată prin licențiozitate, obscenitate, indecență, insultă, injurie, argou, jargon, limbaj în afara sferei limbii literare; slang, glumă, bătaie de joc, batjocură, derâdere, glumă răutăcioasă, ofensă, jignire, vexațiune, pică, răutate, ghidușie de limbaj, poznă scatologică, vorbă de duh, ciudățenie, șotie poetică, răs cu hohote, bufonerie linguală, plăcere, amuzament, distracție, echivoc, glumă usturătoare, bufonadă, joc, petrecere, recreație, haz, voioșie, veselie, plictiseală, plictis, lucru plicticos; enunțate verbe și substantive precum a înjura, a-și răde de, a persifla, a se delecta, copulațiile, urinările; Catul fiind declarat drept un tânăr zavrăgiu, scandalagiu, gâlcevitor, ironic, picant, piperat, sarcastic, caustic, batjocoritor, ridicol, vexatoriu, ofensator, zeflemitor, caraghios, derizoriu, hazliu, amuzant, nostim, cherchelit, comic, cu umor, umoristic, amuzant, glumeț, vesel – nimic altceva decât o receptare cotidiană a literaturii, un pat procustian în care o poezie, atât de prolifică semantic, rămâne trunchiată.

Lectura poemelor lui Catul în original, fără vreo cenzură-adaptare a traducerii, presupune o incertitudine anxioasă – oricând poți fi agresat verbal de textul din față, ce poate fi minnat de lexeme injurioase, mai ales când se citește în original și între lector / text, lectură / comprehensiune stă dicționarul (și la sigur nu

(Continuare în pag. 11)

(Urmare din pag. 10)

Lecturi scatologice...

unul școlar). Totodată incertitudinea vine din sentimentul că ai în față imaginea deformată în oglindă a unei lumi de cândva, niște texte nu se știe cum păstrate și perpetuate până astăzi, un proiect editorial nu se știe cum realizat cândva de o mână care putea fi străină operei catulliene. Analiza unei astfel de scriituri nu este nici pe departe un exercițiu ușor. Lectorul contemporan vede ceea ce îi permite perspectiva timpului său și contextul savant al istoriei literaturii, care, adesea, percepe eronat contextul literar în care s-a scris. De aceea el va fi preocupat mai mult de conținutul tematic al poemelor decât de desfășurarea lor cronologică, chiar dacă cercetătorul francez J. Bayet insistă pe o grupare după lungimea și metrica versurilor, ceea ce pentru lectorul contemporan, de cele mai multe ori, neinițiat în metrica clasică este o perspectivă inutilă. Întrebarea retorică ce survine aici este, însă, dacă trebuie să căutăm a-i înțelege pe oamenii din alte epoci prin raportare doar la epoca lor și nu în dependență de felul nostru de a vedea lucrurile și a le interpreta mental?

Nu este însă exclus că lectorul educat după canoanele esteticii clasice va constata din primele poeme că scriitorul e „cam slobod la gură” și se va întreba de ce neotericul elitist folosește un limbaj de maidan? Lectorul român va avea un *déja-vu* fracturist, care spune într-un fel al său un fel de „Adio, estetică!” Vorbitorul „fără perdea” îl va mira pe cititorul lui *belle arte*, care nu percepe injuriile drept simple lejerități artistice de exprimare. Și mulți vor concluziona că fiecare injurie este arestul bunului simț al lectorului.

Pe lângă epocă, lirică și ironie, acest tip de lectură oferă la sigur și un ventil al psihicului receptor, ce îi permite cititorului o ștergărie lecturală, ce nu duce neapărat la un comportament amoral, ci paradoxal, la o întărire a moralului comportamental, printr-un exercițiu mental, utopic al desfrâului, al eliberării virtuale de pornirile libidinale.

La o eventuală decodificare textuală nu poate fi ignorat faptul că una dintre cerințele poezilor greci era ca verbul poetic să fie „întunecat”, adică să crieze un sens. Acest lucru este valabil și pentru poezia lui Catul, receptorul are un larg câmp de semnificații dintre care el va urma să aleagă. Textul catullian este frumos și plastic prin polifonia sa semantică, prin latența ideilor ascunse în spatele unor idei afișate și prin stringența limbajului și a trăirii.

S-au încercat, în câteva rânduri, psihanalize ale textelor catulliene, invocându-se o lirică epileptoidă. Cercetătorul rus V. P. Rudnev, în cartea sa **Caractere și frustrări ale personalității. Patografie și metapsihologie**, vorbește despre erosul vulgar și obscenitatea din poeziile lui Catul, propunând termenul de lirică *epileptoidă* (care prezintă aparențele epilepsiei, boală a sistemului nervos, caracterizată prin crize convulsive intermitente, însoțite de pierderea cunoștinței, de halucinații de alte tulburări psihice). Lirica epileptoidă, afirmă Rudnev, se caracterizează prin limbaj artăgos, insultător, pizmaș, injurios, caustic. Or, după ruptura cu Lesbia, eul liric pășește în zona neșpusului senzual, fapt ce îl catapulțează în zona strigătului injurios.

Această lirică epileptoidă poate fi acceptată drept o posibilitate de abordare, dat fiind faptul că și alți autori constată acest lucru, fără a-l califica drept patologic: „Lesbia îl înșă-

lă pe Catul, iar el o pedepsește, defăimând-o în versuri care emană o durere profundă și o batjocură malițioasă” [13, p. 295]. Unii psihologi afirmă că injură mai des cei care au anumite frustrări în viața lor sexuală.

Rudnev numește acest fapt drept spiritualitate epileptoidă, manifestată prin patimă amoroasă, insatisfacției sexuale, infidelitate, gelozie și moarte, căci fiind respins de Lesbia, sexualitatea, erotismul catullian se convertește în ură, în emotivitate agresivă, produsă de o civilizație în care eul nu se ocupă de controlul impulsurilor, cum se va întâmpla mai târziu în epocile creștine. Tulburarea erotică trece într-o manie poetică, într-un masochism liric. Adresarea la persoana a II-a singular, Catule, denotă și ea posibilitatea unei crize de dedublare a eului liric, în Carmen VIII, spre exemplu, eul liric se autoconfesează: *nu-ți mai ieși din fire*.

Într-adevăr, Catul era bolnav de sentimentul său de iubire, un sentiment frustrant ce modela un spirit infirm, obiect al unei psihologii preocupate de chinurile dragostei, de acele crize ale sexualității ce duc la diferite boli nevrotice. Dar chiar dacă poemele lui trădează anumite neliniști sexuale ce îl domină, devenind obsesii și chiar manii, acest fapt nu exclude faptul că cititorul de azi nu se va regăsi în ele.

Din perspectiva psihologicului, poemele lui sunt interesante prin așa-numitele „flash-back-uri”, adică fulgerări de amintiri, „déja-vu” și „déja-vecu” [30, p. 42-58]. Sigmund Freud consideră că sublimarea sexuală nu permite doar o derivare a excitațiilor excesive, ci reprezintă, de asemenea, una dintre sursele producției artistice. Totodată, dacă Evul Mediu își confesa sexualitatea preotului, iar omul modern o face pe salteaua psihanalistului, omul antic, absolvit, în mare măsură, de sentimentul pudorii, o face adesea printr-un exhibiționism comportamental sau măcar verbal. Psihologii au subliniat nu o dată rolul vorbirii în tratarea unui afect lezat.

Poezia lui poate fi privită și drept o supapă a frustrărilor și chinurilor dragostei, poemele fiind niște pansamente sentimentale ale plăgilor amoroase, care erau tortura și sursa celei mai înalte inspirații a unor povești dureroase cu bucurii, mizerii și revoltă, spuse cumplit de sincer și de simplu, printr-o simplitate plină de măreție [11, p. 244].

În cazul nostru am fi tentați să nu luăm în considerare teoria lui Rudnev, care până la urmă marginalizează opera catulliană la o încercare psihanalitică de constatare a unui afect psihologic auctorial, pentru noi contând aspectul literar, artistic al acesteia, acea metateză a spiritului uman întruchipat în artă.

La sfârșitul acestui parcurs lectural nu vom căuta să enunțăm niște adevăruri în ultimă instanță, acestea practic fiind imposibile într-o epocă postmodernă în care parțialitatea reprezentării dictează perspectivele unor exerciții mentale. Indiferent de modul în care a fost receptat de diferiți critici și istorici ai literaturii latine și celei universale, Catul este un autor ce intrigă și te face să revezi anumite canoane de receptare a literaturii.(...)

Pentru cititorul basarabean, mă refer mai ales la receptorul inițiat, Catul este un model de gândire marginală. Complexat și frustrat de condiția sa de provincial, separat de o Europă din care geografic face parte, basarabeanul doct ajunge să alunece în zona răsului absurd, în zona unui *Homo ludens*, care uneori are crizele Omului revoltat.

Poetul basarabean, după generația optzecistă, ajunge și el să constate că revolta lui

este de origine provincială, marginalizat, interesant, mai mult prin trecutul său sovietic, decât prin arta sa poetică. Despe aceasta vorbea Matei Călinescu în prefața la cartea sa **Cinci fețe ale modernității**, constatând că drumul modernizării adevărate nu poate fi decât anevoios după experiența dureroasă, devastatoare, catastrofală a pseudomodernizării economice comuniste, a cărei moștenire de risipă, corupție și ineptie va mai dura decenii până să fie depășită și uitată.

Astfel poetul român și, cu atât mai mult, cel basarabean, ajunge să scatologizeze universul său liric, venit dintr-un trecut monstruos. Poezia se transformă într-o supapă artistică existențială, poetul basarabean, în stil catullian, pozează în fața Occidentului și a Americii (nu voi risca să citez dintr-un roman al lui Alexandru Vakulovski). *E un fel de Dacă voi nu mă vreți, nici eu nu vă vreau*.

Avangardist în epocă, Catul este un marginal pe bună dreptate, doar că este vorba de o margine a primelor rânduri, e marginea celor care merg înainte, riscând cu aceasta să fie spărgători de valuri literare, pregătind drumul unor poeți precum Ovidius, Horatius, Vergilius. Manfișist elaborat, el este un mare spiritual al unei mari crize de răscruce culturală.

Referințe bibliografice:

Texte:

1. Catullus G. V., Carmina, Teora, București, 1999.
2. Catullus G. V., Poezii, Editura pentru Literatura Universală, București, 1969.
3. Catul, Gedichte, Lateinisch und Deutsch von Rudolf Helm, Akademie-verlag, Berlin, 1963.
4. Catullus, Tibulus et Propertius cum Galli Fragmentis et Pervigilio Veneris, Halae, 1810.
5. Frunțașu I., Beata în Marsupiu, Cartier, Chișinău, 1996.
6. Horatius F. Q., Carmina selecta, C. Moldovenească, Chișinău, 1971.

Critică, teorie, eseistică și istorie literară:

7. Bataille G., Istoria erotismului, Editura Trei, București, 2005.
8. Barthes R., Plăcerea textului. Roland Barthes despre Roland Barthes. Lecția, Cartier, Chișinău, 2006.
9. Barthes R., Gradul zero al scriiturii. Noi eseuri critice, Cartier, Chișinău, 2006.
10. Büchner K., Die römische Lyrik, Stuttgart, 1976.
11. Bayet J., Literatura latină, Univers, București, 1972.
12. Călinescu M., Cinci fețe ale modernității: modernism, avangardă, decadentă, kitsch, postmodernism, Univers, București, 1995.
13. Cisteacova N. A., Vulih N. V., Istoria literaturii antice, Știința, Chișinău, 1991.
14. Escarpit R., Analyse de la périodisation littéraire, Editions Universitaires, Paris, 1972.
15. Heidegger M., Fiire și Timp, Grinta, Cluj-Napoca, 2001.
16. Istoria literaturii latine, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980.
17. Macovei E., Prostituția între ignorare și mistificare, Antet, Prahova, 2005.
18. Matei H. C., Lumea antică. Mic dicționar biografic, Universitas, Chișinău, 1993.
19. Misko S., Limba și stilul lui Democrit, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 2005.
20. Muchembled R., Orgasmul și Occidentul, Cartier, Chișinău, 2006.
21. Newman J. K., Roman Catullus, Hildesheim, 1990.
22. Santerres-Sarkany S., Teoria literaturii, Cartea Românească, București, 2000.
23. Schulze K. P., Über das Prinzip der Variatio bei den römischen Dichtern // Neue Jahrbücher, 1885.
24. Weinreich O., Die Distichen des Catull, Tübingen, 1926.

Texte în limba rusă:

25. Катул Г. В. Веронский, Книга стихотворений, Наука, Москва, 1986.
26. Катул Г. В., Лирика, Государственное издательство художественной литературы, Москва, 1957.
27. Бахтин М. М., Вопросы литературы и эстетики, Художественная литература, Москва, 1975.
28. Винничук Л., Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима, Высшая школа, Москва, 1988.
29. Дюпуи Е., Проституция в древности, Logos, Кишинев, 1991.
30. Пенфильд В., Робертс Л., Речь и мозговые механизмы, Медицина, Ленинград, 1964.
31. Пшенина Т.Е., Дискурсивное описание языковой личности Катутла, Автореферат диссертации, Алматы, 2000.
32. Руднев В. П., Характеры и расстройства личности. Патография и метapsихология, Независимая фирма «Класс», Москва, 2002.
33. Юриков Ю. Б., Детство человеческой любви // Философия любви, Издательство политической литературы, Москва, 1990.
34. Хейзинга Й., Homo ludens. В тени завтрашнего дня, Прогресс, Москва, 1992.
35. Шталь И. В., Поэзия Гая Валерия Катутла: Типология художественного мышления и образ человека. Наука, Москва, 1977.

Traian Furnea

Poetul și caricaturistul Traian Furnea ar fi împlinit, luna aceasta, 60 de ani.

A debutat în 1982, cu volumul Legitimație de poet, fiind apreciat de critica de specialitate și de cititori. Cea mai cunoscută poezie a sa - Pseudofabulă (Vânătoarea cea fricoasă) dedicată lui Florian Pittiș, a fost pusă pe muzică și cântată de formația Roșu și Negru.

A încetat din viață, încă tânăr, la 3 august 2003.

Cântec

Foaie verde de mohor
Când voi vrea prieteni să mor
Când voi vrea să nu mai fiu
Să tot merg să nu mai viu
Să tocmiți nouă tâmplari
Care credeți că-s mai mari
Și-nainte de-a le spune
Ce vor face ei anume
Să îi sloboziți în beci
Să bea vinurile reci
Până ce s-or îmbăta
Și-or începe a cânta
Și-apoi prindeți patru fete
Care-s mai puțin șirete
Dară musai fete mari
Și cu sânii musai tari
Cu sprâncenele prelungi
Și picioare musai lungi
Și iar verde de mohor
Dați-le tâmplarilor
Să le deie la rindea
Pân-or scoate scândurea
Și din ea facă-mi sicriu
Colorat trandafiriu
Ca fetele preacurate
Să mă poarte-nsărcinate
Spre capăt de veșnicie
Foaie verde-așa să fie.

Fata de la țară

La unul din blocurile
noului cartier
s-a mutat de curând
o fată de la țară.

De la fereastra mea
asist în fiecare noapte trist
la neputința ei
de-a se întoarce acasă

pentru că ori de câte ori încearcă
părul ei lung
rămâne multă vreme
încurcat printre blocuri

Scrisoare Anei-Livia

Eu am plecat iubito călător
Să caut rimă și la alte nume
Dară de tine, prea pribeag prin
lume,
Prea-bună Ana-Livia mi-e dor.

Din câte-un pat emancipat de dor
Și-mbălsămat în spray-uri mult
prea fine
Plec călător spre altul, dar de tine
Prea-dulce Ana-Livia mi-e dor.

Femeile frumoase mă mai vor
Și mă vor vrea în veci, dară de tine
Poate prea-ndestulat de-atâta bine
Prea-simplă Ana-Livia mi-e dor.

Și te mai rog, scriindu-ți despre
mine

Să mă salvezi de-atât amar de bine.

Vânătoarea cea fricoasă

Lui Florian Pittiș

Într-o nu știu care sară
Într-o nu știu care țară
Într-un nu știu care sat
Sub un nu știu care pat,

Mititel cât un cercel
Stă pitit un șoricel
Tremurând bietul de el
Fiindcă-aflase dintr-o carte

Că-ntr-o nu știu care sară
Într-o nu știu care țară
Într-un nu știu care sat
Sub un nu știu care pat

Nici prea mare dar nici mică
Stă pitită o pisică
Tremurând și ea de frică
Fiindcă-aflase dintr-o carte

Că-ntr-o nu știu care sară
Într-o nu știu care țară
Într-un nu știu care sat
Sub un nu știu care pat

Terminând de ros un os
Șade-un câine zdrențuros
Tremurând și el fricos
Fiindcă-aflase dintr-o carte

Că-ntr-o nu știu care sară
Într-o nu știu care țară
Într-un nu știu care sat
Sub un nu știu care pat

Fără vreun dinte ros
Șade-un lup foarte nervos
Tremurând și el vârtos
Fiindcă-aflase dintr-o carte

Că-ntr-o nu știu care sară
Într-o nu știu care țară
Într-un nu știu care sat
Sub un nu știu care pat

Cu piedica puștii trasă
Șade o vânătoareasă
Tremurând cu tot cu casă
Fiindcă-afase dintr-o carte

Că-ntr-o nu știu care sară
Într-o nu știu care țară
Într-un nu știu care sat
Sub un nu știu care pat

Mititele cât un cercel
Stă pitit un șoricel.

Scrisoare mamei

Prin lumina zmeurie
A unei veri aproape sfârșite
Aș vrea să mă întorc acasă
Mamă
Plin de bani și alături
Cu cea mai frumoasă fată din lume

Și tu să fii mândră
Și puțin fâstăcită
Te știu eu bine dar vezi
Eu sunt sărac și slăbuț
Port ochelari și umblu-ntruna trist
Iar peste toate astea tu îmi spui
Că umblu puțin aplecat înainte
Ca moșii
Ăsta sunt mamă ce naiba să fac
Așa că n am să pot veni acasă
nicicând

Plin de bani și alături
Cu cea mai frumoasă fată din lume
Prin lumina zmeurie
A unei veri aproape sfârșite
Și tu să fii mândră și puțin fâstăcită
Te știu eu bine
Cea mai frumoasă fată din lume
Va merge cu altul acasă.

Buze ca și ale mele

Copilul meu stă pe genunchii mei

Genunchi și ei abia vindecați
De zdreliturile copilăriei
Cu calde încă amirosuri unși
De verde tutun și secară

Și mîinile mele din care jocul
Abia a plecat
Ca o vulpe dintr-un bîrlog
prea uscat

Mîini care-mi folosesc acum
Mai mult la a da drumul
Decît la a prinde

Copilul mi-l ridică în sus
Cum pasărea cîntecul și-l ridică
Deasupra

Mă schimonosesc și el rîde
Cu-aceleași buze ca și ale mele

Singurele din lume
Care oricînd de acum încolo
Vor putea spune despre mine

A murit tata

Vîrste

M-am îndreptat spre vîrstele mele
Precum spre niște orașe
Tot mai neprimitoare

Am fost mereu întîmpinat cu
invidie
Și dat în cele din urmă afară
Cu pietre

Rănille mi le-am dus mai departe
Nefericit și singur mereu
La urmă am întrebant
De ce pentru ce

Iar cineva parcă abia așteptînd
Mi-a răspuns
Pentru că rănille acestea
Trebuiau să ajungă cu bine aici

Doi copii

Am văzut odată demult
Doi copii îmbrăcați de duminică
Mergînd de mîna
De-a lungul cîmpului înrourat
Al satului nostru

Nimeni nu știa de unde vin
Și nimeni încotro se-ndreaptă

Povestea e demult uitată
Ploile pașii lor i-au șters
I-au îngropat la rădăcina altor ierbi

Numai eu mă mai întreb
Din cînd în cînd

Oare-au ajuns

O zi îndepărtată

Privind pădurea de stejari vuind
Cu o țigară umedă în colțul gurii

Degeaba ar ieși de-acolo
Ca o copilă proastă
Cu părul încîlcit
Sălbăticită de însingurare

O zi îndepărtată din copilăria ta

Și te-ar privi rugătoare
Ce ai putea să faci cu ea

Ai risca să ai complicații
Nici n-ai lăsa-o să-ți sară în brațe

Vei prefera
Să dai cu bulgări uscați după ea
S-o alungi înapoi

Ultima vizită

Dumnezeule
Am și uitat de tine
Copila mea nebună

De cînd mă cauți
Și cum de m-ai găsit
În ascunzișul meu de-aici
De sub pădurea aceasta pe care
Atunci cînd vin cartografii
Mi-o îngîmădesc în suflet înapoi
Ca din întîmplare făcîndu-mă
Că trec pe acolo
Fluierînd șmecherește

Vino să-ți scutur bruma din păr
Vino să-ți fac un ceai fierbinte
Și-apoi să ieșim goi
În ploaia acestei toamne
Printre sînii tăi să curgă șiroaie
Pe care să le-adun în pumni
Să le beau

Iar la lumina merelor mici
Să ne iubim pe îndelete plîngînd
Pînă în zori
Cînd te voi numi dumirit
Copilărie

Cînd te voi arunca
Pasăre albastră
Spre crengile copacilor uscați
Reînvățîndu-te zborul

Însemnări de lectură

Virusarea memoriei colective

Lucian Mănăilescu

Invitat la Universitatea Harvard (8 iunie 1978), Aleksandr Soljenițin își începea astfel celebrul și controversatul său discurs: „Deviza Harvard-ului este VERITAS. Adevărul însă e foarte rar plăcut auzului; el este mai întotdeauna amar. Discursul meu de astăzi conține o parte de adevăr. Vi-l aduc fiindu-vă prieten, nu adversar.”

Reacția lumii occidentale, privindu-se în oglinda pe care i-o pune în față Soljenițin, este aproape violentă; adevărul nu va fi suportat nici de data aceasta, demonstrându-se că, de la începutul lumii noastre încoace, *spectacolul Golgotei* atrage nu prin sfințenie, nu prin înțelegerea sacrificiului, ci prin grotescul deriderii, al contestării gregare.

Scrisul doamnei Magda Ursache face parte din această încrâncenare de a urca *Dealul Căpățâni* cu orice risc, de a zbura cu aripile de lemn ale crucii, în pofida huiduielilor fariseilor, care își văd amenințat confortul de a nu-și pune întrebări.

În prefața volumului **Comunismul cu rele și rele** (Editura EIKON, Cluj-Napoca, 2013) Gheorghe Grigurcu notează: „O conjugare așadar a unei atitudini bizuite pe probitate cu o marcă stilistică originală, însușire îndeajuns de rară, așa încât un text semnat de autoarea în discuție e imediat recognoscibil. Magda Ursache este orice s-ar spune ori nu s-ar spune, una din prezențele cele mai elocvente ale presei noastre de factură culturală de azi.”

O cheie a cărții o constituie motto-ul din Ioan Zubașcu, de pe prima pagină: „*nu pot să mi-l imaginez pe tatăl meu/ nici pe tatăl țării în care trăim/ pe tatăl acestei țări numită România/ decât făcând pușcărie politică/ ucis de Securitatea din Sighet în 1950/ în 1850, în 1550/ în 550/ înainte de nașterea lui Cristos, a lui Burebista/ din cea mai adâncă antichitate/ făcând mereu pușcărie politică/ și fiind ucis în închisoarea din Sighet/ mereu ucis la 29 de ani.*” (*Om, pomul și fînă. O tragedie românească*)

Primul capitol - **Pilule pentru fortificarea memoriei** - trece în revistă sechelele trecutului comunist pe care le purtăm (și încă cu mândrie) în tranziția noastră mioritică, marcată de neschimbarea schimbării: „Matei Vișniec știe ce știe, scriind *Despre senzația de elasticitate când pășim peste cadavre*. Călcăm în picioare victimele unui sistem atroce atunci când

le uităm, când îi deplîngem pe torționari ca «suflete prihănite». Suntem îndemnați să avem empatie pentru călăi, să ne rugăm pentru ei, să-i tratăm cu blîndețe, cu milă și cu pensii uriașe.”

Suntem așadar un popor ciudat, care se solidarizează, într-o complicitate stupidă, cu proprii opresori: „În '50, erau 4.000 de deținuți politici; în noiembrie '52 – 20.768 și totuși tragedia colectivă a închisorii, a lagărului, a domiciliului obligatoriu a fost dată la spate.” (Această *stare de spirit* este surprinsă excelent și de poetul roșu-vertical Ion Gheorghe, în volumul *Sutrel țăranului Iancu Arsene*: „Însăși dreptatea se uită-n oglindă, își dă/ Cu alifie roșie pe buze, părul și-l leagă;/ Beau laolaltă, jefuitorii cu cei jefuiți/ Încearcă o împăcare: iertând unul altuia/ Opresorii se îmblânzesc, năpăstuiții uită” - nota mea LM)

„În paranteză fie spus, - continuă Magda Ursache - Casa Poporului s-a clădit pe locul numit Curtea Arsă, care, după ce Ioan Caragea Voievod s-a mutat la Cotroceni, a devenit loc de tilhari, supranumiți Crai de Curte Arsă sau Veche. Simbolic, nu?”

Autoarea sesizează, pe bună dreptate, prea multe confuzii de abordare în ceea ce s-ar putea numi, mai curând, recursul *comisiei de împăciuire* (fostă formulă simulacru de judecată comunistă), decât Procesul comunismului. Ne uităm la tv, citim ziarele, discutăm despre vinovății, dar - de fapt - o facem ca orbii, pipăind contururi fără să le înțelegem: „O droaie de agit-profi «maturizați», ca Dan Marțian, și-au schimbat convingerile comuniste și au ocupat poziții confortabile în stat. Vă amintiți risul terifiant al lui Brucan? Profesori de Știința Socialismului (sau cum îi spunea) au apărut ca experți în diagnoze sociale și-n științele guvernării. Academia «Ștefan Gheorghiu» a devenit Facultatea de Jurnalism, iar Bondrea și l-a trecut în siglă pe marele pedagog Spiru Haret. Comunismul face și acum politică prin Iliescu, prin fiul lui Valter Roman, prin nepoata bunicului Mizil, iar ginerii lui Postelnicu-Dincă au reușit să-l privatizeze. Cum să nu se re-scrie istoria «pe umerii lui Marx»? În manuale școlare, sistemul care a premeditat crimele, comunismul ca regim politic represiv, rămîne neexplicat. Ceaușescu a distrus țara și, în prelungire, postsocialistii. În august '92, a venit sfîrșitul pentru emisiunile Europei libere, dar B1 continuă să bage în ochi publicului filme cu activiști omenoși, cu milițieni chipeși, ca Iurie Darie. Ultramediatizat e Andrei Duban, pionierul model, brand ceaușist. Nomenclatura s-a primenit, dejecțiile ei au rămas.”

Păunescienii *actorii ai tragicului rol* vorbesc în și din tot felul de boxe (mai puțin din cea a acuzațiilor), depunând mărturie despre bunele intenții care au pavat iadul: „I s-a acordat «prezumția de competență» lui Vladimir Tismăneanu, propagandist activ pînă la plecarea în State; după 89, interviul luat lui Ion Iliescu (a preferat să condamne Holocaustul, nu regimul comunist, căruia voia să-i dea față umană) a fost utilizat ca propagandă pro președinte în Occident, în profitul său, dar și al băiatului din Cartierul Primăverii, fost Jdanov. De-asta l-o fi numit Mircea Cărtărescu un «Proust al comunismului»? (...); „La emisiunea lui Ion Cristoiu, alt exilat, romancierul Petru Popescu

(*Dulce ca mierea e glonțul patriei*), oferă altă lecție din arta compromisului. Când, în avionul lui Ceaușescu, și-a dat seama că dictatorul îi va pune botniță, a ales libertatea. Ce căuta în avionul președintelui, lângă fiica lui, Zoia Ceaușescu, nu ne-a spus.” (...); „Fenomenul de rescriere a istoriei de stalinisti supraviețuitori și de urmașii lor, deveniți euro-atlantici ia proporții nebănuite: putem avea cîte istorii vrem, construite de ficționari. Florin Constantiniu constată continua mistificare, de decenii, a aceleiași istorii, în volumul **De la Rău și Roller la Mușat și Ardeleanu**, Editura Enciclopedică, București, 2007. Și, aș adăuga eu: ...de la Mușat și Ardeleanu la Tismăneanu, Lya Ben-jamin și Alina Mungiu Pippidi.”

„Noi avem ce-avem cu continuitatea - scrie Magda Ursache -, nesocotind spusa (re-memorată de Sorin Preda) unui martir, părintele Arsenie Boca: «Prezentul e viitorului trecutului»”.

Vinovați rămân alții, ceilalți, cei pe care i-au osândit deja instanțele supreme ale învingătorilor: „Mareșalului, victimă a delirului istoric (avioanele americane care au bombardat România se realimentau cu combustibil de la ruși) îi reproșăm totul: eroarea de-a lupta lîngă Hitler, deși, atunci, Stalin nu avea un adversar mai crîncen, iar spectrul extinderii comunismului (ceea ce s-a și întîmplat) era amenințare gravă. Hitler îi arăta, crede Adrian Cioroianu, hărți false cu victoriile armatei germane și Antonescu se lăsa amăgit. Și atunci de ce ar fi trimis în Elveția un fond uriaș - milioane de franci elvețieni - pentru a repara consecințele unei eventuale înfrîngerii în război? Fond dispărut.

În fapt, Ion Antonescu voia să recupereze o Românie ruptă-n bucăți, să mute la locul lor granițele. Uneori nu numai justiția e oarbă sau chioară, privind doar cu ochiul pe care i se pune pata doar într-o singură direcție: «Se știe foarte bine, scrie Șerban Alexianu (**File din viața tatălui meu**), că atît comunitatea internațională, cît și cea din Ungaria nu au reacționat în nici un fel cînd, duminică, 3 septembrie 1993, la Kenderes, a fost reînhumat cu onoruri militare în prezența unei imense mulțimi și nenumărați membri ai guvernului, Miklos Horthy, cel care fiind președintele Ungariei a admis deportarea în lagărele morții de la Auschwitz și Maidenek a peste 600.000 de evrei»”.

Capitolul al doilea - **Etica și estetica memoriei** - pledează pentru neuitare și pentru sinceritatea de a accepta *trecutul care nu trece*, fără umilință dar și fără părtinire: „Detest trombonistica, patriotismul de nuntă și de botez și așa este, istoricii ceaușiști au exagerat izbînzile voievozilor. Dar asta nu înseamnă că trebuie satanizați. Ne repezim s-o scuzăm pe contesa Báthory și băile ei de sînge, o prezentăm ca rafinată poliglotă, acuzată în fals de crime pentru că Matia pusese ochii pe averea ei, dar Vlad Țepeș rămîne Dracula, un tartor al vampirilor din Carpați. O *autentică* (deși cuvîntul exact e sinceră) istorie nonsocialistă trebuie să valorifice și victoriile, și înfrîngerile. Dar și ce s-a făcut peste capul românilor.”

Autoamnezia modelată în pasta vîscoasă a ideilor globaliste ne îmbolnăvește incurabil de dispreț față de valori, pe care le

(Continuare în pag. 14)

(Urmare din pag. 13)

Virusarea memoriei colective

aruncăm în devălmășia istoriei: „Mă întreb și vă întreb: după revoluția de stradă cu cea mai mare vărsare de sânge din lagăr, trebuia să fim prezentați ca popor fără demnitate? Marfă ieftină, cu defecte, descusută la încheieturi? Să se accentueze că dăm mereu bir cu fuga și cu fugiții? Că au fost inexistente actele de eroism, ca să comentăm numai acte de trădare? Sigur că au fost, ca-n istoria oricărui neam. S-a făcut film despre trădarea lui Grigore Crăiniceanu. Dar tatăl lui, generalul, a spus: «Între patrie și fiul meu nu ezit a-mi face datoria față de patrie». Fiul n-a putut să se sinucidă ca să-și spele rușinea, cum i-a propus generalul Prezan, dar Prezan n-a intervenit să-l salveze: și-a lăsat nepotul trădător să fie executat. Ni se propune o istorie din înfrângeri și umilințe, ceea ce nu înțerește pe nimeni. Uităm că Iuliu Maniu nu și-a salvat viața cedînd. Nici Gheorghe Brătianu. Nici Mircea Vulcănescu. Nici Valeriu Gafencu. Nici N. Steinhardt. Pentru a dezvolta *conștiința jertfei întru Hristos* la români, martiriul lor ar trebui învățat în școală.”

Judecătorii oficiali ai comunismului sunt de o duiasă blândețe, iar omisiunile ne scundă în ceața uniformizării (Vîrfurile terorii comuniste, al sadismului, experimentul Pitești, lipsește din cartea lui Vladimir Tismăneanu, raportor prim în Procesul comunismului, carte ajunsă la a treia ediție și intitulată **Arheologia terorii** - nota Magdei Ursache). Rețeta ține de arta manipulării adică - chipurile - este la fel de vinovat și turnătorul lichea și cel care a semnat pactul cu diavolu, precum Ion Caraion, ca să scape de condamnarea la moarte. Iată un alt exemplu sugestiv: „Mihai Buracu și-a denunțat tatăl preot, un martir al comunismului, că avea legături cu «bandiții» din Făgăraș, dar știa că era deja condamnat; *Subsemnatul, bandit, îl demasc...* Și-a denunțat fratele că ar fi ascuns, în '41, într-un beci, o ladă cu cărți, manifeste legionare și un pistol. Dar fratele, plecat voluntar pe frontul rusesc în '43, era deja mort. De ce-a ajuns un elev de liceu din Caransebeș, Mihai Buracu, alături de alți 21 din lot, pericol public? Pentru că încercase să le ajute pe soția și pe fiicele profesorului de geografie Tiberiu Lazăr, arestat în '48. A plătit asta cu suferințe inimaginabile, cu torturi înjositoare, a suportat ceea ce Gabriel Marcel numește «tehnicile de înjosire comuniste». A devenit un număr în camera 4 Spital, care numai spital nu era. A ajuns să spună: «Mi-e frică. De mine însumi îmi e frică cel mai mult». Pentru că o turnătorie însemna o felie de piine în plus.”

Genocidul cultural este și el trecut sub tăcere, mulți intelectuali preferând să nu vorbească despre un fenomen care i-a implicat (De cele mai multe ori, e drept, din frică, dar și pentru a-și păstra privilegiile sau ca să obțină altele, în timp ce, pentru *recalcitranți*, până și cerul avea gratii): „Lotul, condamnat în februarie '60, era compus din Noica, Dinu Pillat, Sergiu Al.-George, Vladimir Streinu, Al.O. Teodoreanu, Al. Paleologu, Barbu Slătineanu, Arșavir Acterian, Marietta Sadova, Theodor Enescu, Remus Niculescu, doctorul Nicolae Radian, Sandu Lăzărescu, Simina Mezincescu, Emanoil Vidrașcu etc. Pe avocatul Vidrașcu l-au judecat pentru că redactase ordinul «Vă ordon treceți Prutul», ca director de cabinet al lui Ică Antonescu. Anca Ionescu a fost trimisă la Jilava pentru că dactilografiasse textele lui Noica.

Alții, pentru că le citiseră. Vladimir Streinu a fost acuzat că a citit prietenilor **Rinocerii** (pledoaria avocatului, cum că este cea mai bună piesă de teatru contra nazismului, n-a contat) și trei acte din traducerea sa la **Hamlet**.

Dinu Pillat a primit o condamnare care ar fi expirat în 1984. Douăzeci și cinci de ani muncă silnică. La Jilava și la Gherla era bătut feroce, după ce-l băgau într-un sac. Când a fost arestat Dinu (povestește Cornelia Pillat), un anchetator a aflat în casă **Caietul verde** de Ion Pillat și a crezut că-i vreo «cărțică» de cuib. Titluri interzise, descoperite la percheziție în biblioteca Pillat: **Schimbarea la față a României** de «fugarul Cioran» și poezii de V. Voiculescu. Ion Caraion îi adusese, în vara lui '57, antologia **Poezia românească nouă**, tipărită de Vintilă Horia în exil, cu prefața lui Virgil Ierunca. Faptul a fost catalogat drept delict foarte grav.”

Memoria colectivă e virusată acum de tot felul de emisiuni, manipulată de tocșoiști. «Istoria, dom'le, e prezent!, nu mai umblați la trecut». Ni se repetă că nimeni n-ar mai fi interesat de anticomunism. C-a zis Adrian Năstase, c-a zis și Valeriu Stoica, pe rînd, dar deopotrivă, că anticomunismul și-a trăit traiul, a ieșit din scenă. Și pentru că muzeele sînt doada respectului pentru trecut, le închidem, le preschimbăm, le privatizăm.”

Capitolul trei - **Amnezie sau amnistie? Memorialiști fără memorie** - prezintă câteva imagini din albumul cu *fotografii* truate al realității românești: „Fără îndoială, memorii «alese», ocolind adevărul cu sistemă, s-au scris și se vor scrie. Cenzorii uzează de titlul Memoriei necenzurate. Și ce informator consemna în jurnal că l-a lucrat pe cutare, ce factor de decizie recunoștea că i-a blocat cariera cobreslului, ca Miron Radu Paraschivescu lui Argezi, ca Beniuc lui Blaga? Ca Sorin Toma, care se scuza că a fost «însărcinat» de Chișinevski și de Dej să-l execute pe Argezi.”

Pornind de la afirmația Anei Selejan (**Adevăr și mistificare în jurnale și memorii** apărute după 1989, Cartea Românească, 2011) că nu-i imposibil ca „alți entuziaști și tineri sorintoma să se dezlănțuie partinic și să execute valori consacrate”, Magda Ursache constată: „S-a și întîmplat. Un argus al zilelor noastre, Cristian Tudor Popescu, n-a propus cenzurarea la sânge a poetului Nichita Stănescu, dacă nu arderea de tot? Taxat exemplar de Alex. Ștefănescu, v. însemnarea de jurnal (secret) din 16 dec. 2003: «tentativa de a zgîria cu un cui ruginit un Mercedes al literaturii române.» Iar atacul sec Popescu vs. Stănescu aduce aminte de «revizuirile» proletcultiste.”

Printre oamenii capabili de succesive reciclări conjuncturale, cel mai reprezentativ a fost Silviu Brucan (dar nu numai!): „A existat mereu o Yalta și o Malta: S. Brucan oferea mese fabuloase la Washington (subiect de rapoarte pentru Al. Drăghici), servind cu polonicul - model sovietic - icre negre. Cum să nu-l simpatizeze comesenii gurmanzi? (...) Specialist în felurite *games* a fost conul Tache mereu. Și a făcut la viața lui multe «cotituri». De cea de la Palatul Regal se amuză copios: «un act istoric unic» - regele conspirând cu PCR contra lui Antonescu. De ce s-a dus Antonescu la Palat? Nu pentru a anunța (după depoziția lui Gh. Brătianu, la procesul mareșalului, în '46) că va semna armistițiul?

În seara de 22 august '44, Antonescu l-a convocat pe ministrul german Clodius și, în prezența gen. Pantazi, ministrul de Război, i-a spus că România a cerut armistițiu și pentru a

salva Basarabia («Știu că în două zile va fi ocupată de ruși»). Planurile erau, însă, altele. Scribe Brucan în memorii că de 3 ori s-a dus Lucrețiu Pătrășcanu pe furiș la rege, noaptea pe la 3, înainte de 23 august; pe Brucan îl amuză și colaborarea regelui cu Bodnăraș dezertorul, care se ocupa de «gărzile patriotice muncitorești» îmbrăcat în uniformă de maior german. Bine informat, știe că Proclamația lui Mihai către țară a fost scrisă de Pătrășcanu și citită, cu mare dificultate de pronunție, de tânărul rege, la orele 22. Apoi, Mihai a plecat la vila din Valea Seacă, iar Antonescu a fost dus în Vatra Luminoasă, în casa conspirativă a comuniștilor. O fi presupus regele că, dacă ne ocupă sovieticii, va avea soarta țarului Rusiei, de vreme ce s-a aliat cu cine nu trebuia să se alieze?”

Capitolele următoare, începând cu cel intitulat **În solidar cu Goma**, ne lasă să ne imaginăm cum ar fi arătat procesul comunismului dacă...: „Încă o fațadă la un edificiu care nu există - procesul comunismului. Dacă din comisie ar fi făcut parte Gomagomagma, cu Goma în frunte, și nu academizantul de la «Ștefan Gheorghiu», nu s-ar fi făcut iarăși compromisul cu compromisul (mulțumesc, Gh. Griurcu!). Poate că «securșii cu stele roșii» n-ar lua pensii uriașe; inși cu înaltă Școală de Partid, care au cercetat «imperialismul putred», nu s-ar fi prefăcut în kapitaliști; cei care au slăvit Puterea ceașistă nu s-ar fi re-socializat ideologic în analiști politici și-n directori de cotidiene de mare tiraj și de mare manipulare”

Am ratat și această șansă, după ce președintele *sărac și cinstit* repusese în funcțiune „multe roți care făceau sistemul comunist să meargă (...). Repliați pe alte poziții strategice, vechii securiști organizați într-un soi de SRL (cu răspundere limitată) au indus starea de respingere la verdictele de colabo. Dar Consiliul național pentru Studierea Arhivelor Securității n-are nici o vină? Cum *cercetează cercetătorii* CNSAS, cînd ofițerul recrutor a ajuns mai puțin blamat decît informatorul șantajat ori cumpărat de el? Amestecul de vinovați și de vinovați fără vină, de gardieni și de victime, de interogați și de interogatori duce la depresie socială. (...) Parcă am vrea cu dinadins să probăm că *Torna, torna, fratre!* ar însemna Toarnă, toarnă, frate! și că toată istoria literaturii stă sub semnul Scrisorii lui Neacșu către judele Brașovului Hans Benkner, notă informativă secretă *avant la lettre* ori denunț sadea, semnat de «sursă boierească.»”

Dar - nu-i așa? - ce-a fost a fost... Important e să ne pregătim să uităm ce se întîmplă azi: „Vreți versuri de domnu' Minune în loc de Mihai Eminescu? Asta vreți, asta aveți.”

Capele Sixtină a istoriei noastre ar trebui să-și găsească un Michelangelo, care să picteze personajele epocii despuiate în fața *judecății de apoi*. Până atunci însă deja au fost angajați pictorii de mîna a doua, care să adauge lenjerie intimă chiar și îngerilor.

Utimul capitol - **Douăzeci de ani și încă trei** - ar putea fi rezumat, simbolic, de episodul schimbului de mesaje între Roosevelt și Stalin: „«Domnule Mareșal, după cum știți, sunt în campanie electorală pentru re alegerea ca președinte al SUA. Ar fi extrem de jenant pentru mine dacă ar transpira în presă ceva din natura discuțiilor purtate împreună la ambasada URSS din Teheran». Stalin: «Domnule Președinte, vă comunic măsurile luate aici: stenogramele discuțiilor noastre au fost arse, iar translatorul împușcat» (Apud Internet). Niet celovec, niet problema.”

Așadar, comunismul nu lasă urme, nici măcar în... capitalism. Cel mult în cimitire!

Ofelia PRODAN

TUDOR (POEME)

filmul

o să vină repede și al treilea dintre noi
vezi tu, Tudore, ne știm poate prea bine
carcasa noastră încă rezistă, metalul
încă strălucește
însă e ultimul lucru la care noi trei
ne vom gândi atunci, mușuroaie de furnici
vor răsări în ochii noștri curioși, soarele
se va întuneca
blândule Tudor, tu care bei cu noi doar vin roșu
și nu verși o picătură pentru cei plecați
n-au trebuință, spui tu, gândul meu le face
mult mai mult bine
blândule Tudor, te așteptăm în văgăuna
de sub pământul
greu, să vii plutind peste orașe și poduri
cu sticla ta de vin roșu la piept
dă-o dracu de moarte, cine mai stă
să se gândească la lucruri inutile
tu știi că ne vom strânge toți trei și o să
facem cel mai frumos film, se vor strânge
locuitorii de sub pământul greu, niște figuranți
de treabă
îi vom plăti bine, dar ei vor refuza banii
ce să facem cu banii, noi vrem din vinul roșu
al blândului Tudor, cel care vine plutind
așa o să vină cel de-al treilea dintre noi
ce lucru măreț și filmul acesta
ne distruge creierul de patru ani de zile
ne roade până și carcasa
hai Tudore, desfă sticla aia odată

bătrânul

ai să vezi ce simplu și bine se așează
lucrurile acestea așa de parcă tu le-ai gândit
șopti mai mult pentru sine bătrânul
și îi sclipeau ochii blânzi în lumina brichetei
fumul i se încolăcise ca un nimb
în jurul capului
pielea feței i se strângea se mumifica
sub ochii noștri plictisiți
însă noi ne vedeam de treaba noastră
noi beam râdeam și povesteam
tare ne mai plăcea să ne imaginăm
cum am vrea să murim
și aveam nu glumă tot felul de idei
ciudate trăsnite
mi-aduc aminte că unul dintre noi
vroia să moară
în timp ce-i jura miresei iubire veșnică
sub ochii preotului și ai nuntașilor cheflii
îmi aduc aminte că amețit de băutură
l-am căutat atunci cu privirea peste masă
pe bătrân
vroiam să-i spun chiar așa bătrâne
eu aș vrea să crăp dracului odată în somn
să nu-mi spui că simplu se așează lucrurile
nu cred o iotă auzi bătrâne
și brusc am încremenit căci bătrânul era acum
cu totul și cu totul din piatră
o piatră dură și rece cum e granitul

întâlnirea

în noaptea dinaintea întâlnirii ne-am rezemat
toți trei de zidul alb, scrâșneam din dinți
era doamne un frig și-un întuneric de parcă
se crăpase ușa morților, noi doi eram unul
în sufletul celuilalt
numai Tudor era cu fruntea în pământ ca unul
ce se pierduse înainte de vreme
însă mohorala îi dădea un aer din lumea
cea de dincolo
își descheie cămașa apoi pieptul apoi coastele
ce dracu faci, Tudore, am urlat amândoi
și deodată ne izbi pe fețele reci sângele lui
negru cald
se topea Tudor sub ochii noștri
în venele lui nu mai rămăsese decât țărâna
era omul pământului și așa cu totul înnoit
ne spuse voi stați aici ca proștii
el nu o să vină niciodată, ca voi prost am fost
și eu
dar eu o să plec cu primul tren
poate să fie și mărfar, eu plec căci sunt sătul
ca de moarte, ca de o nevastă atât pe care
o tăvălești de parcă ai tăvăli o iapă
apoi Tudor și-a aprins o țigară, a plecat liniștit
și era doamne în noaptea dinaintea
marii întâlniri
și a fost totul doamne precum ne-a zis Tudor

fata de cinspe

fata de cinspe trage să moară
nu prea era frumoasă, asta contează tâmpitule
a spus Tudor ca și cum ar fi rostit o moliftă
scândurile sicriului erau la ușa blocului
i-au zis părinții fetei că trebuie să-i ia măsura
și fata a stat fără să zică nimic
doar fața ei era din ce în ce mai palidă
Tudor avea lacrimi în ochii înfundați
s-a întors spre noi apoi a început să cânte
o melodie din aia ca pe la nunți
se oprea mai trăgea o dușcă din vinul lui roșu
apoi cânta și mai strașnic
ai fi zis că e un taraf plătit regește
trupul lui tremura ca la apucați
fața fetei se lumina ochii îi străluceau de febră
sau de dorul lui Tudor pe care nimeni
n-apucase să-l iubească așa

femeia din copac

treci mai departe nu contează zidul ăsta gros
se dărâmă la cea mai mică suflare
inima mea strânge cheaguri negre
numai dorul pentru casa din pădure din munți
unde florile miros mereu ca primăvara și
pământul e reavăn răscolit
mă mai ține ăste trei zile treaz
numai gândul că acolo ar fi putut locui Tudor
din când în când
și atunci ar fi venit voios cu vinul cel roșu
și dacia aia gri cu bordul crăpat
dar atunci să vezi veselie prăpăd
vorbim toată noaptea și bem
și vorbim și bem și iar vorbim
fără să ne mai săturăm
ne aducem aminte de femeia care a ieșit
dintr-un copac
așa goală cu părul lung negru peste sâni
avea coapsele uriașe strânse strașnic
de-am luat-o cu noi
și n-a vrut în ruptul capului să pună
o haină pe ea
a stat goală așa cu noi toată noaptea
n-a scos o vorbă
doar zâmbea pierdută
dimineața ne-am trezit și nu mai era nicăieri
doar părul ei negru învelise toată casa

călătoria

nu mai găsim nicăieri loc unde să ne odihnim
cutreierăm pe sub străzi și orașe
de când furtuna cumplită a trecut peste noi
iar noi eram din ce în ce mai grei și mai goi
trupurile noastre erau din ceară neagră
aerul căpătase miros de pământ
nu mai aveam chef de nimic
țigările le aruncasem
Tudor mergea cocoșat și vinul cel roșu
se scurgea din sticla lui
însă sticla nu se golea niciodată
mergeam fără să ne oprim
fără să știm unde
hainele ni se topiseră
trupurile noastre negre luceau în lumina lunii
și vântul bătea puternic și ploua întruna
și noi mergeam goi pe sub lume
și n-am găsit loc pentru odihnă
doar o crâsmă prăpădită lângă un oraș mare
unde o chelneriță grasă ne-a spus
cu o voce subțire prefăcută că
nu mai găsiți locuri aici
încercați peste un an
cum de nu știți că nu mai sunt locuri
s-a mirat ea și ne-a întors fundul mare și pietros
pe care Tudor l-a ciupit iute și a râs

ultima noapte

începuse în ultima noapte un vânt rece
să bată dinspre câmp și
mii de lumini se aprindeau în orașul cel mare
era timpul să ne revedem
să spunem din nou povești să râdem
și să ne privim în ochi pentru ultima dată
și fiecare să plece unde o vrea fără să se uite
înapoi fără să-i pese de ce-o fi
cam așa cădea de pe frunțile noastre ceața
venise cu noi odată o țigancă scofălcită
îmbrăcată în negru care știa a ghici
s-a dat bine pe lângă noi
am cinstit-o cu vinul cel roșu
i-am dat niște parale
dar nu prea ascultam ce spunea ea acolo
de fapt ce ne păsa nouă de bolboroselile ei
despre o fată tânără care cică ne așteaptă
cu drag într-o casă pe câmp
de acolo de unde bate vântul cel rece
noi i-am zis țiganco te-am omenit acum
lasă-ne

dar ea se ținea de noi și se tot ruga înfierbântată
să ne ducem repede acolo
cât mai repede până nu e târziu
încât am plecat de nebuni în ultima noapte
pe câmp
am găsit casa și acolo era o bătrână înaltă
subțire
cu părul lung înspicat care zâmbea straniu
ne-a dat să mâncăm și ne-a spus șoptit
mult v-a luat până să veniți aici
și atunci am văzut că avea ochii mari luminoși
ca ai unei fete tinere

Ștefan DUMITRESCU

SUFLETUL CA O PASĂRE

FRAGMENT

În seara aceea s-a întors acasă târziu. Preoteasa l-a privit cu ochi speriați, înlemnită. Slavă Domnului că te-ai întors acasă, am fost tare îngrijorată. A venit directorul de la liceu să se intereseze de tine. Părintele Ilarion Chendrea își dezbracă haina, apoi își scoase cămașa transpirată. Urcase repede strada, apoi ulița pe care se găsea casa lui, cam la jumătatea coastei. Orașul se întindea pe colinele late și mari care coborau spre râu. Am dormit la cântăreț acasă, doamna mea (așa îi zicea el preotesei de ani de zile, iar ea zicea domnul meu, când vorbea cu altcineva despre soțul ei) și am trecut printr-o suferință grea. Preoteasa se întoarse spre el, privindu-l ușor înspăimântată. Un timp nici unul nu scoase nici un cuvânt, iar părintele Chendrea se gândi că acum ar fi momentul cel mai bun să-i mărturisească adevărul. Își puse liniștit o cămașă nouă. Apoi veni în fața ei și cu dreapta îi atinse gâtul, sprijinindu-și mâna pe trupul ei. Am trecut printr-o mare încercare și printr-o mare suferință Maria, și vreau să vorbesc cu tine despre ce mi s-a întâmplat.

Preoteasa îl privi cu ochii plini de spaimă, ca și cum nenorocirea de acum încolo ar fi început. Preotul Chendrea se îndepărtă de nevastă-sa și se așeză pe pat. Mi s-a întâmplat să mă îndrăgostesc de o femeie, Marie, vorbi el rar. La început am crezut că e o încercare a Domnului sau o cursă a diavolului și-am luptat cu toate puterile mele împotriva ei. Cu cât mă rugam mai mult și cu cât fugeam de ea, cu atât era chinul mai mare și vedenia ei mai vie în mintea mea.

Preoteasa se așeză pe scaunul care stătea lângă perete, cu mâinile înlemnrite pe genunchi, strângându-se în ea de parcă ar fi luat-o frigul. Bărbatul tăcu și amândoi avură impresia că sunt atât de departe unul de altul, despărțiți de un câmp uriaș de zăpadă, încât păreau pentru totdeauna străini unul altuia.

Părintele Chendrea făcu gestul cu mâna ca și cum ar fi vrut să se agațe de omul cu care trăise atâtea ani. Te rog din suflet să mă ierți. Se ridică în picioare, veni și îngenunche în fața ei. A fost ceva peste puterile mele. Preotul tăcu, trase aer adânc în piept, apoi își culcă fața în poala femeii.

Am zis apoi că e un blestem, e voința Domnului și trebuie s-o îndeplinesc. Aici tăcu și o privi o clipă în ochi, așteptând reacția femeii. N-am vrut să vă las și să mă despart de tine și de copii. Preoteasa își înclină fața și-și puse mâna dreaptă pe capul lui. De ce nu mi-ai spus, omule, poate încercam să te ajut.

Chipul îi rămase gânditor, în timp ce mâna femeii încercă să-i mângâie părul. Poate că am fost și eu de vină, vorbi ea într-un târziu, că nu sunt o femeie frumoasă și n-am știut să fiu nici o femeie veselă, să-mi placă viața.

Nu e nimic, vorbi el, o lacrimă i se scurse pe obrazul drept, încet, ca o bilă. Era emoționat și totodată îi tremura tot trupul ca și cum ar fi trecut printr-o primejdie de moarte, și abia acum îl apucă spaima morții. Acum am scăpat, va fi bine, nu se va întâmpla nimic rău. Se priviră blânzi în față. Au fost momente, vorbi bă-

batul cu glasul scăzut, când am simțit că-mi pierd mințile. Tăcerea îi strânse și mai mult unul în altul. Părintele Chendrea își simți dintr-o dată sufletul mai bucuros și gândul că o să fie de acord cu dorința lui i se păru și mai ușor de înfăptuit. Femeia se gândea la dragostea ei pentru el, îl iubise tot timpul cu un sentiment blând, plin de venerație. Acum erau atât de obișnuiți unul cu altu, încât ceea ce auzise i se părea un fapt neobișnuit.

*

A doua zi încercă să intre în vorbă cu el, să fie bună. Tot nu-i venea să-și creadă urechilor și totodată gândul acesta îi părea monstruos și înfricoșător. O spaimă lentă începe să despice sufletul femeii așa cum crapă pământul de uscăciune. Părintele Chendrea se-ntoarse din parohia lui abia a treia zi, timp în care el și preoteasa și cealaltă, avură destul timp să se trezească după nebunia lor și să se vadă ca și cum ar fi fost goi în văzul lumii. O găsi tristă, gătise toată ziua și acum cârpea niște ciorapi. Băiatul își făcea lecțiile în odaia lui. Un timp tăcură gândindu-se fiecare la celălalt și la ce se va-ntâmpla cu ei. Băiatul plecase, auziseră amândoi poarta trântită. Au trecut de patruzeci de ani, să spui că a dat blestemul dragostei peste tine și n-ai mai putut. Preotul veni lângă ea și-i puse mâna pe umăr. O să trăim mai departe, Marie, și n-o să fie nimic, ai să vezi. O dată pe săptămână mă voi duce și voi dormi la ea, pentru că e și ea un suflet chinuit, biată femeie nefericită. S-avem grijă să nu afle copiii. Ilaiorn Chendrea vorbise rar, cu glasul lui găjâit. Iar ție o să-ți dau însutit dragostea mea și grija mea. Mai rămaseră așa un timp, apoi preotul trecu în odaia cealaltă. Îl auzi întinzându-se să se odihnească, așa cum făcea întotdeauna când își pune a o mână sub cap. Ca și cum s-ar fi rupt în ea carnea, simți o durere leșioasă. Apoi sufletul i se păru ca o gutuie curată și luminoasă pusă la fereastră. Oftă tristă și fericită în același timp. Fie ce va fi, își zise în gând. Bine că sunt toți ai ei la un loc, bărbatul o să-și facă dambila un timp, apoi când o să-i treacă o să vină tot în patul lui. A doua zi părintele Chendrea o căută pe cea care-i făcuse sufletul mai viu parcă, mai încordat. Fusta strânsă pe talie și pe coapse și jerseul roșu o întinereau. Îi aruncă o privire fugară, apoi își văzu mai departe de ale ei ca și cum ar fi fost aceeași femeie dintotdeauna.

Fiii a Israelului, își zise în gând Ilarion Chendrea, cine știe tocmai de unde-i vine rădăcina și ce taine și ce blesteme aduce cu ea. Se întâlniră după-amiaza în casa veche, cu lucruri răspândind mirosuri ciudate, stătute, din alte vremi. Simți așteptarea atâtor ani și încordarea și arderea trupului femeii.

Două săptămâni au trecut ca într-o nebunie. S-au trezit amândoi, când Dona Roșu privind pe fereastră, s-a auzit vorbind singură. Poate dă Dumnezeu și rămân însărcinată. Așadar ea se gândise tot timpul la viitor, la vremea când va fi bătrână și singură, la anii de amintiri, când e bine să ai un fiu sau o ființă cu care să stai între cei patru pereți ca să nu te simți singură. Părintele Chendrea se simți înstrăinat și aruncat afară din viața ei. Timpul i se păru că trece chinuitor când se trezi cu adevărat din nebunia dragostei își dădu seama că ființa lui e sfâșiată între cele două case și între cele două

femei. Atunci se gândi că ar fi fost într-adevăr bine să-i fi dăruit un fiu celei care era a doua lui soție.

*

Viața continua încărcată de griji și de greutate, de trăiri cenușii, iluminată când și când de bucurii. Băiatul reușise la facultate, dar lucrul acesta se întâmplase abia în toamnă. Preoteasa se retrăsese în ea. Se îngrășase și mai mult de atâta stat în casă, chipul i se buhăise și gușa îi atârna acum de parcă ar fi fost un scut. Ilarion Chendrea mergea în fiecare miercuri seara și uneori duminica la femeia cu care acum se înțelegea atât de bine. Dona Roșu rămăsese neschimbată, devenind poate mai sigură pe ea, mai puțin complexată în fața celor lumești. Pe la începutul lui decembrie, afară ninge potolit și focul torcea ca un motan în sobă, mai trăia încă o dată, de data aceasta îndelung, cu o bucurie nemărturisită, plină de nostalgie, patima cărnii. Înaintea sărbătorilor se treziră amândoi din vraja aceasta, trupurile le erau ca niște coji uscate și spălăcite. Rămâneau până târziu discutând, mintea femeii era ageră, în viața ei se gândise la multe lucruri. De multe ori preotul rămânea ascultând-o și se uimea el însuși de orizonturile pe care i le deschideau în suflet ideile ei. Îi era dragă, și cu cât urcau în vârstă ea rămânea la fel de tânără și de copilăroasă. Numai el se vedea prins între ele, între cele două femei, ca o statuie bătută de vânt din două părți.

Primii ani trecură pe nesimțite, părintele Chendrea se pomeni în preajma celor 50 de ani mai bogat ca niciodată. Băiatul terminase facultatea și se căsătorise. Făcuseră nunta la Ploiești, unde avea serviciu și de unde era fata. Lucra ca inginer la o stație de rafinare, sau cam așa ceva, de acum nu mai era nevoie să știe multe. Noru-sa era ingineră, unica fiică a doctorului Nistorescu, de aceea părinții fetei tinură să facă nunta acasă la fată. Nu se împotrivise, mai ales că asta îl scăpase de atâta alergătură și bătaie de cap, câte cere o nuntă. Se bucurase când o văzuse pe preoteasă atât de veselă. Uitase de ea, de cea care fusese condamnată să fie un fel de cenușăreasă, sau făcuse tot ce putuse ca să uite de ea. Într-un fel părintele Chendrea se simțise puțin dat la o parte și lucrul acesta îi convenise, pentru că avea astfel timp să se gândească la ale lui, la viață, la anii câți îi rămăseseră. După nuntă, când rămaseră numai ei cu copiii și cuscii, brusc parcă se făcu dintr-o dată liniște în jurul lui. O liniște ca o apă rece care-i făcea bine, deși sufletul în el tot nu știa ce să creadă. Se pomeni vorbind cu Dona Roșu – o vedea vie în fața ochilor.

Copiii plecară să-și petreacă luna de miere la o stațiune în Apusenii, iar doctorul care avea mașină îi invită să facă o excursie pe Valea Prahovei. Stăm în fiecare stațiune câte-o zi, cuscii, noi așa ne-am petrecut concediile. Închidea ochii, așa cum stăteau amândoi, el și preoteasa, pe bancheta din spate, și se gândea la cea pe care o lăsase acasă. Se bucura de dorul care-l chinuia așa cum ai degusta vinul, adică strop cu strop. După o săptămână când reveniră la Ploiești, se simțea obosit, slăbise și nu-și găsea locul.

Preoteasa îl privi cu-n soi de bucurie, fericită. Dacă nu mai poți, poți să mergi, acum că s-a petrecut și nunta băiatului și îi avem pe amândoi copiii la casele lor. Eu o să rămân să le aranjez casa și grădina. Tinerii căsătoriți se mutaseră în casa pe care o avea soția doctorului moștenire, o casă mare, albă, cu coloane, cu o livadă de cireși și de nuci în față.

Părintele Chendrea închise ochii. Doam-

(Continuare în pag. 17)

(Urmare din pag. 16)

Sufletul ca o pasăre

ne, să mai fie tânăr, să aibă casa asta, cu ea ar lua-o de la cap și nu și-ar mai dori altceva. Închise ochii și se rugă Domnului să-l ierte, în gând. Nevasta sa îi puse mâna ei grea pe braț. Acum te-am iertat, Ilarioane, și-ți mulțumesc că m-ai adus până aici și ai avut grijă de mine. Ai fost om, să știi. Ea l-a îndemnat să plece acasă, că-l vedea chinându-se. I-a spus doctorului că-l cere acasă slujba la biserică, și grija casei, și a doua zi s-a urcat în tren. Pe drum a ațipit. Se visase că îl aștepta, era îmbrăcată într-o rochie albă de mireasă. Se trezise speriat, cu sufletul greu. Visul nu era semn bun, și gândul îl duruse, îngrozindu-l de moarte. A lăsat valiza la gară și-a luat-o pe ulițe să ajungă cât mai repede la ea. Trecuse de miezul nopții, a văzut lampa arzând și inima a început să-i bată repede în piept. A urcat scările și a încercat ușa. Era închisă. A ciocănit, o vedea pe geam ce face. Era într-o cămașă albă, de mătase și călca. A tresărit și a alergat repede să-i deschidă. Nu l-a întrebat nimic. I-a sărit de gât, sărutându-l și strângându-se în el. Îi ardea trupul ca unei femei tinere. Îl cuprinse cu brațele pe după gât ca o fetișcană. A strâns-o tare, apăsându-i trupul moale de coapsele lui. Apoi a luat-o în brațe și a dus-o în pat. Le erau trupurile însetate. Ele - trupurile, li se căutau, ca și cum ar fi avut viața lor. S-au sculat târziu, pe la trei dimineața, să mănânce, și așa cum se mișcau prin casă, ea în cămașă albă, care se târa pe covor și el în pijamale, amândoi au crezut o clipă că sunt tineri, că s-au însurat de curând și acum trăiesc viața cu frenezie.

Mi-a fost îngrozitor de dor, iubitele. Dona Roșu îl privi în ochi, apoi îl sărută repede pe gură. Nu știu ce m-aș face fără tine. Te am în mine, te port în pânțele. Râse fericită, cu râsul ei voalat. Sunt gravidă cu tine, de tot ce ține de tine. Ilarion Chendrea se gândi la cealaltă, care de bunăvoie se dăduse la o parte și-l lăsase liber. O făcuse cu inima largă, fericită că se eliberase pe ea din jug, și acum putea să se odihnească împăcată cu sine. Brusc simți în el o poftă de viață, ca un strigăt al cărnii, după ceva pe care nu-l va mai trăi niciodată. O strânse la piept că-i auzi oasele trosnind.

✱

O săptămână și-au făcut de cap, cum spunea râzând Dona Roșu. Apoi s-au trezit stând culcați alături ca două animale obosite de acum de viață. Dona Roșu se ridica în picioare. Îmi pare rău că nu mi-ai vorbit de nunta băiatului. Parcă i s-ar fi înmuiat sufletul. Simți dintr-o dată emoția orbindu-l. Spunea băiatul sau fata, nu băiatul tău, ca și cum ar fi copiii ei.

Dacă-mi spuneai dinainte, îți dădeam cadourile. Bineînțeles din partea amândurora. Dona Roșu apără din dormitor purtând pe mâinile întinse un lanț de aur. Lanțul acesta cu piatră e pentru fată, pentru noră, iar ceasul acesta

de aur e pentru băiat. Când te mai duci pe la ei le dai darurile și-i pupi și din partea mea.

Femeia se aplecă și-l sărută. Sunt tare drăguțe, nu? Ilarion Chendrea îi luă obrazii în palme. Îi era recunoscător, atât de recunoscător că simți nevoia să îngenuncheze, să-i sărute picioarele. O luă în brațe și-o ținu așa în fața ferestrei ca pe un copil. Un timp, duminica, după slujbă, au ieșit pe câmp să se plimbe, ferindu-se să nu fie văzuți. Dincolo de terenurile de gunoie se întindeau dealurile acoperite de vii ca de niște veșminte. O luau pe vâile blânde ca niște albi, uneori se țineau de mână. Descoperiseră un păr sălbatic pe o colină, întindeau pledul și rămânea privind zările, norii albi târându-se pe orizont ca niște bivoli care beau apă. Dona Roșu își lăsă capul pe genunchii lui, închidea ochii și asculta freacă plină de neli-niște al părului. Atunci descoperi, ea care stătuse ani de zile cu nasul în cărți și crezuse că tainele vieții și ale lumii sunt numai acolo, că fășăitul, foșnetul acela inimitabil al părului și care e greu de descris (de câte ori nu încercase să-l prindă într-o expresie) trezește în ea stări ciudate, venind parcă din adâncul timpului. Toate verile de acum încolo, iubitele, o să ni le petrecem sub părul acesta. Se ridicase și-și lipise tâmpla de umărul lui. Viile dormitau împăcate sub cerul de vară, sub căldura indiferentă, străină parcă de lumea aceasta.

Trecuseră de acum câțiva ani buni; preoteasa stătea mai mult pe la copii, să le îngrijească de case și să le crească și lor copiii. Îi făcea bine lucrul acesta. O făcea să creadă că este încă de folos, că mai este un om important. În inconștient poate că se răzbuna pe toată viața ei cât nu fusese băgată în seamă. Se trezise speriată când își văzuse nepoții mari, care nu mai aveau nevoie de ajutorul ei. Cel mai bine se înțelese cu ginerele pe care îl simțea mai aproape de sufletul ei, chiar decât propriul ei băiat.

Într-o dimineață, - părintele Chendrea, trecuse de acum de 57 de ani - preoteasa a simțit brusc că n-are ce mai face la fiică-sa. Nepoții erau mari iar pe ea, pe preoteasă, o lăsau acasă, unde se plictisea îngrozitor. Timpul i se părea că trece degeaba și că nu mai are gust. Așa că s-a întors acasă. L-a găsit pe părintele Ilarion Chendrea dând la porci. Erau zile când n-avea nici el ce să facă. Dona nu prea mai vrea să iasă din casă și în ultimul timp tăcea tot mai mult.

Într-o zi îi mărturisise că-i este frică. De ce, femeie sfântă? Îi zicea tot mai des așa, căci într-adevăr pentru el fusese o femeie cinstită. Amândouă fuseseră femei sfinte, recunoscu în gândul lui. Una i-a dăruit copii și liniștea casei, iar cealaltă focul dragostei și tihna sufletească din preajma ei. Mi-e frică de moarte, Lari. Tăcuse și-l privise gânditoare. Convinge-mă încă o dată că există Dumnezeu, că există viață veșnică. O, ce groaznic ar fi să murim, să încetăm dintr-o dată să mai existăm, ca niște simpli viermi. Părintele Ilarion Chendrea îi mângâiasse obrazul și tâmpla și o ținuse la pieptul lui. Acum, după aproape o viață întreagă, timp în care îl slujise pe Dumnezeu cu frică, era mai convins ca niciodată că Dumnezeu există cu adevărat. Cum, Dona, tu te mai îndoiști acum când eu îl simt mai puternic și mai aproape ca niciodată? O luase în fața icoanei și se rugaseră amândoi.

Apoi, a doua zi, ieșiră pe câmp, se odihniră sub părul lor. Ai dreptate, murmurase femeia. Măreția cerului și blândețea lui boltită ca o candelă care arde, toate acestea îmi spun că El este în toate. Gândul ei îl cutremură până în adâncul sufletului. Acum simțea și el la fel. O părere de rău puse stăpânire pe el. De ce îl gă-

sise pe Dumnezeu tocmai acum, și de ce Dumnezeu i se revelase atât de limpede prin gura femeii. Plopul foșnea amintindu-i de eternitate, de nostalgia după tot timpul scurs de la începutul lumii. Apoi se gândi, ca și cum ar fi avut o iluminare, că de fapt ceea ce i se revelase acum nu e decât una din fațetele lui Dumnezeu și că pe Dumnezeu îl simțise de la început. O privi și deodată văzu mai clar ca oricând că ea-i fusese trimisă de El, și el abia acum înțelegea deplin lucrul acesta.

✱

Bătrâna preoteasă după ce a venit casă s-a mai dus de câteva ori pe la copii, apoi n-a mai plecat niciodată. Când a ieșit la pensie părintele Chendrea nevastă-sa a răsuflat ușurată. Cu puțin timp în urmă aflase că lumea, cel puțin cei din generația lor, vorbeau frumos despre ei. Stătea la coadă la carne cu văduva judecătorului Părănoiu; se cunoșteau de când se săltaseră ca fete, de la ea aflase lucrul acesta. Însă mai mult, Maria, despre tine se vorbește cel mai frumos. Și despre ea se vorbește de bine. E profesoară, eu o cunosc, să știi, e o femeie tare de treabă, la locul e. Ea n-a vrut să vă despartă. Mi-a spus că mai bine își pune capăt zilelor decât să vă distrugă casa. La început nu înțelese bine despre cine vorbea bătrâna doamnă Părănoiu. Avu un moment de spaimă și de încetare a memoriei. Apoi, treptat, înțelese, de parcă memoria ființei ei ar fi fost o sală imensă care se luminează și în care vede lucruri de care n-a știut niciodată. M-am gândit că lumea o să vorbească, minți ea ca s-o determine pe cealaltă să se destăinuie, însă nu mi-a păsat. O clipă chiar se imagină că e o femeie mândră și curajoasă. Da, prelungi doamna Părănoiu, nazalizând sunetul „a”, la început s-a vorbit foarte mult despre voi, îndeosebi despre el. Toată lumea l-a acuzat și l-a condamnat. Cu timpul însă s-au obișnuit. Iar acum, toți vorbesc numai de bine. Oricum în viața târgului ăștia, aici bătrâna Părănoiu făcu o pauză ca și cum ar fi meditat la ce avea să spună, a fost un lucru deosebit. O soție de preot a avut tăria să accepte ca soțul ei să iubească și să aibă grijă de o altă femeie. Iar aceasta a avut noblețea să nu-l despartă de soția și de copiii lui.

Tăcură amândouă, altfel coada înainta greu. Văduva judecătorului începu să se vaite de greutatea bătrâneților, de noru-sa cu care nu se înțelegea. Un timp încercă s-o asculte, apoi gândurile o furară în altă parte. Se trezi cu sufletul vesel, așadar lumea o vorbise de bine, mai ales în orașul acesta mic, cu o viață atât de săracă, unde fiecare așteaptă să se întâmple în vecini vreo nenorocire ca să aibă ce vorbi. Oare ea cum ar fi vorbit, se-ntrebă, dar știa răspunsul. Se văzu în mintea ei femeie cumințe și răbdătoare. Alta în locul-i ar fi plâns, ar fi mers la cealaltă, i-ar fi strigat la poartă, s-ar fi dus la Episcopie și s-ar fi plâns de bărbatu-su. Ea a suferit în tăcere și și-a văzut mai departe de calea ei. Și-l aduse aminte, atât de viu că parcă-l vedea în fața ochilor pe preot, când venise el din parohia lui, cu barba în vânt, tulburat. Însemna că se purtase cu el cum se cuvine la început, adică i-a spus să-și vadă de viața lui că e preot, să meargă acasă, să-și vadă de familia lui, și abia după ce l-a văzut cum se chinuie s-a miluit de el. Tot gândindu-se, ajunsese în fața vânzătoare. Nu, nu-i era recunoscătoare, nu putea să simtă asta față de ea, de cealaltă, dar oricum, se purtase cu bărbatul ei și cu familia ei ca o femeie cu judecată

✱

Primăvara anului 1972 fusese rece și

(Continuare în pag. 18)

(Urmare din pag. 17)

Sufletul ca o pasăre

vântoasă. Iată, venise luna mai, pe câmpuri porumbul nici nu răsărise. Ploile erau reci și îndelungate. Părintele Chendrea se apropia de 75 de ani; se ținea bine. Aștepta cu bucurie zilele când trebuia să meargă în sat, unde slujea împreună cu preotul care venise în locul lui după ce ieșise la pensie. Multe lucruri nu-i mai plăceau acum, odată cu apropierea bătrâneții pofta de viață pierde încetul cu încetul. Preoteasa îmbătrânise și ea, și ciudat, pe când cealaltă se închise în ea (îmbătrânise dintr-o dată și carnea i se uscaseră pe oase), Maria Chendrea devenise din ce în ce mai clevetitoare. Se înstrăinase de ele, de femeile lui, fără să vrea. Îi mulțumi lui Dumnezeu că îi mai păstrase vie plăcerea de a vedea câmpul și de a bate potecile prin vii ori pe malul râului.

Cu câteva săptămâni în urmă era pe malul apei, se pomenise răsând singur, fericit ca un copil. Își făcuse cruce fericit că-și auduseră aminte de Dona, de vremea când se îndrăgostise ca un copil de ea. Avea evreica, ceva în ea care-l înspăimânta și-l chema, un mister pe care n-ajunseseră niciodată să-l dezlege. Cealaltă, Maria, fusese blândă și cuminte, avusese grijă de casă, dar ea îl fermecase și îl robise. Își aminti săptămânile lor de patimă nebună, trupul Donei era subțire și viu ca de șerpoaică, și el era însetat de ea și flămând.

Avea ceva în ea de sfântă și de femeie stricată, deși n-a fost niciodată așa, sau poate că venea cu flacăra asta care-l mistuise, și pe el, din adâncurile vechiului Israel.

I se făcu deodată dor de ea, un dor de îți vine s-o apuci pe câmp, și chiar în clipa aceea luă hotărârea să se-ntoarcă în oraș și să stea de vorbă cu ea, că de iubit ca un bărbat n-o mai putea iubi. Cu vreo doi ani în urmă îi spusese ofțând: o, femeie, femeie, ce bine-ar fi să mai putem să ne iubim ca altă dată. Îi zâmbise tristă, și-i pusese mâna pe braț: ne-am iubit cât a trebuit, Larion. Ne ajunge.

A fost frumoasă viața cu tine, când o să mor o să-ți mulțumesc în rai, unde o să ajungem cu toții, că ai fost om bun cu mine și mi-ai dăruit dragostea.

A găsit-o tristă, pe gânduri. A stat cu ea toată noaptea și-au vorbit despre moarte. Îmi spune mie inima, dragule - vorbise stins Dona Roșu - acum era o bătrână cu trupul împutinat și cu părul roșcat, căci așa îi plăcea ei să și-l vopsească - îmi spune mie inima că moartea este o stingere a ființei în lumea asta și o naștere în altă lume. Cu cât mă apropii de ea - de moarte - cu atât adevărulăsta mă luminează și mă umple de bucurie. Asta era deci, de aceea se răcise ea față de el, și-l lăsa uneori, uita de el, și câte un ceas stătea singur în odaia mare din casa ei, care în ultimii ani mirosea parcă și mai mult a incest. Îl apucă furia, dar nu, nu era furios pe ea, ci mai degrabă pe el, sau pe gândurile care îi treceau prin mintea lui prea repede, astfel că orbit de ele nici n-apuca să se mai bucure de viață și de lume. Hotărî să se întoarcă iar în parohia lui, acolo baremi avea doi bătrâni cumsecade și cu mintea limpede, se putea tăi-făsuși cu ei plimbându-se pe câmp.

Luna mai a trecut și ea repede, pământul s-a uscat și cerul s-a făcut dintr-o dată de sticlă. Vara se anunța secetoasă și toridă.

✱

Dona Roșu muri după Sfânta Marie. Trupul i se subțiasă și i se uscaseră, devenind străveziu. Nu-i era frică de moarte, ba chiar o aștepta

cu o bucurie secretă. Avea momente când curiozitatea și bucuria de a afla ce e dincolo o copleșeau. Când și-a presimțit sfârșitul s-a dus la prietena ei, Tulie, și i-a spus. A simțit că leșină și aceasta a ajutat-o să se întindă în pat. Băiatul Tuliei, care era profesor de istorie, a telefonat la Salvare. I-a părut rău c-au ridicat-o din pat, trebuiau s-o lase să moară liniștită, avea mintea limpede și știa că nu mai e mult până când va veni clipa aceea pe care o aștepta de atâta timp. În ultimele săptămâni îi simțise lipsa părintelui Chendrea, acum când o hurducănea mașina salvării se gădea tot la el. L-a iubit mai mult decât pe celălalt, pe bărbatul ei dintâi, care era evreu ca și ea. Știa bine lucrul acesta, căci imaginea preotului se suprapunea uriașă peste a celuiilalt, pe care nici nu și-l mai aducea aminte cum arată. Doamne, ce demult au fost toate astea. Bătrâna profesoară a murit în câteva zile de cancer, însă trupul ei nu mai avea de mult nici o fărâma de viață în el. Cei câțiva evrei care mai erau acum în oraș s-au grăbit s-o incinereze și să-i facă toate cele trebuincioase omului la moarte, după ritul lor. Părintele Ilarion Chendrea s-a întors în oraș cam la o săptămână după moartea ei. Cea care i-a spus vestea aceasta a fost preoteasa. Îmbătrânise rău și pentru că o dureau șalele, având zile când era înțepenită de tot, stătea la soare în curte, întinsă pe un pat de scânduri pe care i-l făcuse bărbatu-su. Nu se bucurase de moartea celei care-i luase bărbatul (acum așa simțea) nici când auzise vestea, nici acum când i-o spunea părintelui. Ochii îi erau stinși și triști și o spaimă albă, amintind albul pereților de biserică, îi stăruia mereu pe chip.

Așa o să ne ducem cu toții, Larioane, începuse să se vaite și să geamă. Ilarion Chendrea vedea limpede că-i era frică de moarte: În clipa aceea simți însă că o urăște și se apucă să bodegânească. Apoi simți dintr-o dată golul celeilalte întinzându-se în jurul lui, cum se-ntind cercurile în apă. I se făcea dor de ea, cum simțise odată că i se face dor de tatăl lui după o lună de la moartea bătrânului. Se sculă și se plimbă mănios prin odaie. Apoi ieși în curte și pentru că o văzu pe nevastă-sa bătrână și oloagă, întinsă în patul de blane, se-ntoarse și ieși în stradă. Bombănea și vorbea singur. Lumea întorcea capul după el, apoi își vedeau de drum; s-o fi scrântit, săracul părinte, răsă o femeie în urma lui, vorbind cu cea cu care mergea alături. S-a trezit în fața casei ei, soarele se aplecase înspre apus învâluind grădinile și acoperișurile într-o vâlvătaie dulce.

Se apropia toamna, când și când câte o batere de vânt îndoia ramurile cașilor ori a trandafirilor. Părintele Ilarion Chendrea devenise dintr-o dată treaz, cu mintea ca un vid argintiu, ascultând însetată și cel mai mic sunet. Poarta era legată de după un stâlp cu sârmă. Se opri în loc. Văzu atunci gâturile de lebadă ale florilor din grădină, stăteau ridicate într-un fel ciudat, ascultând, ca și cum ar fi fost ființe vii și ar fi așteptat pe cineva. Urcă scara bătrânei case în care locuise femeia pe care o iubise atât de mult. Buruienile crescuseră viguroase printre crăpăturile dalelor și ale treptelor. Abia pleacă omul dintr-un loc că haosul invadează victorios, venind din adânc, locul. Așa cum se ținea de zid trase aer adânc în piept. Nu mai avea putere, sufletul îi era pustiu și uscat. Închise ochii așteptând să-i treacă întunecimea care-i cuprinsese pieptul. Ajunse în tinda acum lipsită de preșuri. Încercă ușa. Doamne, ce vreau eu, se gândi părintele Chendrea, care sunt nebun că nu vreau decât s-o găsesc. Ușa era închisă. Își lipi fruntea de geam să privească înăuntru. Abia

atunci văzu că perdelele fuseseră luate. Și pernele de pe pat. Și sticlăria din dulap. Se vedeau bine polițele goale.

Brusc avu impresia că însăși golul, golul abstract și golul material, se instalase în casa ei și acum îl privește rânjind, sfidându-l. Avu tăria să rămână mult timp cu fruntea rezemată de geam, privind ceea ce nu mai era de fapt, sufrageria ei, unde fuseseră atât de fericiți. La un moment dar parcă îi auzi râsul înalt, gâlgâitor. Se sperie și-și făcu cruce, era moartea care își bătea joc de el, simțea bine acest lucru. Se grăbi bombănind să spună în gând o rugăciune și plecă. O teamă stranie, batjocoritoare, pusese stăpânire pe el. Se opri tocmai în piața orașului, inima îi bătea cu putere, înțepându-l ca o sulită în coaste. Doamne, ce caut eu aici ? Încercă să-și aducă aminte cum ajunsese în piață, dar nu simți decât goliciunea lumii, a oamenilor pe care-i vedea. Singurătatea îi încolțea sufletul și el o simți ca pe o fiară care avea să-l răpună curând.

✱

Acasă nu se mai întoarse două săptămâni, parcă-i era frică de casa lui, căci știa că o să arate peste puțin timp cum o văzuse pe a ei. De preoteasă îi era milă, suferea când o vedea târându-și piciorul prin curte ori prin casă. Se așeza pe câte un scaun și rămânea așa mută ceasuri întregi. Nici câmpurile nu-i mai plăceau. Nu mai avea nici un rost sub cerul acesta, se retrăseseră toate în ele, egoiste. Cel puțin înțelesese lumea și rostul vieții pe pământ, să lăși urmași și apoi să mori. În ultimele zile se gândise din ce în ce mai mult la ea. Își dădu seama fericit că o mai iubește și acum și se pomeni răsând ușor. Doamne, ce mult o iubise! Și acum își aducea aminte, înfiorându-se, nopțile lor de dragoste.

Pe la începutul lui octombrie, se făcuse de acum frig, nu mai putea întârzia pe câmp, se întorse acasă. Preoteasa căzuse la pat, zăcea gemând tot timpul, iar el, păcătosul (se ruga mereu în gând să-l ierte Dumnezeu), se gădea la cealaltă. O vedea frumoasă, în rochia ei roșie, așa cum o văzuse în cancelarie, atunci când se îndrăgostise de ea. He, he, he, răsă prostește. Era frumoasă ca o fetișcană. Câți ani să fie de atunci? Treizeci, patruzeci.

În camera cealaltă o auzi pe preoteasă gemând. De ofticoasă făcea așa, numai ca să-i amărase lui sufletul. Nu mâncase de două zile, o lene plăcută și dulce îi cuprindea trupul, oasele lui bătrâne. Doamne, și cu cât trupul îi era mai slăbit, cu atât mintea îi era mai vie, mai limpede. O vedea tot timpul în minte răsând, chemându-l. Viața aici, pe pământ, n-avea nici un rost fără ea, se convinsese demult de lucrul acesta. Hotărî să nu mai mănânce. O să fie greu la început, în primele zile, apoi euforia asta a trupului uscat o să-l cuprindă încetul cu încetul. Făcu precum își propuse. Nu-i fu greu, după câteva zile, să-și dea seama că nici nu se mai poate ridica din pat. O stare dulce, ca niște izvoare de miere, îi susurau în oase.

Era fericit. Fugise de viață și de lumea aceasta, că nu-i mai puteau dăruia nimic, și acum se îndrepta spre ea. O simțea în văzduh, știa că este în lumea de dincolo și că-l așteaptă.

VITRALII LIRICE

Laurențiu Belizan

Karaoke

pot să presupun că stâlpii de pe dig sunt ace
 înfipite într-o epidermă de elefant
 nu pot să-mi închipui că ar putea vindeca
 cotul râului
 nici că podul este un deget al orașului
 pe care apa să-l muște
 când are o criză de epilepsie
 un lucru este sigur
 realitatea respiră altfel în tentaculele ficțiunii
 ventuzele ei întră adânc scormonesc umorile
 și îmi amintesc brusc
 dulapul așezat pe ușa lipsă dintre camere
 spatele lui dezmembrat prin care intram
 și ieșeam

dintr-o lume în alta
 apoi busculada de pe scări și vioara unui lăutar
 gata să se facă arșice
 ceata lui Kusturița prin oraș ca o coadă ruptă
 de salamandră

nu vreau să mă creadă cineva
 așa ar fi cel mai bine
 așa arbustul meu de goji ar putea crește liniștit
 și nimeni nu va ști că am desenat odată un pom
 cu tot cu rădăcini

a urmat goana spre râu cu mașina de gunoi
 în spate pianul legat fedeleș zornăia
 din el sărind prin hârtoape sunete ca monedele
 aruncate peste umăr morților

pe dig a fost mai greu
 frânghiile scrâșneau lăsând ghemotoace
 în betonul zgrunțuros
 când l-am scăpat pe marginea râului în el
 a vibrat scurt vocea lui Armstrong
 și cerul părea un club de karaoke
 de undeva din pereții de piatră prinși în plasă
 au început să iasă rădăcini
 apendice articulate sensibile
 apropiindu-se de noi
 căutându-și
 fructele

Eva(a)dam cu pisica de mare

33 seamănă cu două trupuri care fac sex
 apoi dorm

o să-mi spui că e prea puțin
 mintea și corpul se constrâng reciproc
 nu contează că ești pe alt meridian și dorul
 nu te poate ajunge
 chiar dacă tehnologia îl prinde uneori din urmă
 pe Dumnezeu

un lucru știu sigur
 orice fac orice gândesc te influențează
 liberul arbitru făurește versurile
 într-o șerpuire axismundi la care vor lucra
 pentru decriptare

măinile îmi tresar uneori
 încerc să-ți gălesc ectoplasma repudiată
 în subconștient

să reconstitui fața din arhitectura arcadelor
 descărnate pomeților ivorii
 apoi harta neuronală ca tablourile lui pollock
 absența ta crește 1 2 4 8 16 32 64
 embrionul pulsează
 există un număr imposibil de reprodus
 aici acum

când doar tăcerea prinde viață
 cordonul ei ombilical este o coadă-spin
 a pisicii de mare
 vine spre mine mă recunoaște

înotăm
 îi mângâi pielea fină
 și iubirea devine strategie de supraviețuire

Silvia Bitere

poetul umblă gol pușcă prin el

evadarea deținutului reprezintă partea
 în care părăsesc romanul
 o femeie își ia rămas bun de la un prieten
 (batistă din borangic)
 apare moartea
 și după moarte apar flori pe morminte
 (batiste din borangic)
 păsări de unică folosință
 cântă apoi zboară
 vin alte păsări altele și altele și zboară
 cerul prinde culoare
 pe pământ departe pe o câmpie deținutul e liber
 iar poetul crapă pe foaie
 crapă într-o călimară cu cerneală
 bea din cerneală din venele lui
 un pahar, două, trei
 durează
 în timpul acesta mai scrie despre: fluturi,
 mirese, Alina, Denisa, miresme.
 e fericit e gol pușcă în el
 capul capătă forma unui tobogan prin care
 toate gândurile lui alunecă
 în piscina cu cadavre e rece se doarme

să nu deranjați poetul
 are nevoie de somn

singura casă cu meri

nu știu ce fac, de ce îmi pierd vremea cu tine
 prin abatoare
 când descultă îmi las umbra la fiecare colț
 de stradă
 pe caldarâm urmele de buze înghețate – un
 minunat covor roșu
 peste care au trecut marlon brando, de niro,
 edward norton, sinceritatea celor înalți,
 poate tu!

toate acestea ar trebui să te fleteze,
 din când în când cifrele, din când în când orele,
 apoi îți mai povesteam – cam demult, e drept;
 despre zăpezile auguste, despre cercuri,
 mai târziu aripi, despre cum se fac copiii
 îți mai amintești de lacătele carnivore

la care țineam foarte mult?
 le păstrez și acum, deși nu mai există
 nicio cheie la streșina casei
 casa aceea veche, cum nu știi, de lângă leagăn
 acum, are grijă de ea o moașă
 se zice că: și-a pierdut vederea din cauza
 unui pui de arici

își făcuse cuib în suflet la ea
 personal nu cred, este un scenariu, îți dai seama
 aricii nu-și fac niciodată casa în om,
 doar iepurii

și ai să râzi, dar îmi vei da dreptate
 dacă ai să ajungi, vreodată, să vezi
 pe corpul ei din lemn, nu a crescut iarbă,
 ci au crescut degete subțiri
 din vârful cărora au înflorit merii

Mihaela Aionesei

înviere

iată primăvara și-a descheiat mugurii
 prin care sufletul mieilor neprihăniți
 suflă solfegii
 munții coboară să se adape la izvoare
 pădurile se întrec în ciocârlii
 grădinile-s pe cale să petreacă
 pomii își acoperă frunțile cu năframe

sălciile înnoadă lacrimi în barba timpului
 păsările tac în umbra lor
 de teamă să nu tulbure sfințirea
 luna adună binecuvântări din ape
 stelele se aprind -
 candelă pentru noaptea albă a arderii de tot
 când îngerii aruncă giulgiu celor orbi
 iar celor rătăciți le împrumută cârje de lumină
 să-și ducă crucea mai departe
 până când materia desprinsă de lut
 va înălța un duh de porumbel albastru

se imprimăvărează cernit

plouă cu îngeri și tu nu vezi mai departe
 de pâcla groasă
 suflă Dumnezeu prin magnolii și tu
 nu simți smirna cerească
 păsările înoată în taină înghițind cărări
 de munte

iarba toată se-nfiripă
 peste coastele goale ale primăverii
 ghiociei aștern covoare la picioarele inimii-
 nebuna nu mai doarme
 sângerează muta sărbătoare a arderii de tot
 când tot ce ai iubit se transformă în cenușă

degeaba strigi. e prea târziu acum
 să-ți însoțesc povara mi-ar trebui
 răbdarea melcului de-a se urca în nuc
 și atunci te las pe drumul tău să înverzești
 mai multe primăveri cu stea în frunte

azi n-aș putea să-ți fiu decât
 un foșnet cernit dintr-o frunză
 în altă frunză mută.

ultima vamă- april

– ai să-mi dai un bănuț?
 întreabă o băbuță rânjind în scara blocului
 un colț de april

– pentru ce îți trebuie?
 – am de cărat un suflet și n-am bani de taxi
 până la ultima vamă.

o gheară în gât e gata să se nască
 un Everest pe umeri mă apasă,

urc. patru etaje mă despart de camera
 unde liliacul miroase a moarte.
 în spatele meu teama care mușcă flămândă
 îmi amintește de colții înfipți
 în pulpa de-o șchioapă a copilăriei.
 ce umbre au întărit fiara din bietul cățel
 când ieri se gudura cerșindu-mi mângăieri,
 n-am să înțeleg vreodată.

nu m-am zbatut, nu am plâns,
 pe vremea aceea până și rana avea iz
 de ghiociei

mă aruncam fericită din curcubeu în curcubeu,

acum eu sunt cea care mușcă aerul, zidul, viața
 și tot n-am de ce să mă țin.
 treptele sunt precum munții înalți, abrupti
 și eu o urmă ancorată în realitatea asta stupidă
 care îmi repetă că la etajul patru liliacul
 miroase a moarte.

sufletul ardea de un anotimp lacrimi și lumânări
 ceara sculptase durerea,
 umblam cu ea încremenită pe buze și nici
 nu știam

doar ochii arătau prăbușirea
 luminați de îngerul trimis să-mi lege crucea
 de gât.

am înțeles asta când la ușă m-a întâmpinat
 miloaga:

– îmi dai un bănuț?
 mi-a îmbrățișat sufletul orfan și apoi s-a dus
 era cumplit de frig în 14 april...

Dorin Mureșan

LITERATURA versus FACEBOOK

Echilibristul

Exacerbarea informației, iar aici mă refer nu doar la informația de tip diaristic, ci și la informația specializată (specialistul se află în imposibilitatea de a parcurge tot ce s-a scris despre un anume subiect, drept care el își reduce drastic segmentul de lucru, raportându-se în primul rând la accesibilitate), face ca omul de astăzi să se simtă copleșit, de nu neputincios. Din chiar clipa în care se trezește, tehnologia informatică, fie că rulează pe *smartphone*, fie că se aude în difuzoarele LCD-ului cu diagonala de cel puțin 1 metru, fie că e armonizată pe notele muzicale ce se preling din sistemul audio al automobilului, fie că este accesată, preluată, analizată în timpul orelor de serviciu, fie că e procesată în supermarketul în care, din cinci în cinci minute, o domnișoară promovează cele mai mici prețuri, fie că e înghițită sau asumată acasă, în familie, venind dinspre partenerul care, copleșit la rândul lui, basculează tot ce a acumulat de-a lungul zilei, informația este, o spun cu toată convingerea, din ce în ce mai agresivă. De cum deschide ochii, individul se scindează permanent, între propria sa igienă și informația care picură din afară prin intermediul ultimelor descoperiri tehnologice, între atenția distributivă de la volan și muzica ce, aparent, îl relaxează, între ceea ce îi dictează compania și ceea ce crede el că i-ar putea fi acesteia profitabil, între necesarul de acasă și promoția pe care domnișoara de la supermarket o distribuie constant, între oboseala proprie și oboseala partenerului. O scindare continuă care pulverizează eul.

Înainte, când tehnologia încă scâncea în fașă, individul își putea impune rezolvarea unei singure probleme, *o dată*. Până și în literatură, scriitorul nu simțea cu-adevărat necesitatea de a se distribui publicului, iar temele sale majore erau cel mai adesea cele de pe verticală (sinele vs. Dumnezeu). Azi, societatea îi impune omului rezolvarea a sute de probleme *deodată*. Toate sunt urgente. Iremediabil, omul, din centrat (pe o problemă) a devenit descentrat (pulverizat în nenumărate probleme). Ipostaza omului postmodern este ipostaza echilibristului profesionist. Presiunea la care este supus este multiplă. În primul rând, el nu are voie să cadă. În al doilea rând, el trebuie să satisfacă așteptările publicului. Astfel, pe de o parte, se concentrează la coordonarea perfectă a propriului trup. În timp ce, pe de altă parte, așteptările publicului trebuiesc, la rândul lor, satisfăcute. Se află deci între două lumi care se exploatează reciproc (nu se întemeiază reciproc). Între interioritate și exterioritate, între ceea ce e *pentru sine* și ceea ce e *pentru alții*. Echilibristul valorizează pentru sinele prin alții, cum, la fel, valorizează ce e pentru alții prin sine. Ceea ce face el, deși în esență este intrinsec (urmărește perfecțiunea coordonării propriului trup), în formă este pentru alții (perfecțiunea coordonării propriului trup are valoare doar fiindcă este *admirată* de către ceilalți). Acest simplu act, pus pe seama

divertismentului, funcționează, de fapt, după principiul transmiterii unei informații. Întrucât, în fond, echilibristul transmite informația perfecțiunii coordonării propriului trup celorlalți, obiectivul fiind un feed-back care să o valideze.

Când, la mersul pe sfoară, echilibristul adaugă un exercițiu nou, bunăoară aruncarea și prinderea unor obiecte, cu cât mai ciudate, cu atât mai bine, cu cât mai multe, cu atât mai bine, validarea venind dinspre receptor va fi chiar mai spectaculoasă. În expunere, în spectacol deci, cu cât protagonistul este mai multiplicat, mai pulverizat, cu atât este mai *de admirat*. La fel cum, în societatea de consum, cu cât individul este capabil să rezolve mai multe probleme, cu atât aprecierile ce vin din afară se apropie de superlativ, fără a-l atinge însă vreodată, căci, să fim înțeleși, multiplicarea poate fi infinită.

Societatea de azi, prin promovarea consumismului și prin valorizarea informației, impune ideea de spectacol, fiind ea însăși cadrul acestuia. Totul este spectacol întru expunere. Și totul se datorează, în esență, exacerbării informațiilor ca și ușurinței cu care pot fi ele accesate. Totul este pe fugă, imediat, urmărindu-se eliminarea așteptării și impunerea în fața consumatorului. Spectaculosul, deci expunerea, are legătură cu imediatețea, cu instantaneul, cu acel *deodată*. Când faci mai multe lucruri deodată, expunerea ta este multiplă. Dovedești că eul tău este atât de pulverizat încât poți face cu ușurință aproape totul. Așa cum face echilibristul când, după ce s-a oprit pe sfoară, începe să arunce și să prindă obiectele. Doar așa ai acces la societate. Doar așa îți dovedești adaptabilitatea la societatea curentă și eludezi marginalizarea.

În consecință, expunerea nu este ceva rău de vreme ce este cerută de chiar reglementările societății postmoderne. Ești nevoit să te expui, ești nevoit să te dai în spectacol, dar numai în măsura în care o faci urmărind, cu strictețe, un necesar. *Numai în măsura în care, precum un bun echilibrist, nu cazi de pe sfoară. Căci abia atunci expunerea ta are șansa validării.* Exhibarea este, dimpotrivă, o surmontare a acestui necesar, o depășire a limitelor expunerii decente (să o numim așa). Pentru că exhibarea nu mai e un exercițiu al interiorității întru validare (o încercare de a face ceva foarte bine, întâi de toate pentru binele tău), ci o imersiune a ceea ce e interior în exterioritate (încerci să te expui doar pentru a fi adulat de ceilalți, fără a mai urmări o cerință interioară cum este conservarea sau ambiția de a fi cât mai bun în ceea ce faci).

Expunerea este expoziția unui artist. Chiar dacă nu cere aplauze, el își cere confirmarea statutului de artist. Așteaptă să i se spună că a creat sau a adus ceva nou, deosebit, într-o lume ce tinde, prin oboseală, către uniformizare. Exhibarea e ca atunci când, într-o expoziție, cineva își cere dreptul de artist, fără a-l merita. Artistul își așteaptă confirmarea. Exhibiționistul încearcă să și-o impună. El nu ținește interiorul celorlalți, ci ceea ce exteriorizează ei. Pentru exhibiționist nu contează ce crede, ce gândește, ce simte celălalt, ci cum se manifestă el. Exhibiționistul e un echilibrist amator. După ce a căzut de pe sfoară, el solicită, nejustificat, aplauze. Nota bene, însă: el este interesat doar de aplauze.

Facebook: expunere sau exhibare?

Facebook-ul este un spectacol proiectat pe ecranul exteriorității. *Friend*-ul de facebook este manifestarea înspre exterior a ceea ce ar trebui să rămână în interior, manifestarea

nevoii omului de a fi înțeles, acceptat, împrietenit. *Friend*-ul este, din acest punct de vedere, un rezultat al exhibării, necum al expunerii (adică ceva asumat, ceva interiorizat în măsura în care este exteriorizat). Nimeni nu își intensifică prietenia pe Facebook. Nimeni nu își amplifică cu-adevărat relațiile pe Facebook. În esență, această platformă de socializare este de fapt una de distribuire a unei informații, dar fără o nevoie reală de feed-back. Căci LIKE-UL nu validează neapărat informația. Un like nu confirmă sau infirmă ceea ce spui. *Friend*-ul (adică acea entitate care dă LIKE) este mereu dispus să se exteriorizeze prin like (chiar și atunci când nu e cazul). Exersând acest mimetism, el își pierde nevoia de interiorizare. Pe Facebook, nimeni nu vrea să fie singur, nimeni nu se înfășoară în jurul unei singure probleme, *o dată*. Wall-ul, adică ecranul acestei lumi virtuale, este într-o continuă mișcare, simulând palpitul realității, provocând scindarea continuă a celui care-l urmărește, și, la final, chiar pulverizarea lui. În fond, pe nimeni nu interesează cu adevărat ce se întâmplă acolo. Dar fiecare este interesat de cât se vede din ceea ce i se întâmplă lui. Și, cu cât i se întâmplă mai multe, cu atât e mai bine. *Friend*-ul este o ușă deschisă spre public, o portavoce spre impunerea unui anume comportament, spre impunerea unor probleme cărora nu li se caută neapărat soluții. Deseori *friend*zii își dau unfriend din te miri ce găunoase motive. Un semn cât se poate de clar că ceea ce se numește prietenie în mediul virtual este departe de a fi cu adevărat așa ceva. Personal, am pierdut prieteni adevărați din niște motive de-a dreptul rizibile, prieteni cu care am purtat discuții adânci, cu care am schimbat idei care ne-au influențat viețile. Politichia lui Mitică, însă, sau felul diferit de a iubi animalele, ne-au înstrăinat complet (s-a ajuns până la tulburătorul block), semn că virtualul nu satisface cerințele unei prietenii profunde. În lipsa Facebook-ului, aceste prietenii nu s-ar fi rupt vreodată. De vreme ce am acceptat să fim parte din lumea virtuală, devin un vânător de like-uri. Ceea ce nu are like, astăzi, nu există. Cu cât sunt share - uit mai mult, adică distribuit, pulverizat, cu atât șansele de a fi like-uit cresc. Like-ul este filtrul după care îmi reconsider relațiile sau chiar prietenii. Like-ul înseamnă că exhibarea mea are succes. Înseamnă că sunt plăcut nu de un individ, ci de un grup, de o societate. Dacă obțin like-ul cuiva, acela îmi este cu adevărat prieten. Îi verific timeline-ul, adică îi invadez intimitatea, doar pentru a cuantifica importanța validării. Cel care nu îmi dă like-ul, deși e în lista mea de prieteni, cel mai probabil nu mă înțelege sau nu mă cunoaște. Prin urmare, voi face tot posibilul ca și el să mă valideze. Like-ul devine, astfel, nevoia mea stringentă de a mă face cunoscut (o nevoie, totuși, intimistă, de ne-exteriorizat, căci cel mai important rezultat al ei este vulnerabilizarea). Chiar dacă, în esență, nu înseamnă nimic, fiind, nu o dată, cu totul accidental. Există like-uri repetate, accesate de aceiași oameni. Asta înseamnă că un grup de oameni mă urmăresc. Asta înseamnă că am o societate care mă acceptă, care mă validează. Sunt ceea ce sunt prin like-urile primite. Fac orice pentru a le reaccesa. Ajung astfel să fiu doar pentru ceilalți, să exist doar pentru grupul social care mă like-uește. Prin urmare, nu mă mai interesează ceilalți, deși, în intimitate, îmi doresc like-urile tuturor din lista mea de *friend*zi. Nota bene, însă: nu mă interesează decât like-urile. Ceea ce simt ceilalți este, pentru mine, vânătorul de like-uri, neglijabil.

(Continuare în pag. 21)

(Urmare din pag. 20)

Literatura/ scriitorul pe Facebook

Am citit de curând un splendid volum de teorie (dar și practică) a literaturii, semnat de regretatul poet și profesor Alexandru Mușina*. Analizând ideologia postmodernității, autorul făcea distincția între literatură și reportaj, între ceva care interesează în cel mai înalt grad *o singură persoană, o dată (poezia)*, și ceea ce interesează *vag un public, deodată (reportajul)*. Poezia este un produs cultural care, prin ceea ce are ea unic (un emițător, un receptor, o singură dată), se face susceptibilă de a deveni obiect de muzeu. Reportajul are legătură cu Parcul Tematic, unde până și obiectele de muzeu (scriitori, artiști sau alte personalități) pot deveni personaje. În Parcul Tematic, Isus Hristos și Superman, prin dinamizarea lor continuă în produse grosiere de tipul reportajului (filme sau cărți de a doua mână) sunt interesați pentru public, *în aceeași măsură, deodată*. Facebook-ul, prin dinamica wall-ului, simulând viața reală, adică reportajul, are aparența Parcului Tematic. Facebook-ul nu poate muzeifica un produs distribuit de un utilizator. Cel mult îl exhibă, îl impune atenției publicului. Un text literar publicat pe wall-ul facebookului nu are un singur adresant. Utilizatorul care se pretinde în primul rând scriitor, atunci când își exhibă produsul cultural, nu solicită un like, ci o multitudine de like-uri. El nu se adresează unui individ, ci unui public, unui grup social, vizând validarea produsului său și cuantificarea valorii acestuia prin like-uri. Și, întrucât acest produs nu se poate muzeifica, fiindcă se pierde imediat în magma dinamică a informațiilor distribuite de mai mulți utilizatori deodată, el nu se poate valorifica drept produs cultural, drept literatură, chiar dacă poate fi/ este literatură. Textul literar publicat pe Facebook iese de sub incidența muzeificării și se transformă în reportaj, iar valorificarea sa devine nulă odată cu invazia altor informații, cele mai multe dintre ele de tip diaristic. Utilizatorul însuși își pierde alonja de scriitor, devine personaj, fiind imediat invalidat de ceilalți utilizatori care se share-uiesc. Nu același lucru se întâmplă cu o carte care, deși distribuită, nu are mai mulți adresanți deodată, ci întotdeauna unul singur.

Ce obține, deci, scriitorul, din promovarea produsului său cultural pe Facebook? Apelez din nou la superbul volum al lui Mușina. Din pricina îngustării galopante a accesibilității la cultura timpului său, dar și din pricina faptului că individul nu se poate totuși multiplica la infinit pentru a fi ceea ce societatea îi impune să fie, omul a recurs la culturalizarea obiectului celui mai apropiat (și mai accesibil): propriul său corp. Azi, adevărații artiști sunt medicii și antreprenorii. Primii practică o estetică a corpului, în timp ce ultimii rezolvă chestiunile financiare aferente. Practic, orice produs artistic a devenit vandabil. Arta, fie ea și corporală (se practică azi *performanțul, body-art*-ul etc.), este supusă cutumei comerciale. Comercialul (înțeles în acest articol, ce-și dorește cel puțin o mie de like-uri, ca fiind like-ul de Facebook) dictează regulile comerțului. Are el, Mușina, însă, câteva afirmații de tipul aserțiunilor. „Corpul nostru - în chiar clipa în care e plasat în centrul culturii - devine un simplu suport vital sau, eventual, un obiect pe care-l cultivăm cu grijă pentru o viitoare - viată - apariție la televizor.” Corpul nostru nu există „decât în măsura în care participă la un show, se subordonează unui mecanism fabricat

(...) de alții, în măsura în care joacă un rol în proiecțiile fantasmaticale ale celorlalți”. Și, una mai dură: „În locul eternității promise de religii, noi, bieți atei, ne mulțumim cu *peternitatea*, cu mica eternitate a ambalajului (corpul nostru, n.m.). Propriul corp e cel mai prețios ambalaj: ne reprezintă cel mai bine, ne vinde cel mai bine, ne conservă cel mai bine. E Pet-ul suprem. (...) Iar *peternitatea* ne e tot mai la îndemână. Trebuie doar să avem bani - cât mai mulți bani - ca s-o cumpărăm.” În consecință, înlocuind platforma comercială cu platforma mai accesibilă a socializării internautice, putem afirma, fără a greși prea mult, că singurul rezultat pe care îl obține un utilizator-scriitor, publicându-și textul literar pe Facebook, este un soi de *peternitate*. Urmărind like-uirea intensă și, automat, revitalizarea postării sale (cu cât o postare e mai like-uită, cu atât ea este mai impusă, în mod repetat, atenției publicului, dobândindu-și întâietatea pe wall), utilizatorul-scriitor trăiește în Pet-ul textului său. Se strage muzeificării, abandonându-se Parcului Tematic. Își anonimează vocea, integrându-se în public. El nu mai reprezintă o comunitate, ci un personaj din comunitate.

Ceea ce este definitoriu pentru un scriitor este acel halo misterios pe care corporalitatea sa o dobândește din cauza operei, din cauza talentului său nativ. El este un ales. Este o persoană publică, o autoritate în domeniul ideilor subtile și al stilizării lumii. De aceea, prezența sa pe Facebook nu face decât să-i demistifice corporalitatea, reducând-o la profilul unui utilizator susceptibil de a fi friend-uit, folosit, banalizat, prea ușor de contactat. Când eram în liceu, stăteam ore în șir cu fotografia unui scriitor sub nas. Îi urmăream atent toate detaliile fizionomice și încercam să i le imit. Pentru mine, scriitorul era un zeu. Azi, pe Facebook, scriitorul-utilizator a ales să devină un utilizator-scriitor, adică un profil de om obișnuit care, printre altele (de pildă, pe lângă agitația lui cotidiană de pe wall), mai scrie texte.

Departa de mine gândul de a minim-(al)iza importanța platformei sociale. Vreau doar să atrag atenția asupra riscurilor la care se supun cei ce încearcă să-și valorifice produsul artistic/ cultural acolo unde, în mod normal, nu are ce căuta. Cred sincer că textul literar ar trebui publicat pe un suport cu adresabilitate unică (spre un singur cititor), fie că e un blog, fie că e revistă online, de hârtie, sau volum. De aceea, recomandabil ar fi ca scriitorul să se ferească de statutul de utilizator, capabil de friend-uire, sau, dacă tot o face, să se rezume la un grup cât mai restrâns, după cum interesele profesionale i-o cer. Pentru că, altfel, devine parte din public, se devalorizează, iar publicarea textelor sale literare, departe de a fi catalogate drept expunere, devin exhibare. Se poate folosi de facebook pentru o, cel mult, link-uire către platforma cu țintă (și ținută) personal(izat)ă. De asemenea, recomandabil ar fi ca scriitorul să se ferească de la a-și expune corporalitatea în public. Fiindcă el este (și trebuie să rămână) unic, prin voce și corporalitate. Închis în intimitatea textului său. Până la urmă, fiecare scriitor știe ce urmărește, o formă de *peternitate*, adică integrarea în Parcul Tematic, cu viață scurtă și uniformizare, sau o formă de eternitate, cu viață lungă și individualizare.

* *Alexandru Mușina, Teoria și practica literaturii*, Editura Muzeul Literaturii Române”, București, 2013.

Any Drăgoianu

Semne

în acea cutie de lemn se ascundea tinerețea
ca o fată ce se teme
de umbre
căutând voci înregistrate

pe benzile încălcite ale vieții
ea ține pumnii strânși de parcă timpul
ar consemna pe tăblița prinsă a cutiei
cum poezii luptă cu ei cum își peticesc
inimile roase de sentimente
cum își vâra în cap idei de tot felul

și poezii trăiesc în aceeași cușcă
fără îndoială se agață de gratii
ca și cum lumea ar fi obligată
să le ofere libertatea

în acea cutie de lemn se ascunde moartea
cu forme ispititoare
o femeie în adevăratul sens al cuvântului
o femeie ce te vrea până la ziuă

Să vezi cum se bucură caii

în tăcere cum rumeșă întunericul
bucată cu bucată scrâșnind
lângă ieslea lumii
cum întorc luna
ca pe o monedă de metal
să vezi cum le cresc aripi
ca fecioarelor
și se umple cerul de cai și de fete
cu trupurile goale trecând
prin vămile albastre
cum le înmuguresc așteptările
mestecă înghit dau cu timpul
în pereții universului
apoi dezbracă durerea în tranșeele
unde moartea încolăcește soldații
caii și fecioarele
despletesc firele roșii
pământ greu

Jocuri nocturne

luna se strecurase între genele nopții
se privea în mare
sau cobora pe punțile înguste
ale iahturilor ancorate la mal
petrecea prin dormitoarele turiștilor
întra sub duș spălându-se ca o infidelă
curățându-și solzii
potrivindu-și rochia de sare
colinda prin port pe plajă
arăta ca o femeie misterioasă
cerceta bărbații singuri

ea se legase de locurile acestea
își croise din valuri haine
și le purta la ocazii speciale
se strecura în restaurantele de lux
juca la cazinou se zbenguia
prin cluburi până dimineața
și uita să se retragă înainte de răsărit

luna se ascundea
după perdeaua de apă
și respira prin tuburi subțiri
când furtuna se întetea
juca rolul de salvamar
atingând inimile naufragaților
își potrivea rochia de sare
și legăna pe brațe de lumină copiii mării

luna se plimba pe faleză cu veșnicia

Emil Niculescu

EROS ȘI ARES LA MIZIL, VIA GEORGE RANETTI

O înfrățire
cu Verona

Prin Caragiale, cu **O zi solemnă** (1900), Mizilul intrase deja în zona „tarasconeză” a toponimiei naționale. Emul și admirator al maestrului, George Ranetti, director al revistei umoristice „Furnica”, ia în calcul anvergura europeană a urbei în care oprea „berlinezul” și o include în marile zone de tensiune ale anului 1905: *S-au întâmplat evenimente mari:/ Convenția-ntr-un sârbi și-ntr-un bulgar,/ Încurcătura gravă în Maroc!/ Împărăția rusă arde-n foc./ La Pind se aprinde-al bombelor fitil/ Și s-a schimbat primarul la Mizil!*

Vorba este că, prevăzător, primarul Leonida Condeescu, despre a cărui înlocuire se vorbea, nerenunțând la visul de a aduce înapoi de la petroliștii ploieșteni Regimentul 32 Mircea, făcuse toate demersurile ca Mizilul să devină din nou garnizoană, așa cum grăiesc scriptele: *Cazarma infanteriei a fost construită în anul 1902 pe b-dul Gării, pe un teren de 4 ha, pentru un batalion.*² Numai că nu va putea fi prezent la inaugurarea acesteia, în 1910, când este încartiruit la Mizil Regimentul 72 infanterie, care va participa în 1916, la luptele de pe Valea Jiului și de la Mărășești, înscriind pagini de glorie în cartea de aur a istoriei românești. În rândurile regimentului vor lupta mulți mizileni (...)³.

Deocamdată, războiul era încă departe și, în prelungirea acelei belle époque, Ranetti are vreme să zămislească farsa într-un act **Romeo și Julieta la Mizil** - tipărită, împreună cu **Sărmanul Dumitrescu**, (București, Editura „Göbl și fii”, 1907)⁴.

Canavaa intrigii este următoarea: telegrafistul Mișu este îndrăgostit de Veta, fiica primarului liberal al urbei, Ghiță, care, ghinion, se afla în relații tensionate cu tatăl lui Mișu, Nae, boier de Fefești, opozant conservator, adică o înfruntare taman ca la Verona, între Capuleți și Montechi. Parte din argumente sunt ideologice, de doctrină aplicată și tactică administrativă, cum reiese din conversația domesticităților „particulare” (guvernanta, slujnicile) cu cele ale primăriei (gardistul și lampagiul) și ale virtualilor socri.

Problemele edilitare țin, în bună măsură, steagul: Gardistul: *Ho, asta nu-i o slujbă tocmai atât de grea!/ Sânt patru felinare în tot Mizilul...* Leonida: *Da...*, cum și cele de reprezentativitate ce, ca urmare a „rotativei” și voinței electoratului: Leonida (întorcând tăblița de pe felinar): *Un an! Și bulivardul lui domnu Brătianu,/ Când o fi conu Nae primar, Atunci sanchiu/ Îi schimbă sicritatea în Lascăr Catargiu!/ Și io, care-orice-ai zice-s cineva-n Mizil,/ Iar o să umblu iarna în pantaloni de dril.*

Lucrurile aveau, după Ion Ionescu Quintus, (un articol din „Luptătorul”, nr. 96, 18 martie 1910, gazetă ploieșteană), perfectă acoperire în realitate: De pildă: *erau conservatorii la putere, Leonida Condeescu boteza bulevardul cu numele lui Lascăr Catargiu, pe strada unde locuia el așeza felinare la distanță de câțiva metri unul de altul, iar pe strada adversarului său (Isaia, n.m.) nu lăsa decât unul și*

*acela cu totul departe de casa fostului primar liberal(...). Ani de-a rândul faptele primarilor Mizilului au alimentat revistele noastre umoristice*⁵.

„Leagănul aristocrației”, cum formula Caragiale, are un balans destul de periculos, în funcție de polemica slugilor, care trag spuza pe turta angajatorilor: Frusina: *Păi să nu mori? Dom' Nae-i boier! Dă Fefești?/ De-un cot îi iese limba pentru-a ciupi doi lei la un proces! Marița: Stăpân-tu căra ieri cu zimbilu/ Și azi la premărie face dă răs Mizilu!* Între argumentele de autoritate ale celui ce ar putea deveni socru mare dar nu se învoiește, sunt și acelea că e vorba de o mezialianță la care s-ar putea ajunge numai capitulând de la o noblețe vag și abia statuată, de nici un secol - Conu Nae: *Uiți, tu, voyons, că-n timpul domniei lui Știrbey/ Strămoșul meu Tănase avea la Fefești/ Cinci robi și zece pogoane de moșie?/ Uiți tu că facem parte din aristocrație?*

Nici de partea cealaltă nu se manifestă mai multă toleranță, existând o meritocrație probată, de care a luat cunoștință tot regatul: *Dom' Ghiță: Ce conservă? Nix! absolut! Nix! Nix!/ Vezi bine că-n Rusia Reacția dă chix!/ Mizilul dom'le, este, zic absolut cetatea/ În care zic, se cade să fie libertatea/ Mai absolut, vezi bine, ca-n orișice oraș!/ Alminteri ce ne facem? Mai e progres? Ei, aș! (...) A, te-ncontrezi? Păi bine, icspresu dă Berlin/ Cin' l-a oprit neicuță și la Mizil în gară,/ D-a statără cu gura căscată toți din țară?*

Buna școală a bifării obiectivelor lui Leonida Condeescu și frecventarea redacțiilor „Moftului român” și a lui „Moș Teacă”, îi îngăduie lui Ranetti să introducă, în acest conflict în care primarul, un negustor practic, nu-și dorește de soț pentru fiica lui un funcționar, un „scârța-scârța pe hîrtie”, iar conu Nae nu vrea de noră o „fată din popor”, o mușme de pete de culoare lingvistice: Gardistul (care continuase să-i șoptească): *Pă ochii mei, dom' Ghiță! Îi știu și signalmentu! Dom' Ghiță: Dă când în urbea noastră mutară regimentu,/ Bre, n-a mai fost flagranturi nici unu pân Mizil!* Gardistul: *Nu-i meletar, dom' Ghiță! Dom' Ghiță: Dar? Gardianul: E dă sex civil!*

Văzând neînduplecarea tinerilor căroara li se interzicea a mai „trata amor”, de a-și uni destinele, chiar cu prețul morții (*Îmi spun că a mea soartă atîrnă de un fir/ Și-o s-o pătesc cu Veta ca-n piesa lui Shakespeare*, presentimentează Mișu), deși modalitatea de a înfăptui-o ține pasul cu cuceririle epocii și literaturii caragiale (Mișu (funebru): *Durerea mea s-aline doar glonțul e în stare!*; Veta (idem): *Oțetul cu chibrituri e singura-mi scăpare!*) amândoi genitorii îndrăgostiților din Mizil cedează (coincidența opozanților) sfidând, dacă nu ocolind, tragicul Marelui Will. Totul perfect civilizat, cu îndeplinirea uzanțelor epocii de lumină ce o trăiau, prevenirea autorităților „de la centru”; astfel, conu Naie anunță: *Și spre-a nu pune piedici în mariajul său,/ Am dat chiar adineauri depeșă la Buzău,/ Și m-am retras din Clubul Conservator... Amice, /Acum sunt de ai voștri!* Dom Ghiță (sărind în sus, năucit): *Cum? Ce? Ce-ai zis? Ce zice?* Numai că și dom Ghiță făcuse la fel, trecând în opoziție, spre a evita fatalele antagonisme. Un „malentendu”, până la urmă, fericit, în care fostul primar predă viitorului socru mare prerogativele explicite și exterioare ale puterii: Gardistul: *Adică Conu Naie*

*de mâine e primaru!// Să-i spun lui Leonida s-aprindă felinaru/ la dumnealui...*⁶

Dacă Const. Ciopraga observa că *Deformarea lexicală, fără finețea lui Caragiale, devine fastidioasă prin artificiu*, alte abordări mai recente, precum observațiile Ioanei Pârvolescu, destinate studenților de la masteratul de editare, disjung: *De Caragiale țin încurcătura și schimbarea culorii politice după cum o cer interesele personale, familiale, iar de Shakespeare implacabilitatea destinului care se încăpățânează a crea malentendu-uri. (...) Departele de a fi un loc unde nu se întâmplă nimic. În ce privește vetustețea formei este de părere că timpul transformă o dovadă de abilitate și talent, fiindcă piesele în versuri contopesc doi oameni, poetul și dramaturgul într-un defect. Oricum, un autor bun de azi ar putea încerca o adaptare a micii farse a lui Ranetti și sunt sigură că i-ar ieși o bună piesă de actualitate*⁷.

Prozatoarea bănățeană Maya Bhelciu, cu pragmatismul celor mai aproape de Europa, propune: *Păi ce să fi făcut veronezii, când ani de zile pe toate scenele se juca „Romeo și Julieta la Mizil”?* Să dărâme orașelul? Cum e moda înfrăirilor, (vezi locuitorii tuturor Alexandriilor de pe glob care s-au întâlnit să se înfrățească la Alexandria Egiptului) Verona s-ar putea înfrăți cu Mizilul⁸.

Până la urmă, gloria Mizilului era statuată încă înainte de Marele Război, când, evocând Cafeneaua terasă Otelteleșanu („Academia Terasă”), frecventată de Ranetti, Bulandra, Ion Moțun, Corneliu Moldoveanu, Jalea, Sion, Nigrim și alții, Ion Pribeagu crea un liric și exotic tablou al halucinațiilor artei: *În agonia unei halbe și spleenul unui quart de boeuf// Vestalele din templul magic și catacomba din Bassora,/ Și clopotele funerare de la Mizil și Terpsichora*⁹.

În Marele Război

Numai că, tolba zilelor ferice ajunsese la fund, după doi ani de neutralitate România intrând în primul război mondial alături de Antanta. După primele victorii, când trec „batalioane române Carpații”, urmează Turtucaia, pierderea „cetății București”, exodul către Moldova liberă. Junele care va deveni actorul Ion Finteșteanu, se hotărăște și el pentru acest pas; împreună cu trei prieteni, merge în Gara de Nord să ia un tren spre Buzău: *a gară, lume, lume. Trenurile ticsite. Cu chiu cu vai am găsit adăpost pe frâna unui tren de marfă; într-o cabină strâmtă de frânar ne-am culcat toți trei. La Fintești n-am zăbovit mult, o zi și o noapte. (...) Ghemuiți cum ședeam și panicați în căruța ce ne ducea spre Mizil puteam lesne fi luați drept hidra cu trei capete. (...) Noaptea de iad petrecută pe peronul gării Mizil nu se mai sfîrșea*¹⁰.

Un ofițer, din trupele ce se retrăgeau spre frontul Siretului, descrie și el acel noiembrie 1916: *Bătălii se mai dau încă și spre Inotești Divizia XXIII împinge înapoi pentru un timp pe dușman și mai trimite câteva sute de bavarezi în lagărele de prizonieri din Moldova. Dar din spate armatele rusești fâgăduite nu soseau și înainte își urmasu talazurile sporite trupe ale dușmanilor. La Mizil se mai rezista încă, dar Rușii cari schimbau cu încetul resturile diviziilor noastre îl părăsise, precum pără-*

(Continuare în pag. 23)

(Urmare din pag. 22)

Eros și Ares...

sise, precum părăsesc mai apoi Buzăul spre Râmnicu Sărat...¹¹.

Un ordin de zi al generalului Alexandru Averescu, comandant al Armatei 2-a, adresat ofițerilor și soldaților Corpului 2 Armată consemnează: *În luptele îndârjite care au avut loc de la Ploiești până la Mizil, v-ați distins și v-ați sacrificat cu vitejie... Ajunși în fața orașului Mizil, cu efective reduse, ați primit să rezistați pe poziție și să contraatacați forțele superioare inamice. Ați luptat cu vitejie și bravură și n-ați cedat pământul scump al țării voastre până nu v-ați făcut datoria de ostași*¹².

Ranetti alege, și el, drumul pribegiei spre capitala moldavă, excesiv de aglomerată de marele număr al refugiaților din Muntenia, și asigurarea subzistenței (pentru început, până la „reglarea” logisticii armatei țariste) a unui milion de militari aliați. Actorul Ion Manu, unul dintre rapsozii refugiului, va compătimi consimțitor cu „invadații”, în „Romanța moldoveanului”: *Vai cât iaram de mulțumit/ Traiam mai bine ca-mparații/ Azi am ajuns bun di stuchit,/ De când veniră refugiații./ Vai, nu mai pot, mi-o luat tot,/ Uitați-vă și vedeți halul,/ Mi-a luat iatac, mi-o luat șerdac,/ Mi-o luat prostirea și oghialul...*¹³.

În aceste vitrege, la limita subzistenței, pentru mulți, condiții, Ranetti, pe plan civic, colaborează la „România”, gazetă a Marelui Cartier General român pentru combatanți, editează revista „Greierile”, ilustrând lafointaneian și cu umor condiția refugiatului, iar, în particular, pricepător în ale unui vin bun și în ale gustărilor alese, deschisese o bodegă, „**Ca la mama acasă**”, contând pe „abonamentele unor ac-tori bucureșteni: Costică Solomonescu, Alecu Bărcănescu, Elena Zamora etc.”¹⁴.

În acest timp, în Mizilul aflat sub ocupația germană, pătimea, între alții și un socialist, al cărui fiu va atinge înalte trepte ale nomenclaturii comuniste, Paul: *Tatăl meu s-a născut la Mizil. El a căpătat acest nume în urma faptului că, în 1917-1918, a fost arestat în Mizil și ținut în pușcărie pe considerente politice, pentru idealurile socialiste. Atunci a fost o campanie pentru eliberarea lui Mizil din pușcărie. În felul acesta și-a adăugat numele Mizil*¹⁵.

Experiența războiului se va decanta la George Ranetti într-un volum de versuri exaltând virtuțile armatei române dar și servituțile pribegilor de la Iași; se simte martor al unor momente ce vor intra în cărțile de istorie și adresându-se tututor celor aflați sub ocupație exultă: *Voi n-ați văzut - vă plâng sârmanii -/ P'ai noștri 'n lupta din Mărăști:/ Ne-am răzbunat de București,/ De tot ce ne-au furat Germanii.; altundeva, în „Zdeanța glorioasă”, se entuziasmează de eroismul dorobanților de la Râmnicu Sărat: Ca printr-o vrajă mi-am uitat/ Durerea și necazu/ În clipa când am salutat/ Drapelul ce-a fost decorat/ eri cu „Mihai Viteazu”// (...) Și n-ai vrea zdreanța ta s-o schimbi/ Scump Regimente 9,/ Căci poartă 'al nemuririi nimbi,/ Și mândru mâine o s-o plimbi/ Prin România Nouă!*¹⁶.

Post bellum

După realizarea României Mari, prin

articolele 225 și 226 ale Tratatului de la Versailles, statele beligerante consimt la o sumă de îndatoriri privind îngrijirea mormintelor eroilor de război, creindu-se, la noi, în acest scop, societatea „Mormintele eroilor”, 1919 (mai târziu „Cultul eroilor”), prin grija căreia, în numeroase localități ale țării s-au construit monumente ce stau mărturie în timp, pentru viitoarele generații de români, despre eroismul suprem făcut pe câmpul de luptă¹⁷. Aici, capitala plasei Tohani, Mizilul, a fost mai promptă decât cea de județ, Buzăul; va ridica, în 1921, prin subscripție publică, un monument, astăzi așezat în fața modernei primării, și va emite o medalie comemorativă. Un recensământ de specialitate îl va descrie minuțios: *Pe un pedestal masiv, cu profile rotunjite lateral, realizat din beton (înalț de 1,80 m.) se află un grup statuar ronde bosse, turnat în bronz, înalț de 2,70 m., compus din trei persoane în mărime naturală. Personajul central îl constituie o femeie, în costum național, simbolizând Patria, cu drapel în mâna stângă, iar cu cea dreaptă ridicată în semn de omagiu, celelalte două personaje ale grupului statuar înfățișează un bărbat și o femeie. Pe latura stângă a pedestalului este montat un meplat de bronz, redând o scenă de luptă din primul război mondial, iar pe fațadele principale și din spate ale monumentului se află fixate plăci de bronz cu aceste inscripții: „Eroilor Regimentului 72 infanterie. Onoare vouă! Patria vă este recunoscătoare”. Pe pedestalul monumentului sunt înscrise numele a 18 ofițeri din această unitate căzuți în luptele din primul război mondial și consemnate celelalte jertfe date de regiment în campania 1916-1918: 2 plutonieri, 25 sergenți și 1086 soldați*¹⁸.

Autorul monumentului a fost sculptorul Ioan Iordănescu (n. 1881), diplomat al Școlii de Arte Frumoase din București, specializat la Academia Julien din Paris și al academiei Regale de Belle-Arte din Neapole. Expusese la Salonul oficial din Paris (1909-1914; la data contractării, avea deja un bogat portofoliu: C. Negri - Galați, Vasile Conta - Iași, T. Maiorescu - Craiova²⁰.

Reîntors la uneltele sale gazetărești, Ranetti își va clama, în revista „Furnica” (nr. 17,

martie 1924) cu miză mare, „Nu vreau să fiu rege”, obârșia mizileană: *Mai bine șef de birou/ Sau zapciu într-un mic sat,/ Ori chiar popă la Mizil.../ Orice post eu aș alege,/ Decât acest post de rege,/ Azi atâta de fragil; „De Sfântul Petru”, ziua serbărilor școlare, găsește de cuviință să braveze tot la adresa suveranului: Tu, Ferdinand, ești rege, cel mai slăvit din regi,/ Dar azi, deși stau foarte prost,/ Totuși suntem colegi, / Căci află că am fost/ Și eu odinioară, un cap încoronat!/ Da. Eu biet bard calic,/ Nu-s azi nimic, nimic,/ Măcar nici deputat, / Însă pe cap coroana ca tine am purtat!/ Fanfara militară și mie mi-a cântat/ Imnul regal ce-ți cântă și semenilor tăi.../ Când, mic copil, / Luam premiu-ntâi/ În clasele primare a școalei din Mi-*

zi²¹. Trebuie adăugat că, în 1956, când s-a întocmit această antologie, se conta pe poezia poetului ironic, a fi fost „armă de luptă” anti-dinastică/ antimonarhistă. Vremurile se schim-baseră, eram sub ocupație sovietică. Până a- tunci, în 1926, fișa de dicționar a bardului și ga-zetarului arăta o popularitate destul de rară pentru această breaslă iritabilă: *Profesionist și apreciat poet. Foarte cunoscut și simpatizat în toate cercurile profesionale, grație spiritului său vioi, vesel și tare glumeț. Este cel mai spiri-tual calamburist al nostru și cel mai talentat umorist al presei contemporane. (...) Posedă Benemerenti, cl. I; Palmele Academice, și e cavalier al Stelei (României, n.m.)*²².

Privitor la principalele revistă de care și-a legat numele, împreună cu Nae Țăranu și artistul Ari Murnu, „Furnica”, Rodica Zafiu observa: *La distanță de un secol, sunt surprinzătoare asemănările cu revistele umoristice de azi Și un exemplu îl constituie pseudonimele (...) create prin jocuri de cuvinte plurilingvistice) dar în care e implicată cu preponderență franceza) Jorj Labonvivan, Kiriac Napadarjan, Baronul Malparol d'Oner (...) Revista umoristică manifestă un interes real pentru limbă, în ipostazele sale pitorești... (...) Printre cuvintele cu sensuri uitate, contextuale, pe care le descoperim în vechea revistă, se numără **barometric**, cu dublu sens, unul vizînd presiune atmosferică, câtă vreme, sintagma **companie barometrică** se traducea drept „societatea pentru curățirea latrinelor prin presiunea atmosferică”²³. Este aproape de înțelesul pe care i-l acorda și Caragiale, când narează aventura gastronomică pantagruelică a „coanei moașe” la Moși, care dezechilibrându-se, cade și-și rupe „gazometrul”.*

Note:

1. **Constanța Trifu**, Presa umoristică de altădată, Editura „Minerva”, 1980, p. 166.
2. **Mircea Târziu** și **Simion Pădureanu**, Istoria construcțiilor și domeniilor militare, Editura Militară, 1995.
3. **Gheorghe Panait**, Așezarea biciugașilor de pe menzilele poștei, în: Almanahul cultural 2008, Asociația Culturală Agatha Grigorescu Bacovia .
4. **Const. Ciopraga**, Literatura română între 1900 și 1918, Editura „Junimea”, 1970, p. 290.
5. **Ion Ionescu Quintus**, Scrieri, Editura „Minerva”, 1981.
6. **Antologia piesei românești într-un act**, ediție de Valentin Silvestru vol.2, Editura „Dacia”, 1980, p. 145-187.
7. **Ioana Părvulescu** Editată sau nu editată?, în: „România literară”, nr. 40, 2009, p.5.
8. **Maya Belciu**, Potriviri întâmplătoare?, „România literară”, nr.1, 9-15 ianuarie 2002, p.11.
9. **Pamfil Șeicaru**, Scrieri din exil. Figuri din lumea literară, Vol.1, Editura „Saeculum I O”, 2002, p. 357.
10. **Ion Finteșteanu**, De la clovnul citire, Editura Sport-Turism, 1982, p.20.
11. **Neculai Cîbin**, Războiul nostru, București, (f.e.), 1924..
12. **Scut pentru țară 1916-1018 Opt decenii de la înființarea Armatei a 2-a române.**, Buzău, 1996, p. 53.
13. **Ion Finteșteanu**, Op. cit., p. 28.
14. **Ionel Băjescu-Oardă**, Di Granda. 50 de ani de teatru, 70 de ani de cântec, Editura Muzicală, 1969, p.191.
15. **Paul Niculescu-Mizil**, O istorie trăită, Editura Enciclopedică, 1997, p.41.
16. **G. Ranetti**, D'atunci și d'acolo. Versuri ușurele scrise-n clipe grele, Editura Literară a Casei Școalelor, 1921, p. 78.
17. **Petre Dan**, Asociații. Cluburi. Ligi. Societăți. Editura Științifică și enciclopedică, 1983, p.310.
18. **Florian Tucă** și **Cristache Grigore**, Altarele eroilor neamului, Editura „Europa Nova”, 1994, p.197.
20. **Lucian Predescu**, Enciclopedia României. Cugetarea. Material nromănesc. Oameni și înfăptuiri, ediție anastatică, Editura „Saeculum IO”, 1999, p. 436.
21. **George Ranetti**, Versuri, Editura de Stat pentru Literatură nși Artă, 1956, p. 225; 221.
22. **G. Caliga**, Almanahul dicționar al presei din România și al celei românești de pretutindeni, cu o prefață de **Const. Bacalbașa**, Imprimeria Fundației Culturale „Principele Carol”, 1926, p. 147.
23. **Rodica Zafiu**, **Furnica**, în: „România literară”, nr.27, 16. 09 2011, p. 15.

Doru Popovici

LAVANDĂ SONORĂ

După ce am publicat analiza pe care am făcut-o asupra volumului **România în comunism**, în care distinsa scriitoare **Vavila Popovici**, din SUA, prezintă ororile din temnițele României staliniste, culminând cu descrierea crimelor petrecute la închisoarea din Pitești - unde „pacientul Țurcanu” îi obliga pe nefericiții deținuți să se chinuie între ei -, am simțit nevoia sa consemnez câteva gânduri cu privire la volumul **Scrisori de departe**. Acesta ar putea avea ca moto cuvintele Apostolului Pavel: „Dacă dragoste nu e, nimic nu e!”. Pe ultima copertă, Simion Bărbulescu a consemnat următoarele: „Sensibilitatea autoarei este, cu precădere, nostalgică, poeta încadrându-se într-un postmodernism de factură romantică. În definitiv, concepția sa de viață (*weltanschauung*) urmărește îmbinarea armonioasă dintre sacru și profan, într-o sinteză care o singularizează în contextul contemporaneității...”.

Am selectat câteva versuri reprezentative, din **Iubirea cea dintâi**: „Iubirea cea dintâi nu-i niciodată moartă./ deși-i din spumă pură de valuri risipite./ Trăiește în adâncuri de mare-ntunecată./ cu forțe neștiute, calme și-adormite./ Iubirea cea dintâi nu-i niciodată moartă./ E cea dintâi vioară dintr-un concert de îngeri”. Și **Poveste de iubire** merită să fie reținută: „Un bărbat îmi aducea flori./ Îl așteptam în, fiecare zi./ Îi auzeam pașii, și el îmi aducea/ flori albe și roșii./ Odată, am murit visând că dormeam/ și el, bărbatul iubit/ îmi aducea flori albe și roșii./ Și astăzi continui să mor,/ visând la bărbatul iubit,/ care-mi aducea flori albe și roșii.”

batul iubit,/ care-mi aducea flori albe și roșii.”

Iată și poemul **Nori deasupra orașului Toledo**: „Privesc îndelung tabloul, trăirea cerului/ și-mi pare că norii-ncep să ia înfățișarea unor chipuri schimbătoare,/ izgonite de furia vântului,/ pe cerul albastru-fumuriu,/ fulgerând și tunând, desenând continente./ Furtună dez-lănțuită în orașul Toledo!/ Mișcarea ființelor haotice,/ ne-supuse ordinii, gata oricând de lup-tă,/ până la autodistrugere, mă tulbură./ Mi-i imaginez pentru o clipă,/ dătători de benefice energii:/ albi, luminați de soare, strălucitori,/ moi și calzi, precum sâni rotunzi ai femeii,/ și turlele pământului dorind apropierea:/ Dra-gostea dintre cer și pământ!/ Eternitatea cli-pelor curge.../ Norii lui El Greco rămân nemiș-cați,/ amenințatori, dominatori,/ deasupra ora-șului Toledo,/ umilind pământul, prevestind furtuna, haosul”.

Nu am cum să uit ziua când poetul Nichita Stănescu mi-a spus, mai mult melodiind decât recitind: „Muzica și poezia s-au născut împreună/ Și s-au despărțit ca să se reîntâlnească”. Și în poemele Vavilei Popovici muzicalitatea cuvintelor s-a îngemănat cu muzicalitatea imaginilor poetice, amintindu-mi de înfrățirea stelelor, pe bolta cerească, într-o noapte de august, care, prin seninătatea ei, anunță dimineața, când „roua e sudoarea privighetorilor, ce s-au ostenit, toată noaptea, cântând” – după cum scria Lucian Blaga.

Ca muzician, nu pot să nu sesizez corespondențele spirituale dintre poetica lui Alphonse de Lamartine, Heinrich Heine, Al. Pușkin sau Federico Garcia Lorca și melosul

lui Charles Gounod, Robert Schumann, Ceai-kovski, ori eufoniile nocturne ale lui Manuel De Falla.

Din poemele Vavilei Popovici se înțelege că, pentru aceasta, credința în Dumnezeu, iubirea, în acord cu preceptele christice, și mun-ca, desfășurată în ritm alert, semnifică o binecuvântare. În acest climat, de o grandoare hie-ratică, menționez poemul **Rugăciune**: „Cu Tine, Doamne, vorbesc în fiecare zi!/ Tu, Doamne, îi afli pe cei ce Te caută!/ Numai Tu le cunoști adâncul sufletelor!/ Șerpuitoare ocoluri am străbătut în viață,/ și ce puteri mi-ai dat, să întrevăd lumina!/ Ție, cu umilință, astăzi, Îți cer:/ Întărește-mi trupul, luminează-mi sufletul/ apără-mă, Doamne, de întunecare,/ fă-mă bună, răbdătoare, iertătoare/ A Ta Cale luminată, ajută-mă s-o pot vedea,/ redă-mi tăria, înțelepciunea de a o urma./ Ascultă-mi, Doamne, rugăciunea!/ Căci numai Tu îi afli pe cei ce Te caută!/ Numai Tu le cunoști adâncul sufletelor!/ Scaldă-mi inima în oceanul iubirii Tale/ și mă-nvrednicește în tot ce fac și spun/, cu har, cu iubire, cu tot ce este-n lume/ mai frumos, mai curat, mai bun./ Ascultă-mi, Doamne, rugăciunea!”

Sper ca, într-o zi, când voi da în „min-tea florilor”, într-o primăvară, când îmi atrag atenția distincția magnoliei și expresia feciorelnică a liliacului alb, să pot transpune în liederurile mele versurile poetei Vavila Popovici, pentru care, la fel ca și pentru Rainer Maria Rilke: „Muzica este respirația statuilor, poate liniștea tablourilor. Tu, cuvânt, acolo unde cuvintele sfârșesc, timp așezat vertical, pe direcția inimilor ce pier.”

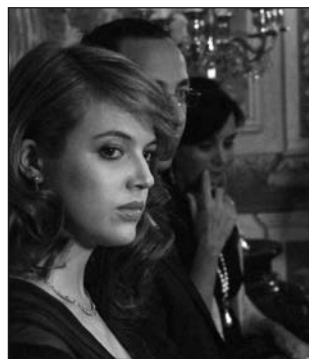
Vavila Popovici, acum, la bătrânețe, când nu mai am viitor, ci doar trecut, opera dumneavoastră îmi apare ca o „lavandă sonoră”.

Ecran literar

INTERVIU LA 105 ANI

Gata, am energie, nu mă mai lamentez!! Ce mai pot spune după interviul lui **Manoel de Oliveira**, regizorul portughez, atât de longeviv fizic și spiritual? La cei 105 ani face filme coerente, marcate de o simplitate profundă. Oliveira îi admiră necondiționat pe greci, care nu au făcut rabat acelei uluitoare simplități, capabilă de un catharsis total - afirmă el în interviul de la premiera ultimului film.

Văd abia acum filmul său din 2009 - **Singularitas de uma rapariga loura**, adică secretele acelei tinere blonde, locuind într-o casă burgheză, vorbind puțin, privind pe fereastra de la etaj, răsucind un evantai chinezesc. Oliveira a realizat filmul după povestea familiei Eça de Queiroz. Să spui unui străin ceea ce nu poți mărturisi unui prieten! Într-un tren, Macario povestește unei necunoscute cum s-a îndrăgostit de blonda ce privea zilnic pe geam, exact în dreptul biroului său. Oliveira utilizează detaliile, sugestia. Zgomotele străzii, imaginea orașului etajat, clopotele, trenul, perdelele, respirația Lisabonei, ducându-mă cu gândul la Pessoa, umilul funcționar ce nu-și bănuia gloria postumă, scările opulente pe care cobora fata... O cameră simplă de hotel, un pat, un dulap, disperarea, trădarea unui prieten, înverșunarea unchiului - toate acestea într-o orchestrație coerentă, de adevărat maestru. Un merit deosebit îl are senzația de intemporal, ce adaugă perenitate poveștii. Joacă în film **Catarina Wallenstein, Ricardo Trepa, Diogo Doria**.

Alexandru JURCAN

ACORDURI LIRICE

Mirela Bălan

ultimul anotimp

o coroană ovală
bătută cu flori proaspete
vii colorate
peste o cutie dreptunghiulară
din lemn proaspăt lăcuit

primăvara nu vine
nu mai vine

Ani Bradea

după trei

viața mea începe
după trei.
beau diminețile,
deja tăiate în părți egale,
dizolvate în multă apă
numai pe stomacul gol.
nu le strâng niciodată firimiturile,
chiar dacă, uneori,
curge prea mult sânge.

eu n-am văzut cerul
altfel decât pictat
în culoarea jertfei,
dar nu mă plâng!
e lumină suficientă
pentru a-ți scrie epistole,
pe care le închid, cu grijă,
ca pe gutuile copilăriei,
între ferestre.

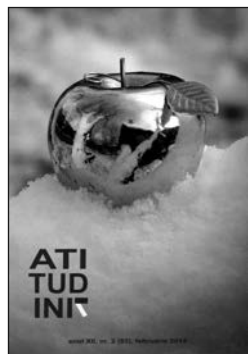
Nicolescu Tania

Întunecare

Peste oraș
însurarea se prăvălește
odată cu zgomotul stridentelor
stoluri de ciori
precum o alarmă antiaeriană
precum capacul unui tomberon
grăbit să își ascundă conținutul
scurtcircuitând prăfuitul sistem
locomotor al robotului de serviciu
căruia doar mâna îi mai zvâcnește
în reflexul de a răsfoi
butonând la întâmplare
paginile cotidienei bibliei ce etalează
aceleși atitudini chipuri ipostaze
înfestate precum ciurma bubonică
pe toate programele
între pauzele de refacere a strălucirii
cu pudra cucerniceii invocări
a Celui de Sus
al cărui nume-i rumegat cu râvna
cuvinită caramelei cleioase
până ce întunericul strivește pleoapa

și-adorm strunind cu greu
sub frâul limbii
galopul de mustangi ai cuvintelor
ce-mi tropotesc nebune
printre gânduri.

ATITUDINI

(Revistă editată de Casa de Cultură „I.L.Caragiale” a Municipiului Ploiești)

Anul XII, nr. 1 (82)
ianuarie 2014

♦ Poezia lui **Evgheni Efutușenko** **Sfânta neîncredere de sine**, tradusă - excelent - de Ștefan Dimitriu, în limba română, ar merita și o traducere în... viața românilor (sic!): „*E sfântă neîncrederea de sine/ și menghina tristeților rebele,/ pentru ca cerul să pătrundă-n tine/ și să-ți rănească tâmpilele cu stele,/ și roțile trecându-ți peste față, să dea năvală-n casa ta tramvaie/ și frângia cu laț, care tengheață,/ prin geam intrând, să-ți joace prin odaie/ (...)* E sfântă flecările greu de-oprit/ mortala groază de-a rosti cuvinte/ și groaza că pe-obrazul bărbierit/ să simți cum crește iarba pe morminte (...)/ Fi binecuvântat, artist ficit,/ câți masacrezi sculptura, când îți vine -/ flămând și însetat, dar dezdrobit/ de rușinoasa laudă de sine.”

♦ Moartea (anunțată) a poeziei este departe de a fi o realitate. O demonstrează talentul, seriozitatea și profunzimea tinerilor participanți la Concursul Național de Poezie pentru liceeni Iulia Hasdeu (Ediția a XI-a, noiembrie 2013) Cităm, cu titlul de exemplu, o poezie fără titlu semnată de **Maria Cătălina Ceașescu** - premiul III (***) *Ai fost aruncat peste bord,/ domnule Eminescu/ de pirați douămiiști,/ de domnițele postmoderne;/ Însăși poezia face/ strip-tease/ cu semnele de punctuație/ pe vasul secolului/ douășunu/ Domnule Eminescu,/ de pe un eșafod improvizat/ mă arunc în istorie.../ să/ plutim în naufragiu/ citind Byron și Nichita,/ în dimineți inerte/ de toamnă târzie.)*

♦ Evocând Ploieștiul de altădată (**A-mintiri ploieștene - XII**), **Adrian Voica** fotografiază și peisajul unor demolări interioare pe care le simțim tot mai acut, în forfota înstrăinărilor citadine: „*Când am vândut casa părintească, noii proprietari au construit mai întâi un zid de cetate în spatele căruia puteau face orice, fără să fie observați cu insistență. Mai întâi au curățat locul. Nucul, vișinii, părul, gutuii etc. au căzut la datorie, apărând un pământ pe care-l înfrumusețaseră și îl vegheaseră zeci de ani...*”

♦ În interviul pe care i-l acordă lui **Călin Derzelea**, **Alex Ștefănescu** conturează câteva interesante coordonate literare: „*Un critic este conștiința unei generații. Scriitorul cade într-un soi de transă, actul creator nu este un raționament, ci o eferescență din afara rațiunii. Criticul îl face pe scriitor conștient de sine.*”; „*În paranteză fie spus, Nicolae Manolescu, s-a obișnuit într-atât cu acest rol (este vorba de rolul de instanță supremă a judecăților literare - n.n.), încât, după revoluție, când autoritatea critică s-a dispersat, a continuat să creadă că este unicul evaluator și s-a simțit foarte dezamăgit că nu i se mai recunoaște autoritatea.*”; „*Consider că literatura română post-decembristă suferă de narcisism. Mă dezamăgește lipsa de sinceritate. Scriitorii ruși au mers până la sfâșierea sinelui în public, un striptease sângeros în fața cititorului. Recent am citit un volum zguduitor, de **Ana Blandiana**. Fals tratat de manipulare. Își analizează viața ca și când ar face un raport către Dumnezeu. Răspunde la întrebarea Ce am făcut cu*

viața mea?”

Anul XII, nr 2(83), februarie 2014

♦ Redactorul coordonator al revistei, **Gelu Nicolae Ionescu**, își anunță... neplecarea în străinătate: Cum ar fi să mă mut din țara mea tocmai când se apropie data la care se vor întoarce păsările migratoare? (...) Și nici nu o să mă mut vreodată! O să scot revista **Atitudini** cât au să mă țină puterile, am să scot cărți - ale mele și ale altora - o să coordonez cenacul (...) fiindcă așa cred eu că e bine.

O atitudine la... altitudine!

♦ Cunoscutul epigramist ploieștean **Constantin Tudorache** comentează câteva cărți de vizită ale epigramiștilor români de ieri și de azi, demonstrând - încă o dată - că este un fin observator al fenomenului epigramatic:

„*Remarcabilă mi s-a părut cartea de vizită a lui Ananie Gagniuc: «Acest Gagniuc e genial/ Talentu-i înnăscut/ Exprim regretul meu total/ Că nu l-am cunoscut - semnat Voltaire».* (...) Nicolae Ghițescu se prezenta el însuși, cu următorul catren aforistic: «*Din zori în noapte tot o apă/ Și-n șirul zilelor, la fel,/ Aleargă omu către groapă,/ De iese sufletul din el*» (...) Dacă ar trebui să-l prezint în cadrul unui recital (pe Mircea Ionescu Quintus - n.n.) aș alege, din creația sa, epigrama intitulată **Ereditară**: «*De la Părinți preum se știe,/ Lei duh și fizionomie,/ Era prea mare ironia/ Să-mi lase tata doar che-lia*». (...) Fie-mi permis, dacă tot am alcătuit această selecție, să adaug și credo-ul de pe cartea mea de vizită: *În lumea asta infernală/ Cu nebunia în derivă,/ Prefer greșeala personală,/ Decât prostia colectivă.*”

Anul VIII, nr. 2 (75) februarie 2014

♦ Comentând cartea lui **Gabriel Dimisianu**, **Sfârșit și început de secol** - Editura „Cartea Românească”, București, 2013, **Barbu Cioculescu** se declară adeptul nuanțării, în cazul literatura iepocii: „*Iată, însă, că în dosar apar și texte ale lui Caraion criticând oficialitatea, dându-i sfaturi, de pildă să nu mai demonizeze exilul. Concluzia că poetul a fost o victimă este, neîndoiește, cea mai corectă, ceea ce memoria sa va trebui să aștepte mult timp înainte de a fi reînviată, discutabilă. Actul de compasiune al memorialistului este autentic și ar fi greșit să-l punem pe seama unei prea mari înțelegeri.*

Când aceeași compasiune se revarsă asupra unui personaj căruia viața nu i-a refuzat nimica din ce și-a dorit, cum a fost **Adrian Păunescu**, lucrurile par a sta nițel altfel. A existat un A.P. căruia însăși soția îi atașază epitetul de canalie și un altul, fermecător la ceasurile lui, dezinvolt, bun camarad, exultant, debordant de energie - și inspirat. Pe acesta ni-l înfățișează memorialistul.”

♦ **Angela Furtună** (în **Mihail Făr-**

cășanu: Despre libertate, rostul poporului român, ființa umană și țara iubită) reiterează câteva dintre ideile juristului, politicianului și scriitorului român **Mihail Fărcășanu** (n. 10 noiembrie 1907, București - d. 14 iulie 1987, Washington, DC, Statele Unite):

„*Ideile lui Fărcășanu, publicate și susținute în presa vremii (Viitorul, Românul, Curierul Românesc, Revista Română, Luceafărul (cel de la Paris) etc.), revin în actualitate mai mult ca oricând, dovedind faptul că România se găsește din nou într-un moment greu, de redefinire a priorităților, a temelor sale reale și vitale, de salvare a libertății și a proiectului democrat. Pentru ca acest moment să nu se spulbere în neant, spulberând o dată cu el și viitorul onorabil al țării, apelul la mințile luminate de azi și de ieri, capabile să ofere idei și proiecte, este vital. Desprindem din paginile publicate de Mihail Fărcășanu (...) fragmente ce conțin câteva memorabile formulări care revin în opera sa sub forma unei profesii de credință. Valoarea acestui tip de gândire existentă în istoria culturii românești reprezintă nucleul dur al unui început de speranță autentică și pentru generațiile ce vin: «Noi ne-am pierdut libertatea și lumea întreagă a intrat în marea criză a vremurilor noastre în urma unor circumstanțe a căror trăsătură frapantă este confuzia de idei. A fost combătut totalitarismul și totalitaristul a fost lăsat să triumfe. Au fost făcute imense sacrificii pentru a se salva libertatea și libertatea a fost sacrificată. S-a vrut realizarea adevăratei păci și s-a obținut războiul rece, cald sau temperat, dar în mod sigur nu pacea. Independența popoarelor și drepturile omului au fost sacrificate în condiții umilitoare pentru omenire pentru a se ajunge nu la securitate și liniște în lume, ci la permanenta nesiguranță și teamă. Iar această situație nu promite numai prelungirea urmărilor nocive, ci și creșterea și generalizarea lor.»; «Existăm în măsura în care suntem liberi. (...) Cine nu se va lepăda de inerțiile, securitățile, tipicurile și conformismele cetății noastre burgheze și proletare, cine nu va ieși din zidurile în care ne-a închis civilizația încremenită a Academiei și tuturor instituțiilor planificate, cine nu va sparge geamul gros al confortului, asigurării și friicii de foame, nu va putea fi niciodată un om, nu va exista niciodată. Viața lui va rămâne alături de curentul mare al omenirii ca murdăria pe malul râurilor. Și astfel nu va crea nimic și nu va fi nimic în tragedia umanității».*

♦ Desprindem din rubrica **Voci pe mampamond** un superb poem de dragoste, semnat de poetul irlandez **James Meredith**: „*1000 de păsări colibri/ După aceea, când ea/ se duce la culcare,/ o pornesc spre ușă/ să fumez & să iscodesc/ lumea./ Urmăresc stelele/ simt cum mi se usucă/ sudoarea pe piele./ Frânt de oboseală/ arunc în noapte/ mucusul de țigară. Se arcuiește/ prin aer & zboară/ ca un greier/ de-a lungul străzii./ Se aude un vâjâit/ în văzduh. Sunt parcă aripile/ celor o mie de/ păsări colibri/ căutând/ să răcorească noaptea./ Casa a rămas mult/ în urmă - deși stelele sunt/ neschimbate pe cer,/ strălucesc parcă mai tare/ de aici.*”

(Continuare în pag. 26)

(Urmare din pag. 25)

REVISTA REVISTELOR

♦ Editorialul doamnei **Ștefania Oproescu** (excelent, ca de obicei) presară puțină sare și piper pe rănilor literaturii mioritice. Notăm doar preambulul, pentru că subiectul e de stringentă actualitate, pentru cohorte de mărșăluitorilor spre glorie, care sunt selectați ca la naționala de fotbal: după cum pică zarurile antrenorului: „După ce ani de zile, mulți dintre cei interesați și-au dat cu presupusul despre criteriile de primire a noi membri în Uniunea Scriitorilor, iată că lucrurile s-au «limpezit» pe partea de transparență. Prioritățile se stabilesc în funcție de cronici apărute în revistele acreditate de Uniune. Publicarea acestei hotărâri a stârnit «întrebări și frământări», drept urmare, Comitetul Director face o rectificare: «vor fi luate în considerare, în primul rând, articolele și cronicile semnate de critici literari de autoritate recunoscută și mai puțin, sau în al doilea rând, titlurile revistelor unde sunt publicate aceste articole». Lăsând deoparte faptul că acest și mai puțin, trage ceața peste criterii, mă gândesc ce asalt va avea loc la curtea criticilor cu autoritate și a revistelor acreditate, agreeate, sau cum s-or mai numi ele.”

♦ **Ion Coja (În apărarea Mioriței)**, are o abordare interesantă legată de cea mai importantă creație a literaturii noastre populare, operă fundamentală legată intrinsec de etnogeneza românilor: „Desigur, a fost «o clipă astrală» aceea în care a fost imaginată colinda măicuței lovite de cea mai nedreptă dintre nenorocirile ce se pot abate asupra unui om. Cine va fi fost acel colindător „de geniu”?... Nu vom ști niciodată. O singură certitudine: nu a fost Vasile Alecsandri, domnule Manolescu... Dar încă mai semnificativ este «succesul la public» al acestei colinde, al formulei prin care moartea s-a transformat și a căpătat alt chip, devenind astfel mai ușor de îndurat. Ba chiar dându-ți sentimentul ciudat și neașteptat că transformă crima într-un eșec al asasinilor. Căci ei au gândit să-l dea morții pe fecior, și iată, moartea lui nu mai este moarte! Moarte mizeră și urâtă, netrebnică ca înșiși făptașii ei. Ci este cu totul altceva! Un spectacol cosmic, al întregii firi, care îl salvează pe fecior din mizeria asasinatului laș, proiectându-l transformat în peisajul cosmic, celest, și atribuindu-i o postură mântuitoare, la care râvnește orice mamă: să își vadă feciorul mire! I se oferă mamei această bucurie, fictivă, dar potențată miraculos și mângâietor de viziunea binecuvîntatului „autor” al colindei. Recuperându-l astfel pe cel ucis pentru partea frumoasă, nobilă a existenței, a ființei umane. (...) Mai sunt de amintit și variantele în care „balada” apare ca bocet. Cred că o strategie didactică corectă de aici trebuie să pornescă. Elevilor și, în general, publicului, trebuie să li se explice clar faptul că în mod impropriu Miorița este categorisită ca baladă, ca și când ar putea fi comparată și inserată cu Toma Alimoș!... Miorița nu este o baladă! Este altceva! Iată: este colindă în multe din variantele ei. În altele apare în ipostaza de bocet și unii specialiști cred că așa a apărut Miorița,

ca bocet.”

♦ **Romulus Dan Busnea**, în **Povestea unui discurs memorabil...** readuce în atenție discursul memorabil al lui **Soljenițin** rostit la Universitatea Harvard (8 iunie 1978), discurs ce a scandalizat occidentalul, care aștepta cu totul altceva: „Despre «greșelile de tactică culturală» ale lui Soljenițin, așa cum erau ele catalogate de către unii autori americani principiile care au stat la baza criticilor sale vehemente îndreptate spre pilonul occidental, scriitorul și traducătorul Sorin Lavric, evidențiază următoarele: «... Soljenițin a criticat etosul american, afirmând trei lucruri: 1. În condiții de liberalism fără limite, omul e condamnat să-și piardă sufletul; 2. Progresul tehnic nu aduce ridicarea morală; 3. Occidentul nu mai are idealuri de sorginte clasică, preocuparea lui capitală stând într-o derizorie luptă pentru țeluri economico-financiare. Și cum declinul unei lumi începe cu stingerea valorilor ei spirituale, nu e de mirare că degradarea Apusului e vizibilă. Apoi, separarea politicii de morală, care este principala trăsătură a conduitei în cancelariile apusene, este fală din care etosul occidental își va trage pieirea»”

♦ **Răzvan Codreanu**, în sugestiv intitulatul articol **Călătorie în „buricul pământului”** aplaudă, cu ironie fină, senzaționalele „descoperiri” ce plasează România, de la Densușianu încoace, în centrul universului: „Descoperirea tardivă a Daciei preistorice a lui N. Densușianu, fantezie erudită de proporții delirante, fără echivalent în aria europeană, nu numai că a înclinat decisiv cumpăna în favoarea traco-maniei, dar a creat treptat o adevărată psihoză protocronistă cu iz mesianic, a cărei concluzie ultimă și supremă, în virtutea unei logici sublim-paranoide, stipulează că România este «buricul pământului», matca și nodul întregii istorii și civilizații universale, iar noi sîntem, în ciuda aparențelor, adevăratul «popor ales», tocmai de aceea aspru dușmănit de o întreagă conspirație ocultă cu tentacule planetare, în care capul răutăților îl constituie evreii, ca unii ce-și văd periclitare prin noi, «traco-geto-dacii» providențiali, cele două temeuri majore ale mitologiei lor naționale: primul mono-teist și elecțiunea divină. (...) Om părea noi, în România manelizată de astăzi, niște codași și niște pârlâți, dar, vedeți dumneavoastră, dacă ne trimite cineva «la origini», ne ducem direct în Eden...”

Anul IV, nr. 2 (29), februarie 2014

Marian Nencescu le reamintește copiilor din noi că au trecut 120 de ani de la nașterea Otiliei Cazimir: „Senine, lipsite de ideologie, versurile Otiliei Cazimir oferă copiilor un orizont spiritual diferit de cel comercial, practicat azi cu ardoare. (...) Recitind opera scriitoarei (poezii, proze scurte, memorialistici, cu totul peste 50 de volume) nu putem să nu constatăm că în literatură nu există scriitori minori sau secundari, ci doar autori peste care nu se poate trece”

♦ **Coman Șova** semnează un auto-

portret liric, conturând în nuanțe nostalgice rigurile timpului (**Paharul cu îngeri**): „Timpul mă ia în primire,/ mă ține în palma lui uscată/ și mă trece prin vârste/ ca printr-o zi de vineri/ (...)/ Trebuie să fii piatră nestemată/ ca să te respec-te palma aspră a timpului,/ care șlefuieste ușor; cu răbdare,/ până te face nisip fin/ pe plaje anonime...”

Anul IV, nr. 3 (30), martie 2014

♦ Teatralistul **Mihai Petrovici** aduce un cuvânt de suflet după ce a căzut cortina peste ultimul spectacol al actorului Mihai Fotino (13 ianuarie 2014): *A plecat și Mihai Fotino spre destinația finală. Tatăl său, Mișu Fotino, fost director al teatrului din Cernăuți, întemeietor al teatrului din Brașov, bun prieten al marelui Iancovescu. Când Mihai Fotino avea cinci ani, plimbându-se cu tatăl său pe Calea Victoriei, apare actorul preferat al lui Caragiale, Ion Brezeanu, care-l întreabă pe Mișu: „Ce mai faci, Mișule?” Emoționat, cel întrebat răspunde: îmi plimb odrasla, moment în care Iancu Brezeanu nu numai că-l mângâie pe cap, dar îl ia și în brațe. Așa încât Mihai Fotino a fost unicul actor din tot teatrul românesc pe care Iancu Brezeanu l-a mângâiat, luându-l în brațe. (...) Când moare un actor de comedie, dispăre o parte din bucuria lumii. Acum probabil că s-a întâlnit cu alți actori retrași la odihnă, în glia străbună, mergând pe drumul nins de stele, povestind despre succese trecute, poate despre „Fracul”, poate despre „Titanic- Vals”, poate despre „Comedia de modă veche”.*

♦ **Vasile Szolga** își imaginează, în rubrica **Viața în fișe de roman**, un inventator care, descoperind elixirul adevărului, l-a turnat în rețeaua de apă a orașului. Ce a urmat?: „Oamenii ieșeau pe stradă - și peste tot se spunea devărul. Portarul primăriei îl înjură pe primar, când acesta ajunse la serviciu. Toți cei care îl întâlneau pe primar, doar că nu îl luară la palme, dar vorbe de ocară auzi destule. El însuși o chemă pe secretară și, după ce îi ascultă vorbele rele de ocară, o dădu afară spunând că de mult ar fi făcut acest lucru, dacă nu ar fi fost nepoata prefectului. Ce mai, lumea se întoarce cu susul în jos. În acea zi, trei sferturi dintre soți și soții divorțară, mulți părinți își goniră copiii de acasă datorită vorbelor pe care le auziră, amantele oamenilor de afaceri refuzară să se mai vadă cu aceștia, jumătate din salariați își părăsiră locurile de muncă; într-un cuvânt, revoluție în toată regula. Mitinguri în piețe, peste tot se strigau adevăruri nespuse de mulți ani.”

Ce păcat că, atunci, n-au fost în vizită, în orașul acela ipotetic, politicienii noștri!

♦ Un scurt interviu, o cronică și câteva reproduceri color marchează o aniversare mai puțin obișnuită - pictorița **Medi Wechsler Dinu**, soția scriitorului avangardist Stephan Roll, a împlinit... 105 ani. Iată ce spunea sărbătorita în interviul realizat (în 2010) de Ioan Barbu: „După încheierea pregătirii universitare, am exersat în studiu de atelier, folosind modelul. Eram în București, prin anii 1930-1932, îmi amintesc, când am debutat... Apoi, am pictat la Balcic, pe litoralul Mării Negre, dar și în diferite locuri din țară și de peste hotare: la Sinaia, Cozieni, în Bucovina, la Izvorul Mureșului, Sibiu, Deva, Rodna Veche, Abrud, Câmpeni, în multe localități din Moldova și Dobrogea, ajungând până la Sulina, dar și în Franța. Am revenit de câteva ori și pe plaiurile natale, inspirându-mă din feericile

(continuare în pag. 27)

(Urmare din pag. 26)

REVISTA REVISTELOR

tablouri ale naturii din Brezoi, Păscoaia și Priboia. De la debut și multă vreme după aceea, pot spune că am umblat cu penelul meu peste tot, lucrările pe care le-am realizat fiind apreciate de mari oameni ai timpului.”

DACIA LITERARĂ

Anul XXV (Serie nouă din 1990), nr. 3 - 4/2014 (126 - 127)

♦ Revista se deschide cu poemul **O sută de pantaloni albi**, semnat de Ioanid Romănescu (1937 - 1996): „...sunt nopți și zile dar același vis/ ne minte și ne tulbură-ntr-atât/ — orașul este altul, pierdut și el în vis —/ ne pune plânsul mâinile în gât// și ne trezim în vis și nu mai știm/ și iar visăm și ne trezim în vis/ și iar visăm și ne trezim — și astfel/ nu-i nimeni treaz vreodată-n paradis”

♦ O veritabilă rețetă de vindecare a poporului român, scrisă de Vasile Alexandri, este invocată de **Dumitru Vițu (Repere ale emergenței naționale: „Societatea Unirii” din Iași - 1856)**: „Pentru noi toți - își amintea bardul la mai bine de un sfert de veac de la Unirea Principatelor - luptă era viața. A scrie, a vorbi, a lucra, a alerga de la Paris la Viena și de la Viena la Constantinopol, în timp ce alții făceau anticameră săptămâni întregi, cu o răbdare de fahir, la lordul Palmerston în Londra, era viața noastră. Așa înțelegeam noi fericirea. Niciodată nu am știut ce va să zică descurajarea; nu știam ce este osteneala. Tineri, veseli, neobosiți cum eram, eram siguri că viitorul era al nostru (...) Deznădejdea nu ne-a mușcat niciodată din inimă; nepăsarea, mai groaznică decât disperarea, nu ne-a omorât niciodată iluziile. Și, să mă credeți că nu era lesne”

♦ În comentariul la volumul lui **Noica Rugați-vă pentru fratele Alexandru, Anastasia Dumitru** notează: „În 2014 se împlinesc 105 ani de la nașterea lui Constantin Noica, filosoful care a văzut lumina zilei la Vitănești-Teleorman, 12/25 iulie 1909. Autorul cărții a avut domiciliul forțat la Câmpulung-Muscel (1949-1958) și a fost deținut politic 1958-1964, ultimii 12 ani i-a petrecut la Păltiniș, fiind înmormântat la schitul din apropiere. Tot în 2014 se împlinesc 130 de ani de la nașterea lui Vasile Voiculescu, mai bine de o sută de ani au trecut și de la nașterea lui Mircea Vulcănescu (n. 3 martie 1904, București), care ne amintea să nu-i răzbunăm. Este de datoria noastră a le reciti opera și a învăța lecțiile pentru a nu repeta greșelile istoriei.”

Din păcate acel este devine un deziderat individual, societatea noastră capitalistă multilateral dezvoltată fiind prea ocupată cu nimic, ca să mai fie datoare și la ceva sau (mai ales) altceva.

♦ În editorial (**Despre clipa cea repe-de și în afara ei**), **Nicolae Silade** meditează asupra evadării din efemeritate: „Nu trebuie să-i

ceri clipei să se oprească, trebuie doar să încerci să trăiești în afara ei, chiar dacă asta ar însemna să te refugiezi în lumea gândurilor tale, probabil cea mai reală dintre lumile posibile. Lăsându-ți trupul și sufletul în prezent, în acest prezent continuu care include și trecutul și viitorul, te poți duce cu gândul înapoi, până la începutul lumii și chiar dincolo de el, sau poți merge gândind înainte, până la apocalipsă și chiar dincolo de ea. (...)

Deci tu, dacă pornești pe acest drum, trebuie să renunți la ceea ce crezi că-ți aparține, trebuie să renunți chiar și la tine însuși, cel din clipă, pentru te regăsi pe tine însuși, cel din afara clipei, cel adevărat.”

♦ **Adrian Dinu Rachieru** creionează, în rubrica **PROFIL**, unul dintre cele mai adevărate portrete ale regretatului profesor ieșean Petru Ursache: „Venind din «peisajele de Biblie» de la Hârpășești, rătăcind printre «țărănușii» de acolo, dedat cu sârg la cărturărie și păstrând, în pofida vremurilor (vai, vitrege, oscilante), ceva din îndârjirea celor vechi, profesorul Petru Ursache a răzbit, învingând o istorie «răsturnată». E drept, a trecut prin «afacerea epurărilor» ca elev la Liceul Național (fala urbei, evident) și a suportat, mai târziu, ura și invidia unor «bravi» universitari, înrolați în ceata harnică a turnătorilor; «ajutat» de politrucii a fost plimbat pentru nesupușenie, lovinduse de sarabanda opționalelor; s-a «bucurat» de experiența unor lectorate ratate (la Chicago, în 1973, apoi la Seattle, Sorbona ori Berlin), chestiunea rămânând, negreșit, o rană deschisă. Dar, peste toate, cărtărușul, vulnerat de manevrele oculte, menit a fi preot și devenit etnolog, a avut - recunoștea - marea șansă de a vedea interdisciplinar. O biruință tangentă enciclopedismului, cu un program dur, ca «slujbaș al scrisului», respectând cu sfințenie cura de lecturi. Citind și scriind zilnic. Urmând, poate, îndemnul eliadesc, doritor a se îmbunătăți spiritualicește, gata «să se prăbușească scriind», cu răspunderea faptelor sale, dar veghind ca rânduiala și rostul să nu se piardă în neghiobia și vacarmul lumii. (...) Cuvine-se să-l respectăm. După plecare, ne-au rămas cărțile în care s-a zidit. În care și-a pecetluit viața de cărturar. Adică o viață împodobită cu valori și cu hopuri, nescutită de maceranta invidie și puzderia de adversități coclite. Ținându-se deoparte de zgomotele zilei, salahorind, ucenicind pe alții, străin de documentarea frugală, Profesorul a repertoriat pentru noi teme și probleme, saturate documentar și s-a angajat, cu toată ființa, în aventura fără seamăn a creației (cum spunea într-un loc), bucurându-ne intelectual.”

♦ Sacerdot al poeziei Nordului, un punct cardinal cu înalte reverberații al poeziei noastre actuale, Ioan Es. Pop oficiază, într-un templu al jertfei, grupajul intitulat **cântece de pe trecere**: „Într-o dimineață ireală, mergeam pe malul dâmboviței/ visând la o durere mare cu care s-o înlocuiesc/ pe cea veche și stăruitoare. eram/ singur și adânc cum nu voi mai fi./ sângeram ca un lac liniștit și mare./ atunci trebuie să fi avut loc viziunea./ făcusem din autodistrugere o bijuterie./ iar asta mă ajută să nu mai sper./ uitasem de dragoste de câțiva ani./ nu se mai vedeau nici stelele ca pe vremuri./ n-o să mă crezi, dar într-o noapte/ am auzit categoriile cum se zbuciumă./ știam ce va urma de la patru ani/ și am început să-mi fac singur rău./ vor fi schimbări de trecut în acest viitor provizoriu./ și-a ridicat cămașa și am văzut atunci/ că n-avea piept, n-avea pânțe, n-avea oase și măruntaie./ nimicul începea să

prindă vlagă. (ai unghii strălucitoare, ca ale copiilor cu ochii scoși) ”

♦ Alte două excelente grupaje lirice sunt semnate de **Geo Galetaru** („mereu acolo/ în gările sonore/ ale lumii/ umblet pur/ pe deasupra simulacrelor/ strălucitoare/ vom spune/ am fost și am învins/ timpul/ câine de pază/ străveche axiomă/ lacrimă fără cuvânt/ mereu acolo/ în interstițiile vinovate/ unde zâmbetul/ se desprinde de umbră/ și fluturii cad/ în palmele cuiva/ nevăzut/ cine mai știe/ cifra anotimpului rebel/ acel silogism/ al existențelor fictive” - **cine mai știe**) și **Marian Oprea** („zum-zăia am întâlnit-o din nou la pădurea verde/ sta întru-n picior făcea spirale de abur și fum/ era angelică angelica (mașinile păreau case/ casele păreau mașini mi-am întors privirea pe/ sânnii-i sălțați râdeau ea fuma nevermore numai/ bună de amor ne-am privit eram vase comunicante/ am sărutat-o pe pleoape ne-am dezbrăcat hainele/ le-am rânduie în scorburi au venit păsările ne-am/ iubit într-un cuib până am devenit un/ ou mare și strălucitor” - ***)

♦ Rubrica **Mari poeți ai iubiri** este ilustrată cu **François Villon**, în traducerea minunată a lui **Radu Cârneli**: „Spuneți-mi, unde, n care vis/ E Flora florilor râmlene:/ Archipiada și Thaiș,/ La fel de mândre, consângene?// Unde-i Echò chemând alene,/ Superb rotindu-se prin lunci/ În frumuseți nepământene? .../ Dar unde-s iernile de-atunci?// Și prea-nțelepta Heloïs/ Ce-a hotărât, scopit, să fie/ Cel Esbailart, și-apoi, proscris/ Să viețuiască-n schimnicie?// Dar Doamna care, ntr-o mânia, Pe Buridan, a dat porunci/ Să-l zvârlă în bulboana vie? .../ Dar unde-s iernile de-atunci?// Cu versu-i ademenitor,/ Unde e Blanche - boboc de floare -// Și-Alice, și Beatrice - ce dor!// Și Berthe cu prelungi picioare,/ Și Arenburgis? Și - oroare! -/ Ioana d'Arc cea arsă-n munci?/ Ci unde-s, Maică Îndurătoare? .../ Dar unde-s iernile de-atunci?// ÎNCHINARE: «Măria Ta! grea întrebare:/ (Astea-s minuni de spus la prunci,/ Căci Doamnele sunt trecătoare...) Dar unde-s iernile de-atunci? ...»” (**Balada Doamnelor de-odinioară**)

BICENTENAR

Taras Șevcenko

Poetul național al Ucrainei, **Taras Șevcenko**, s-a născut la 9 martie 1814 (stil nou), într-o familie de țărani iobagi. El însuși va cunoaște iobăgia, până la vârsta de 24 de ani, când este eliberat, în urma demersurilor unor personalități ale culturii ucrainene. În 1840 i-a apărut primul volum de versuri, intitulat **Cobzarul**. A decedat la numai 47 de ani, în 1861.

Fata vrăjită*

Suspina Niprul larg, se zbate,
Iar vîntul șuierînd turbat
Apleacă sălciile-nalte,
Ridică valu-nvolburat.
Iar luna palidă-n vîltoare
Prin nori se-arată cînd și cînd,
Ca barca în albastra mare,
Ba apărînd, ba dispărînd.
De trei ori n-au cîntat cocoșii,
Nimeni în jur nu glăsuia,
Doar buha își chema strămoșii
Și-arar arțarul scîrțîia.

*Fata vrăjită a devenit imnul ucrainenilor de pretutindeni

PROZĂ

Scenariul

Corina Militaru

Locuiesc printre gânduri... De fapt mă identific cu ele, strămutându-mă dezordonat în timp și spațiu la nesfârșit. Vorace, mă înșfacă rând pe rând, mă ard intens sau mocnit până când, deși nu doresc, sunt furat de următorul, devorator și el. Adeseori sar dintr-unul în altul, din loc în loc, la distanțe năucitoare. Am încercat cândva să mă statornicesc într-unul, bine ales, să-i dau forța de a respinge asediul celorlalte, însă prima clipă de neatenție m-a zvârlit înapoi în haos. Așadar, continui să colind, fără scop, fără logică, fără discernământ, în trecut, prezent ori viitor. Uneori mă trezesc în viața unui străin și nici nu știu cum am ajuns acolo. Alteori strălucesc cât o replică dintr-o carte sau film, memorată cine știe când. Mai sunt și istovitoare flashuri. Imagini ce-și predau ștabela - pe mine - într-o cursă spre nicăieri. Astfel, fără voia mea, fac salturi fie largi fie scurte, zigzaguri în spații cunoscute ori necunoscute, în vremuri trăite ori doar visate, în roluri jucate ori numai imaginate. Am abandonat intenția de a mă împotrivi dat fiind încercările mele din trecut, toate eșuate. Mă las metamorfozat cu o viteză uluitoare. Tot mai obosit de atâta instabilitate, ajuns la saturație și stors de ultima picătură de energie, în cele din urmă plonjez într-un imens gol.

Un astfel de abis mă absoarbe și acum. Vârtej amețitor de nimic. După ce zbuciumul meu, justificat sau nu, a ajuns la cote maxime, această cădere în niciunde îmi pare dulce balsam. Așa că, mă abandonez alunecării prin întunericul așternut după ce sclipirea gândurilor s-a stins. Înmărmurite și speriate de slăbiciunea lor subită, acestea s-au refugiat undeva la marginea universului meu. Atâta vreme cât neantul mă îmbrățișează ele nu mă pot prinde. Eliberat momentan, parcă mă prăbușesc direct în centrul ființei mele, un spațiu al păcii infinite, unde poposesc puțin. Apoi, odată cu o neașteptată explozie de lumină sunt azvârlit în afara mea, dincolo de stratul de gânduri în mută așteptare. Le văd acum de sus, halou în jurul meu, gata să atace ca o haită de lupi flămânzi, intimidati doar pentru scurt timp. În centrul lor sunt eu, Eugen Popescu, și-mi par străin. Actor într-o piesă scrisă de cine știe cine, urmărind scenariul de altfel prost, fără nicio abatere. Aș putea înno-bila rolul, dar n-o fac. Mi-e frică de schimbare.

De unde mă aflu observ ambianța. Liniștea adâncă, aburii căldurii de august, perdeaua nopții subțiată de razele lunii strecurate pe ferestrele mari, larg deschise, în dormitorul scenă. Decorul abia se distinge. Patul de mijloc cu noptierele de-o parte și de alta, dulapul în fața lui, câteva haine aruncate pe un taburet. Toate binecunoscute și totuși de mult nevăzute. Probabil de când au fost cumpărate. Intrate în raza obișnuinței, au devenit imediat invizibile.

Pe pat, eu - actorul, întins lângă soția mea deja scufundată în vis, încerc să adorm. Fața întunecată, maxilarele încheștate, o cută adâncă între sprâncene și privirea ațintită în tavan. Ostenit după luni de stres și frământare în căutarea unei soluții, nu mai sunt în stare decât să fixez un punct imaginar din plafon.

Studiez actorul cu o oarecare curiozi-

tate și uimire. Nu seamănă nici pe departe cu ceea ce-mi închipuiam eu că ar trebui să fie. După un timp, îl văd întorcându-se cu o încetineală aproape nefirească, pe o parte, cu fața la soția sa. Așteaptă parcă vorbele ei, întotdeauna mângâiere și alinare pentru sufletul lui. Tânjește să-i audă glasul cald, dar nu se îndură s-o trezească. Resemnat, îi admiră chipul relaxat și ascultându-i respirația liniștită, șoptește: „Aș fi vrut să-ți ofer mai mult!” O șoptă, un gând. Primul reintrat în cetatea tăcerii ca un cal troian, ascunzând în el inamicul gata să zăpăcească actorul și așa sleit.

Lureșul se pornește din nou. Succesiv, personaje și situații prind viață sub lumina gândului atașat. Ședințe turbate, cu urlete, injurii și amenințări din care eu - actorul nu pricep nici o iotă. Un confrate cu profil de cămătar, ajuns la conducere. Șeful meu. Umilintă pentru care nu m-am pregătit pe băncile celor două facultăți terminate. Colegi gata să facă orice compromis, alintându-se pe lângă acesta. Telefone și mail-uri nenumărate, la orice oră din zi, de la clica aservită și protejată de el, revendicând rapoarte și situații concomitent. Targhete stabilite pe principiul „C-așa vrea mușchiul meu!” într-o creștere ce frizează nebunia și replica: „Prietenă, dacă nu faci, pleci!” la orice încercare de contestare. Eu - actorul sunt tot mai dezorientat. Nu pot cu ei, dar nici fără ei. Trăiesc între două extreme. Armonia căminului și calvarul serviciului din ce în ce mai apăsător. Sunt recunoscător soției. Ce fericire radia când i-am spus că am făcut rezervările pentru concediul mult râvnit, pentru ca apoi să-și ascundă tristețea în spatele unui zâmbet blând când visul s-a năruit. Nu mi-au fost plătite comisioanele trei luni la rând. Nu mai avem bani. Dincolo de acest surâs trist, văd chipul șefului, buhăit de băutură, vâ-nându-mi subordonatele, cu greu protejate de mine la ultima petrecere a firmei, obligatorie prin definiție.

Mișcarea browniană se accelerează dincolo de limita suportabilă. Imaginile se succed cu iuteală aprinse de volbura gândurilor tot mai greu de stăpânit, și cumva, neînțelese, sunt traduse în cuvinte așternute pe hârtie de o mână nevăzută. Pagini, multe pagini dintr-un scenariu cu autor anonim. Soția, durere, șeful, mânie, iarăși soția, candoare, concediu, lipsuri, targhet, nebunie, viitor, frică, demisie, neputință, familie, lipsuri, nesiguranță, cădere în gol, oboseală... Liniște din nou.

Întins pe pat lângă soția deja scufundată în vis, actorul încearcă să adoarmă. De jur împrejur, împrăștiată în dezordine, file din povestea vieții lui, închisoare a gândurilor reduse la tăcere vremelnice.

Îi simt frământarea de la distanța unde mă aflu. Aș vrea să-l ajut și totuși, mă bucur că nu-mi cere s-o fac. Privește spre mine, dar nu vede decât punctul imaginar din plafon ceea ce mă eliberează cumva de o obligație nelămurită. Mă mulțumesc să-l compătimesc. Pe neașteptate însă, privirile noastre se întâlnesc. Mă examinează secunde care-mi par, n-am idee de ce, foarte lungi. Brusc se ridică din pat, adună foile, le aranjează, caută una anume, o așează peste restul, și cu ele în mână vine spre mine. Când este suficient de aproape, îmi strigă pe nepusă masă:

– M-am saturat de rolul ăsta! Vreau altul!

– Și, de ce strigi la mine? nu înțeleg eu ce vrea.

– Pentru că numai tu poți...

– Ha, ha, ha! îl întrerup, fiind de-a dreptul amuzat de ideea lui năstrușnică.

Contrar așteptărilor mele - speram să îmi spună că a glumit - clocotind de furie, îmi trăneste maldărul de coli în brațe.

– Citește!... explodează, apoi observându-mi nedumerirea, precizează: Doar prima pagină! Restul nici nu merită, n-am văzut scenariu mai prost!

Un sentiment straniu, nedefinit, îmi șterge râsul de pe față. Cu greu, mă sustrag magnetismului ochilor lui și docil parcurg rândurile scrise pe acea foaie. Mai întâi un titlu, nimic special, apoi, imediat sub el citesc înmărmurit: Autor: Eugen Popescu.

Florentina Loredana Dalian

Für Elise

Mă cheamă Lina și sunt servitoare din mamă-n fiică. Așa mi s-a spus încă de copilă: „Tu ești servitoare din mamă-n fiică, să-ți între bine asta în cap și să-ți iasă

alți gărgăuni!” Gărgăunii mei au fost să merg la școală, să învăț și să mă fac actriță. Dar mama zicea că școala e pentru boieri, iar tata - că actrițele sunt curve. Cum noi n-am avut în familie boieri niciodată, iar curve, și dacă am avut, n-am spus la nimeni, se înțelege că eu n-aveam ce să caut la școală și nici actriță nu-mi era îngăduit să mă fac. Când mai plângeam și mă revoltam, spunându-le cât de mult îmi place să învăț, mai ales să citesc romane, că nu vreau să rămân toată viața la coada vacii, mama se răstea la mine: „Atunci pune mâna pe coada mătării, dacă nu vrei să rămâi la coada vacii!” Coada mătării era aspirația supremă în familia noastră, către care putea să tindă o reprezentantă a sexului frumos (care numai frumos nu mai era, după o zi de muncă de rânit prin casele și curțile altora). Așa că, vrând-nevrând, m-am consolatat cu statutul de servitoare, devenit, în zilele noastre, „menajeră” sau „doamnă de serviciu” (vai de domnia și de serviciul ei!). Dar asta nu m-a împiedicat să mă instruiesc, să citesc, să aflu. A trebuit numai să am grijă să nu las să se vadă asta, mai ales când aveam de-a face cu indivizi mai proști decât mine, sau hai să le spunem mai puțin dotați intelectual, dar care, trecuți prin școală și ajunși în funcții mărețe, aveau tot soiul de pretenții și gărgăuni. În niciun caz nu puteam să m-arăt mai deșteaptă sau mai instruită decât dâșii. Ar fi însemnat să îmi pierd serviciul. Cu deșteptii o mai scoți la capăt, dar cu proștii gomoși - în niciun caz. Așa că cele ce știu am preferat să le țin pentru mine, prea rar mi s-a întâmplat să mă dau de gol și atunci am avut grijă să dreg busuiocul la timp, încât oamenii să uite repede.

Totuși, Dumnezeu mi-a ajutat într-un anume fel. Dacă mi-a văzut dorința și dragostea pentru cultură și artă, m-a ajutat să intru, chiar și numai pentru a duce tava, în lumea pe care mi-am dorit să o iau cu asalt și pe care, până la urmă, am luat-o: cu mătura-n mână, cu tava și pământul de praf. Cred că eu n-am știut cum să-I cer. Îi spusesem că vreau să trăiesc printre artiști, dar nu-i zisesem și cum. Astfel, am tot făcut menajul prin case de artiști și, în același timp, sunt femeie de serviciu la Casa de Cultură. Păi e puțin lucru? Am și eu, astfel, ocazia, să văd spectacole, să asist la serate muzicale, la seri de literatură, cenacluri, lansări de carte, expoziții și ce alte evenimente se mai petrec într-o astfel de instituție. Și sunt chiar fericită cu asta, chiar dacă uneori îmi vine să le pun ălo-

(Continuare în pag. 29)

(Urmare din pag. 28)

Für Elise

ra tava-n cap. Îmi reprim imboldul, le zâmbesc frumos, îi servesc și trec mai departe.

Directoare, deci șefa mea, e domnișoara Eliza. Are 35 de ani, vârsta la care o femeie arată cel mai interesant, dar ea tot singură este, în ciuda atâtor indivizi care se tot învârt precum moriștile pe lângă ea. Ăla nu-i place, ăstui nu știu ce-i lipsește, pe altul nici măcar nu-l vede și tot așa. Eu cred că Domnișoara, de fapt, n-a fost îndrăgostită niciodată. Și tare-mi e că, până la urmă, să nu-i pice fix pe cine nu trebuie. Dacă nu cumva i-o fi și picat, am mirosit eu ceva, dar asta nu mă privește. Câtă vreme cu mine se poartă frumos, nu mă interesează ce face. În timpul liber, mai fac menajul la ea acasă, cum, de altfel, și pe la alte case. Nu-mi dă mâna să trăiesc numai din salariu, sau poate că mi-ar da, însă nu vreau ca fiica mea să fie tot servitoare. Am nevoie de bani, ca să-i plătim studiile. Larisa va fi prima care va rupe lanțul de servitoare din neamul nostru. Eu n-am avut inima să-i spun, când m-a anunțat că vrea să fie dentistă: „Tu te-ai născut într-o familie de servitoare din mamă-n fiică și așa trebuie să rămâi!”, cum mi s-a repetat mie de atâtea ori, încât chiar și atunci când nu mai depindeam de nimeni și aș fi putut să-mi continui studiile, ca să devin altceva, n-am făcut-o, deoarece ajunsesem să fiu convinsă de adevărul acesta: că am fost „ursită” să servesc și că nu aveam voie să mă opun ursitei.

Odată, când făceam menajul la Domnișoara acasă, a venit Don Alfonso, personajul ăla atât de important încât ne e frică și să-i pronunțăm numele. Când am anunțat-o că m-am uitat pe vizor și am văzut moaca lui Alfonso dincolo de ușă, Domnișoara, altfel stăpână pe ea, a intrat în panică. Își tot freca mâinile și mă ruga s-o scap de el cum oi ști. Când i-am spus că n-are nevoie de mine, că poate să scape și singură, așa cum face cu ceilalți, mi-a explicat:

– Nu înțelegi. Cu Alfonso nu-i atât de ușor. Depindem de el, toată instituția. Știi bine că statul nu ne dă bani suficienți, iar el sponsorizează multe evenimente cu atâta generozitate. Eu pot fi amabilă cu el, mai sacrific un zâmbet, îmi mai expun sărutărilor lui ba mâinile, ba obrazii, dar nu se poate mai mult. La serviciu, pot scăpa mai ușor de el, dar aici, acasă, dacă o să pretindă mai mult? Și nu vreau să mă enervez și să fac vreo greșală. Dacă ne taie țeava de bani, n-o să fie bine. Găsește repede o soluție!

– Îi spun că nu sunteți acasă.

– Nu-i poți spune asta. Mașina e în curte și știe că nu ies fără ea. Apoi, la câte relații are, e în stare să afle unde sunt în orice moment.

Când i-am deschis lui Alfonso, habar n-aveam ce-o să-i spun. Îmi urlau în cap lecțiile primite de la mama și bunica mea: „O servitoare bună trebuie să știe în orice moment să-și ajute stăpânii. Nu contează că se expune pe ea, că minte, că fură...” Dar n-aveam nici cea mai mică idee cum aș putea eu să scap de individul pomădat din fața mea. Îmi era și milă de el, așa gătit cum era, cu un coș de flori roșii în brațe. Și cu portofelul doldora de bani, gândeam. Așadar, trebuia s-o scap pe Domnișoara de el o dată pentru totdeauna și, totodată, să-i putem stoarce banii în continuare. Greu, dacă nu cumva imposibil!

– Bună ziua, domnule... (și aici i-am pronunțat numele, prenumele, gradul și funcția cu denumirea completă, deși greu m-am abținut să

nu-i zic Alfonso)!

– Aș dori s-o văd pe domnișoara Eliza, zise amabil și cu un zâmbet care mi-a părut destul de sincer.

Al meu ești! Dacă nu cumva m-oi fi înșelat asupra sincerității tale. Oamenii sinceri apreciază sinceritatea altora. În primă fază mi-a venit să-i zic „Domnișoara Eliza nu-i acasă”, să-i mai dau nefericitului o șansă, mă cucerise, recunosc. Și mă cam fâstăcisem și eu nițel; nu des ai ocazia, ca servitoare, să vezi asemenea personaje în ușă. Noroc cu lecțiile de la strămoașele mele, pe care atunci nu le suportam, dar ce bine că-mi rămăseseră în minte! „Lină fată, zicea bunica, și să nu uiți cât oi trăi că omul e la fel peste tot, oriunde ar viețui, în ce palate, cu orice haine s-ar îmbrăca, orice căruțe ar mîna... la fel iubește, la fel urăște, la fel râde, la fel plânge”. Cu vorbele ei simple, bunica, după o experiență de atâția ani, în care văzuse atâtea feluri de oameni, și mici dar și mari (îi plăcea să se laude că a slujit pe la case boierești, „de boieri mari”, adică să se înțeleagă, nu d-ăia mici), voia să spună că, până la urmă, indiferent de aparențe și de mulțimea de lucruri materiale ce par să separe oamenii, în fondul nostru sufletească suntem la fel, de la slugă până la boier mare. Și am decis să iau lecția asta ca pe o axiomă, ce nu se cerea demonstrată, când am hotărât să-l invit pe Alfonso:

– Pofțiți, luați loc.

– Mulțumesc! Sărut mâna! (Îmi venea să râd, căci îmi amintisem replica dintr-o scenetă; când musafirul zisese servitoarei „Sărut mâna”, aceasta replicase: „Mâna doamnei e-n sufragerie”)

Alfonso se aștepta ca, dintr-o clipă în alta, să apară Domnișoara, după ce nesimțita de mine ar fi catadicsit s-o anunțe. Doar că bietul de el a avut surpriza să se trezească cu mine pe fotoliul de lângă cel pe care se așezase. A făcut ochii cam mari, dar, ca orice om educat, a continuat să zâmbesc.

– Domnule, nu știu cum să încep. Îmi e foarte greu, dar trebuie să vă vorbesc.

– Dar te rog! Poate ai vreo problemă, dacă te pot ajuta, cu plăcere. Dacă dorești niște bani...

Și băgase mâna deja la buzunar. Ah! Alfonso! De ce nu mă placi tu pe mine, de ce nu sunt eu cu zece ani mai tânără și de ce mai trebuie să fiu și măritată! Și sclifosita asta de Domnișoară, uite în ce situație mă pune!

– Nu, nu, vă rog domnule. Nu e nimic de genul acesta. Dar vă mulțumesc și vă asigur că apreciez gestul dumneavoastră. (Toantă ce ești!, mă certam în gând. Puteai măcar să profiți să-i zici de intenția de a-i cupăra fiică-tii, după terminarea studiilor, un scaun stomatologic și toată aparatura necesară. Asta, ca s-o câștige pe Domnișoara, ar fi fost în stare s-o ia cu tot cu servitoare și motan!).

– Domnule... (de data asta numai funcția), ce calitate apreciați mai mult la un om?

Fără a se arăta surprins, ca om de lume ce era, mi-a răspuns destul de repede la întrebare:

– Sinceritatea.

Nu știu cum aș fi continuat dacă răspundea altfel, dar așa, mi-a ușurat misiunea.

– În cazul acesta, nu veți considera o obraznicie din partea mea faptul că voi fi pe deplin sinceră cu dumneavoastră.

– Dar spune odată! Ce mă fierbi atâta! De altfel, trebuie să apară Eliza și atunci nu voi mai avea timp de discuții cu dumneata.

– Domnule, Domnișoara Eliza nu se va arăta. Asta voiam să vă spun.

– S-a întâmplat ceva? Nu se simte bine?

Iar am fost tentată să-l mint, dar, până la urmă, pornisem pe un drum și nu trebuia să mai dau înapoi.

– Nu, domnule. Domnișoara se simte foarte bine, mulțumesc. Doar că... nu dorește să vă vadă.

– Am supărat-o cu ceva?

– Nu, nici vorbă. Dimpotrivă, vă este recunoscătoare pentru tot ce faceți pentru noi.

– Atunci?

– Atunci... știți, se teme că ați putea dori o anume apropiere. Pe care dumneaei n-o dorește. Iertați-mă că sunt atât de directă. Totodată, n-ar vrea să vă supărați și să nu ne mai sponsorizați. (Cu alte cuvinte, și f... și cu sufletu-n Rai, dar nu mă puteam exprima astfel în fața lui Alfonso).

A părut deodată că se luminează. O umbră de tristețe amară i s-a strecurat, totodată, pe chip.

– De ce a fost nevoie s-o aflui de la tine? Ea nu-mi putea spune? Oare nu meritam măcar atât?

– Ba da. Și sunt convinsă că vă prețuiește mai mult decât lasă să se vadă. Dar cred că nu a avut suficient curaj. În anumite momente, oamenii au nevoie de mult curaj pentru a fi sinceri. Cred că înțelegeți...

– Nu, nu înțeleg. Dar pot să accept. Transmite-i salutările mele și spune-i să stea liniștită: n-am s-o mai deranjez. Iar banii vor veni ca și până acum, fără probleme.

Îmi venea să intru în pământ.

– Te rog primește dumneata acest coș cu flori, nu pentru că n-aș mai avea ce face cu el, ci ca un semn de respect pentru adevărul pe care mi l-ai spus în față și pentru delicatețea cu care mi l-ai transmis. Îți mulțumesc! A, și asta! Să-ți amintească de mine. Bună ziua!

Scosese din buzunar un mic glob în care ninge feeric; globul avea și un buton pe care, când apăsa, se auzeau acordurile de pian din Für Elise. Beethoven n-a avut habar pe mâna cui va încăpea globul, altfel și-ar fi intitulat melodia: Für Lina.

După ce i-am relatat conversația, pe Domnișoara a durut-o capul toată ziua. Pe mine m-au durut toate cele. Nu-i deloc ușor să fii servitoare. Dar nici domnișoară! Mă gândesc că nici personaj important nu-i ușor să fii. L-o fi durut și pe Alfonso ceva. Poate orgoliul, poate sufletul... Pe mine, când mă încearcă vreo durere sufletească, apăs butonul de la globul în care ninge, închid ochii și ascult Für Elise. Și mă gândesc ce noroc au unele femei, să inspire opere nemuritoare...

20 DE ANI - VÂRSTA DE AUR A POEZIEI

Rujul de pe oglindă

La început adoram
felul în care
tu și căldura îmi apăsați oasele
ropotul tuturor râurilor
și vocea ta
mi se prelingeau pe obraji
purtați pe spatele gol
toate grijile mele
de femeie nemăritată
și uite-așa
n-am mai reușit
de ore întregi de ani întregi
de trupurile noastre întregite

Mecanismul mișcării firave

Aici e o altă lume
știi și furnicile rătăcite
pe sub învelișul calduț
al țevilor de eșapament
Aici tremură din rădăcini orice biped
gâdilă fantezist
de spinarea vreunei pietre naive
și tot aici zace înnegrit praful
celor ce trăiesc atârnați
de niște picioare

Furnicile îngrămădesc
între șosea și table încinse
fiecare răsuflare.

Exotic

Lasă-mă să-ți fiu
o africană de zi cu zi mânjită
de petrolul din subsolurile minții
fără diamante în brațe
bogată
cu milioane de pași strâmbi
uciși
de călători ce-au blestemat cândva
furtuna de nisip
ce zăbovea cu lunile
între mine și neputința lor de-a invoca
ploile anotimpurilor fericiri

Devreme, delirul...

Nevoia de tandrețe
s-a ghemuit astăzi
mai confortabil ca oricând
ținându-se cu unghiile de ambii plămâni
și plângând înfundat
ca viscolul iernii
scandalizând soba cu lemne
în zilele în care
gerul îmi ajunge până la dinți
și mă învață cum să-i țin strânși
până la prima vreme
dornică de îmbrățișare.

să mă mai dezlipesc
dintre dezmierdările zilelor
agățate cu cârlige albe pe sârmă
la uscat
în balconul cu tencuială scorojită
din care aștept încă
să pot vedea ochii lumii
și nu ochii intențiilor tale
de bărbat însurat

Răspântia sângelui

În umbre
te deslușesc mai mereu mai tânăr
mai bine ascuns pe sub riduri
ori mâini tremurânde
Lumina îți vorbește din dreapta
iar tu desenezi fluturi de ceață
până te înghite somnul
eu uit să te mai ating
și soarele apune.

Cunoștință abruptă

Întinzi spre mine iedera otrăvitoare
degete cu unghii tăiate perfect
și-mi sculptezi șolduri în strânsori molatece
ziua asta mă mestecă până când ajung
să gust roua
și pe tine te-aș lega de orice nuc
din care își iau zborul accidental
pagini din volume cu clasici
îmi voi ascunde umbra sub tine
târându-mi pleoapele prin tăcere
contestând urmele de gheare
care sapă în mine
toate tranșeele creierului tău
unde se-mbrâncesc șanse de viață
de la buze la unghii la tălpi
incapabile să-mi măsoare
lungimea rochiei și adâncimea ochilor.

La o aruncătură de brațe distanță

Vama mea
e la o bătaie de aripi distanță
de vama de la Oancea
în vama mea se odihnesc în soare corturi
din care răsună rock și poeme
în dulcele stil clasic
în vama mea marea râde draconic
malurile se surpă
sub greutatea fiecărui răsărit
mahmur hoinar visător
în vama mea sufletele pierdute ale hippioților
se leagănă-n bărci de lemn negru
ca tricourile piraților
care beau black sabbath în pahare mari de bere
în vama mea iubirii-și ard săruturile
iar vama mea rămâne Veche.

Ca și cum ai înghiți un os

Noaptea
oasele unora dorm
oasele unora plâng dansează
ori doar fac dragoste
Oasele mele scârțâie

răsucite peste partituri
din fărâme de pâine fără vin
numai cu apă de ploaie
oasele mele cântă fals
și se-nghesuie între ficat și brațe
și-un craniu străin
oasele mele curg între asfalt și nisip
între lemne și fiare
inundă pereți goi
și scrâșnesc odată cu podeaua
când tălpile tale atarnă parcă
într-un buzunar
un poem rostit strâmb
Oasele noastre nu dor
decât sub primul strop de rouă.

Străzile ne amestecă în asfalt

Suntem interziși
ca pescuitul sportiv
în bălțile de la marginea trotuarului
blocuri cu intrări mucegăite ne smulg
iarba dintre gene
claxoane
faruri
semafoare
nătăngi ne îndrumă
spre alte bălți diforme
unde ne îngănăm
tălpi crengi brațe nori
zgomot
într-un film
voalat.

Zorii zilei noi

în prăpastia dintre șoldul meu drept
și pielea-ți înfrigurată
se odihneau tramvaiele dimineții
ca într-un depou
îmi mângâleai cu graffiti diluat în apa trupului
fiecare unghi drept al coatelor
degetele nesigure urlau
ca niște copii rătăciți la periferia orașului nou
păsări se izbeau de ferestre
pereți clocoteau a trădare
scrâșneau lemnele de-atâta căldură aleasă
și flăcările ne-ar fi ales pe noi
dacă am fi fost
naivi în ceața dimineții.

Un el și-o ea stăteau într-o valiză

Ea își ascunde privirile
în valize mari
pe care numai el
e în stare să le târâie
pe asfaltul murdar
de indiferență de gropi de ne iubiri
Ea se ascunde toată
acolo unde știe
că doar el
o va găsi.

Festivalul Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia” - Mizil

EDIȚIA A VII-A, 2014

REGULAMENT

Asociația Culturală „Agatha Grigorescu Bacovia” și Primăria Orașului Mizil organizează ediția a VIII-a a Festivalului Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia”.

Festivalul se desfășoară pe două secțiuni: poezie și proză.

Pot participa creatori de literatură din țară și străinătate, indiferent de vârstă sau afiliere la U.S.R. Nu pot participa autorii care au obținut unul din primele trei premii la ultimele 3 ediții anterioare ale festivalului, (cu excepția celor cărora li s-a retras premiul în bani, pentru neprezentare).

Lurările vor fi expediate (în format electronic) la adresa de e-mail: Imanailescu@yahoo.ro, sau prin poștă - pe CD - la adresa: Asociația Culturală Agatha Grigorescu Bacovia, str. Agatha Ba-

covia, nr. 13 A, Mizil, județul Prahova, până la 15 septembrie 2014.

Textele vor fi culese în Times New Roman, corp 14, cu diacritice, textele urmând să cuprindă cel mult 10 pagini A4 pentru secțiunea proză (una sau două proze scurte) sau 15 poezii.

Pentru ambele secțiuni textele se semnează cu numele real (dacă autorul dorește să fie publicat sub pseudonim va specifica acest lucru).

Se anexează un CV, care va cuprinde și adresele de corespondență (poștală, e-mail, nr. de telefon) și o fotografie în JPEG sau TIF, cu latura mare de minimum 20 cm.

Vom confirma primirea textelor imediat ce acestea ne parvin. (Lipsa confirmării este echivalentă cu neînscriserea textelor la jurizare)

Textele care nu respectă prevederile acestui regulament vor fi eliminate din concurs.

Juriul, format din 5 membri (președintele juriului - o personalitate de prim rang a culturii române, primarul orașului Mizil și trei membri USR) va acorda următoarele premii: **Marele Premiu Agatha Grigorescu Bacovia**, **Premiul George Ranetti** pentru poezie, **Premiul Spirea V. Anastasiu** pentru poezie, **Premiul revistei Fereastră** pentru poezie, **Premiul Gheorghe Eminescu** pentru proză, premiul **Leonida Condeescu** pentru proză, **Premiul revistei Fereastră** pentru proză. De asemenea vor fi acordate premii speciale și mențiuni ale unor reviste literare, instituții de cultură sau sponsori.

Câștigătorii vor fi anunțați din timp pentru a participa la festivitatea de premiere din luna octombrie 2014, urmând să confirme prezența. În cazul neprezentării la festivitate premiile se redistribuie.

Nr. 3 (84)
ANUL XI
APRILIE / 2014
5 lei

FEREASTRA

Lucian Mănăilescu
Păcatul muțeniei

Revistă editată de Asociația Culturală „Agatha Grigorescu Bacovia” Mizil

ADRESA REDACȚIEI:

Str. Agatha Grigorescu Bacovia, nr. 13 A;
TELEFOANE: 0244251144
Director - 0722653808
Redactor șef - 0769210763
E-mail: Imanailescu@yahoo.ro

DIRECTOR:
Emil PROȘCAN

REDACTOR ȘEF:
Lucian MĂNĂILESCU

REDACTORI:
Emil NICULESCU
Florin URSULEANU
Mihai LOVIN CAȘOCA

CORRESPONDENȚĂ:
Maria Cornelia TOMA
Nicoleta TUDORACHE

AUTORII (Ordine alfabetică):

♦ *Mihaela Aionesei* (pag. 19) ♦ *Mirela Bălan* (pag. 24) ♦ *Laurențiu Belizan* (pag. 19) ♦ *Silvia Biteré* (pag. 19) ♦ *Ani Bradea* (pag. 24) ♦ *Florentina Loredana Dălian* (pag. 28 - 29) ♦ *Any Drăgoianu* (pag. 20) ♦ *Ștefan Dumitrescu* (pag. 14 - 18) ♦ *Traian Furnea* (pag. 12) ♦ *Alexandru Jurcan* (pag. 24) ♦ *Mihai Lovin*

Cașoca (pag. 25 - 27) ♦ *Lucian Mănăilescu* (pag. 3 - 4, 5, 13, 31) ♦ *Corina Militaru* (pag. 28) ♦ *Dorin Mușan* (pag. 20) ♦ *Adela Naghiu* (pag. 5 - 6) ♦ *Tania Nicolescu* (pag. 24) ♦ *Emil Niculescu* (pag. 22 - 23) ♦ *Maria Pilchin* (pag. 8 - 11) ♦ *Ofelia Prodan* (pag. 15) ♦ *Emil Proșcan* (pag. 1, 7) ♦ *Doru Popovici* (pag. 24) ♦ *Văla Popovici* (pag. 2) ♦ *Valeria Manta Tăicuțu* (pag. 3-4) ♦ *Florin Ursuleanu* (pag. 25 - 27)

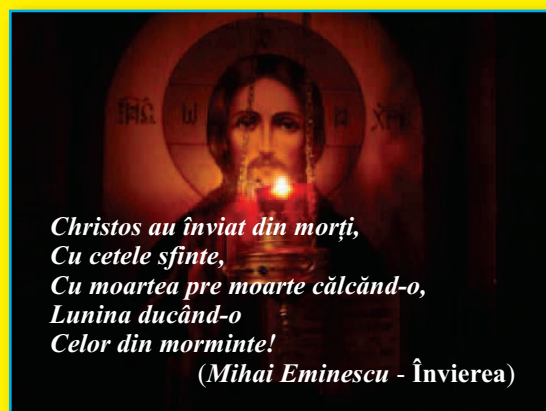
GRAFICĂ ȘI FOTOGRAFII:

Lucian MĂNĂILESCU - pag. 3, 4 5 (2), 6, 22, 23 (2).
 Viorel ANDRONESCU - 17.
 Florin MENZOPOL- 22, 31
 Igor ZENIN - 18.

Selecție texte prelucrări, tehnoredactare computerizată și secretariat de redacție
 Lucian Mănăilescu

ISSN 1844 - 2749

Am fost în orașul din nori,
 în capitala noastră cețoasă
 înșirată pe continente nedescoperite,
 cu mahalale excentrice
 și politicieni comunitari
 cu iubiri pripășite sub stele
 și disperări alergând
 spre capătul lumii
 în mijloacele de visat în comun
 cu o umbră împrumutată
 m-am dus acolo
 să-mi fac analizele
 în laboratoarele secrete,
 să-mi consult existența
 de bătrân bolnav de copilărie
 iar oamenii aceea râdeau
 mă vedeau risipit
 pe cele o mie de ecrane oarbe
 ale aparatelor Röntgen
 și scriau într-un registru
 cu milioane de rubrici
 fel de fel de amănunte
 despre ce îmi macină singurătatea
 și despre data sinuciderii lente,
 despre odăjdiile inutile
 și despre sfintele moaște
 înmormântate în ziduri
 într-un târziu a venit îngerul
 și mi-a întins indulgența
 prin care eram absolvit
 de păcatul muțeniei.

Nicolae Iorga

Nu l-au cunoscut

Oricât de sfânt era Iisus
Și cât de lămurit prin lut
Vedeai pe cel venit de sus
Și ai săi nu l-au cunoscut.

A trebuit ca trupul său
De mucenic să-l bată-n cuie
Ca să se-arate Dumnezeu
Și ca la ceruri să se suie.

Vasile Voiculescu

Pregătiri de cină

Venise primăvara și stepele gorgane
Cu tort de flori alese își peticeau Chilimul...
Și doldora de mărfuri, de bani și caravane
Se pregătea de Paște întreg Ierusalimul.

Pe ulițe un zbieret de miei fără-ncetare
Și aburi calzi de azimi veneau din curți vecine;
Copii, fugiți din joacă, cerșeau, scâncind,
mâncare
Și se-agățau de poala grăbitei gospodine.

Iisus, din foișorul cu șită înverzită
Privea deșarta caznă și robotul zadarnic...
O silă uriașă și-o milă nesfârșită,
Ca umbra și lumina, luptau în el amaric.

Chesat și aprig Iuda se tânguia la poartă
Oprind din drum casapii cu mieii de vânzare;
Ioan pleca la apă cu vasele de toartă,
Iar Petru da cuțitul pe gresii și amnare.

Cu multă greutate găsiră precupețul
Ce s-a-nvoit să intre cu mielul în ogradă
Și dup-o grea tocmeală, peșin plătindu-i prețul,
L-au înșfăcat și veseli i l-au adus să-l vadă.

Era un miel molatic cu lațele plăvițe,
Mirositor a lapte - și-l toropise somnul,
Cu fruntea cucuiată de două mici cornițe,
Și presimțind scăparea, a behăit spre Domnul.

Atunci duios și pașnic, ca un păstor de munte,
Iisus îl luă în brațe cu-adâncă sfășiere,
Îl sărută cu sete pe bot, pe ochi și frunte,
Apoi întoarse capul și-l dete spre junghere.

Cu mâneci suflecate voioși îl apucară,
Îi scoaseră cordeaua, smulgându-i clopoțelul,
Doar Iuda-nțepenise, holbat, năuc pe scară
Privind sărutul tainic ce osândise mielul.

POEZII DE PAȘTI

Costache Ioanid

Ștergarul

La cina cea de Paște, în camera de sus,
Înconjurat de-apostoli, S-a așezat Iisus.
Se revărsa din sfeșnic o galbenă lumină
pe azimile calde, pe mielul... fără vină...
Era plăcut prilejul. Și toate pregătite.
Dar, vai, uitase gazda o slugă a trimite,
un rob sau o copila, ca, dup-a vremii lege,
cureaua de pe glezne pe rând să le-o dezlege,
să le aline talpa de colbul de pe drum.
Și-acum cei doisprezece, sfielnic oarecum,
se întrebau în cuget: Cum vor șede la rugă?
Sau cine își va pune ștergarul cel de slugă?

O, iată-i cum se-ncruntă, privind cu tulburare
când vasele cu apă, când praful pe picioare.
Și Duhul îi întreabă, cu șoapta Lui ușoară:
– N-ai vrea să-ți pui tu, Petre, ștergarul
astă seară?
– Chiar eu?... Nu șade bine. Eu doar sunt mai
bătrân.
– Dar tu? Tu cel mai tânăr? - Eu stau lângă
Stăpân...
– Dar tu? întreabă Duhul acuma pe Andrei.
– Chiar eu?... Sunt cel din urmă la Domnul
între ei?
– Dar tu ce îți doar punga? - Eu am făcut
de-ajuns.

Am cumpărat merinde. Și mielul
l-am străpuns...
– Tu, Toma, nu vrei oare să fii tu cel ce spală?
– Sunt trist. Se luptă-n mine o umbră
de-ndoială...
– Dar tu, Matei? Tu, Filip? Dar tu, Tadeu?
Dar tu...?

Și-n fiecare cuget răspunsul a fost: Nu.
Atunci, lăsându-și brăul și haina-ntr-un ungher,
S-a ridicat Stăpânul cel coborât din cer
Și-nfășurând ștergarul, S-a aplecat ușor
să-și spele ucenicii, ca rob al tuturor.

De-atunci pe apa vremii, atâția ani s-au dus.
Și-acum - a câta oară? - Se-așază iar Iisus
să-ntrebe, tot prin Duhul, pe cei

ce-L înconjoară:
– N-ai vrea să-ți pui tu, Gheorghe, ștergarul
astă seară?...
Tu, soră Mărioară? Tu, Radu? Tu, Mihai?...
Frumos va fi odată acolo sus în Rai!

Dar azi sunt mii de-amaruri. Necazul greu
se curmă.

Nu vrei, în lumea asta, să fii tu cel din urmă?
E bun un vas de cinste, dar trebuie și-un ciob!
Nu vrei să fii tu, frate, al fraților tăi rob?
Sunt răni neîngrijite, sunt mucuri ce se sting,
batiste-n care lacrimi în taină se preling,
sunt văduve bolnave, bătrâni fără putere,
sunt oameni singuratici, lipsiți de mângâiere,
sunt prunci rămași acasă, cu-o mamă în spital,
bolnavi care așteaptă-un salvator semnal.
Se cere osteneală și jertfă uneori.

Și nopți de priveghere și iarăși muncă-n zori.
Nu mânuind Cuvântul, când harul nu ți-e dat,
cât mătura și acul și rufa de spălat,
cât cratița, toporul și roata la fântână.
ciocanu-n tabla casei și-n gard la vreo bătrână.
Să stai de veghe noaptea la câte-un căpătâi,
să-ntorci cu greu bolnavul, să rabzi

și să mângâi;
să-l scoți apoi la soare și să-i alini amarul.
– Nu vrei cu Mine, frate, să-ți înfășori ștergarul?
– Chiar eu?... Nu șade bine. Eu doar sunt mai
bătrân.
– Chiar eu?... Eu sunt prea tânăr. Eu stau lângă
Stăpân...
– Chiar eu?... Eu nu am vreme. Eu am făcut
de-ajuns.
– Chiar eu? - Chiar eu? Se-aude același trist
răspuns.

Și-atunci, lăsând să-I cadă cununa Lui și haina,
iubirii fără margini trăindu-i iarăși taina,
încet - a câta oară? - Se-apeacă iar Iisus
și, plin de-atâtea gânduri, ștergarul iar Și-a pus.
Și-așa cum o mlădiță se-apeacă lângă trunchi,
Stăpânul omenirii Se-apeacă în genunchi.
La jugul fără slavă Iisus iar Se înjugă,
El, Împăratul Vieții, din nou e rob și slugă.
Veniți, leproși ai lumii, murdari de-a ei țărână!
Iisus vă spală iarăși cu propria Sa mână!
Veniți, voi ce-n păcate nădejdea vi se frânge!
Iisus vă spală astăzi cu propriul Său sânge!...

Voi, frați, goniiți mândria, visările și somnul!
Luați cu drag ștergarul alături de Domnul!
Și nu uitați: pe cale, orice lucrare-i bună;
dar cine ia ștergarul, acela ia cunună!

Adrian Păunescu

Psalmi de Paște

Ce bine mi-e a-ți recunoaște
Ștergarul alb de în la porți,
Te-ai pregătit și tu de Paște,
Hristos a înviat din morți.

Pe mal de râu mai cântă broaște
Și râul cântă-n contraforți,
Reînviem și noi de Paște,
Hristos a înviat din morți.

A re-nvia, a te mai naște
E darul crudei tale sorți,
Să ne privim în ochi de Paște,
Hristos a înviat din morți.

Asinul ce pe pietre paște
Te reînvață să suporti,
Și ani pustii, și Zi de Paște,
Hristos a înviat din morți.

Și vom muri, și ne vom naște,
Și plini de sorți, și fără sorți,
Dar vom avea o Zi de Paște,
Hristos a înviat din morți.

Mă poți vedea, te pot cunoaște,
Cum mă comport, cum te comporți,
Când, prin lumina grea de Paște,
Hristos a înviat din morți.

Creștine, ca să poți renaște,
Deschide crucii orice porți,
Rectitorește-te de Paște,
Hristos a înviat din morți.

